

Z á p i s

**z pracovní porady krajských úřadů, magistrátů měst Brna, Ostravy a Plzně
a Magistrátu hlavního města Prahy, konané ve dnech 1. a 2. října 2015
ve vzdělávacím zařízení IVS v Benešově**

Přítomni:

- zástupci krajských úřadů, magistrátů měst Brna, Ostravy a Plzně a Magistrátu hlavního města Prahy - dle prezenčních listin
- za Ministerstvo vnitra - JUDr. Václav Henych, Mgr. Petr Šťastný, Mgr. Kateřina Uhrová, JUDr. Jana Hálová, Ing. Nicol Nováková, Mgr. Jitka Sedlačiková

Obsah:

I.	JMÉNO A PŘÍJMENÍ	str. 2
II.	MANŽELSTVÍ	str. 41
III.	ÚMRTÍ	str. 51
IV.	OSVOJENÍ	str. 59
V.	MATRIKA	str. 62
VI.	VIDIMACE A LEGALIZACE	str. 78
VII.	SEZNAM PŘÍLOH	str. 97

I. JMÉNO A PŘÍJMENÍ

1. Jaké datum dodatečného záznamu v matričních knihách a při zápisu do AISEO má být správně uváděno v těchto případech:

a) Prohlášení o užívání dřívějšího příjmení po rozvodu.

Podle komentáře prof. Hrušákové k ustanovení § 759 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník [publikace Hrušáková, Králíčková, Westphalová a kol. Občanský zákoník II, Rodinné právo (§ 655 – 975). Nakladatelství C.H.Beck, 1. vydání 2014] ke změně příjmení dochází na základě jednostranného právního jednání rozvedeného manžela, jehož účinky nastávají oznámením (doručením) matričnímu úřadu. Toto datum se tedy uvede v dodatečném záznamu a je rozhodující pro vyznačení změny v AISEO? Znamená to, že žena může používat dřívější příjmení ihned od doručení prohlášení matričnímu úřadu jen na základě vydaného potvrzení (např. u legalizace), i když dosud není proveden záznam v matriční knize, nebyl vydán nový matriční doklad a ani nový občanský průkaz?

b) Žádost o zápis příjmení v mužském tvaru;

Při splnění podmínek daných § 69a odst. 1 zákona o matrikách, lze uvést příjmení ženy v mužském tvaru na základě její žádosti. Tu může podat u kteréhokoliv matričního úřadu nebo zastupitelského úřadu. Matriční úřad, u něhož je zapsáno její narození či uzavření manželství, provede o této skutečnosti dodatečný záznam. V tomto případě tedy změna nastává až ke dni, kdy je proveden zápis do matriční knihy?

c) Bude stejně postupováno i v případě prohlášení o volbě druhého jména?

KÚ ZL

Ad a)

Příjmení rozvedeného manžela

Manžel, který přijal příjmení druhého manžela, může do šesti měsíců po rozvodu manželství oznámit matričnímu úřadu, že přijímá zpět své dřívější příjmení. To platí i tehdy, hodlá-li manžel, který přijal příjmení druhého manžela s tím, že bude ke společnému příjmení připojovat své dosavadní příjmení, popřípadě první ze svých příjmení, užívat napříště jen své dřívější příjmení.¹

Oznámení o přijetí svého dřívějšího příjmení, popřípadě upuštění od užívání společného příjmení vedle příjmení dřívějšího lze učinit ústně do protokolu nebo písemně u kteréhokoli matričního úřadu.²

O oznámení o užívání příjmení po rozvodu vydá oznamovateli potvrzení matrikář matričního úřadu, u něhož bylo oznámení učiněno.

Je-li oznámení učiněno u matričního úřadu, u něhož není uzavření manželství zapsáno, postoupí matrikář písemné oznámení rozvedeného manžela spolu se

¹ § 759 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

² § 71 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a § 31 odst. 1 vyhlášky č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

stanovenými doklady (oddací list a doklad o rozvodu manželství s údajem o právní moci) matričnímu úřadu příslušnému podle místa uzavření manželství.³

Bylo-li manželství státního občana České republiky uzavřeno v cizině, lze učinit oznámení

- a) prostřednictvím matričního úřadu v České republice, nebo
- b) prostřednictvím zastupitelského úřadu České republiky, a nebo
- c) přímo u zvláštní matriky.⁴

Vzhledem k tomu, že při oznámení rozvedeného manžela u matričního úřadu, že se vrací ke svému dřívějšímu příjmení, neprobíhá správní řízení a matriční úřad nevydává *o změně příjmení* rozhodnutí⁵, ale pouze zkoumá, zda byla dodržena zákonem stanovená šestiměsíční lhůta, povinnost užívat dřívější příjmení je vázána na toto oznámení. Rozvedený manžel je tak povinen užívat své dřívější příjmení *ode dne učinění oznámení u kteréhokoli matričního úřadu*, že se vrací ke svému dřívějšímu příjmení.

Šestiměsíční lhůta běží od data nabytí právní moci

- rozsudku soudu o rozvodu manželství, vysloveného příslušným obecným soudem v České republice;
- rozsudku Nejvyššího soudu České republiky, jde-li o pravomocné rozhodnutí soudu cizího státu, kdy se rozhodnutí uznává na základě zvláštního rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky;
- cizozemského rozsudku soudu o rozvodu manželství, vysloveného ve státě, se kterým Česká republika uzavřela dvoustrannou smlouvu o právní pomoci, která obsahuje úpravu uznávání rozhodnutí v nemajetkových věcech (včetně rozhodnutí ve věcech rodinných, mezi něž patří i rozhodnutí o rozvodu manželství); ustanovení dvoustranných smluv, podle nichž rozhodnutí o rozvodu manželství není třeba uznávat Nejvyšším soudem ČR, je uvedeno v příloze č. 1 Informace MV č. 16/2011.
- cizozemského rozsudku soudu o rozvodu manželství, vysloveného ve státě, který, stejně jako Česká republika, přistoupil k Úmluvě o uznávání rozvodů a zrušení manželského soužití (vyhláška č. 131/1976 Sb.), dále jen „Haagská úmluva“, když podle Haagské úmluvy jsou, za podmínek v ní stanovených, ve smluvních státech uznávány rozvody a zrušení manželského soužití, k nimž došlo v druhém smluvním státě v důsledku soudního nebo jiného v tom státě úředně uznaného řízení, a které v tomto státě mají zákonnou platnost (čl. 1 Haagské úmluvy); aktuální přehled smluvních stran je dostupný na internetových stránkách Haagské konference mezinárodního práva soukromého:
http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.status&cid=80;
- rozsudku soudu o rozvodu manželství, vysloveného v členském státě Evropské unie, kdy není zásadně zapotřebí žádného zvláštního řízení (čl. 21 odst. 1 nařízení Brusel II bis); týká se všech členských států Evropské unie s výjimkou Dánska.

³ § 32 odst. 1 a 2 vyhlášky č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ § 32 odst. 3 vyhlášky č. 207/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁵ § 87 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Ad b)

Příjmení žen v mužském tvaru

Na základě žádosti ženy, jejíž příjmení je zapsáno v matriční knize v souladu s pravidly české mluvnice, lze uvést její příjmení v mužském tvaru, jde-li o

- a) cizinku,
- b) státní občanku České republiky, která má trvalý pobyt v cizině,
- c) státní občanku České republiky, jejíž manžel je cizinec nebo jejíž partnerka je cizinka, nebo
- d) státní občanku České republiky, která je jiné než české národnosti.

Žádost lze podat u kteréhokoli matričního úřadu nebo u zastupitelského úřadu České republiky.⁶

Matriční úřad, v jehož knize narození je manželství zapsáno, provede dodatečný záznam do příslušného svazku matriční knihy a vyhotoví nový matriční doklad. V tomto případě probíhá správní řízení; pokud matriční úřad žádosti vyhoví, nevydává správní rozhodnutí, ale vydá matriční doklad⁷. „Změna“ příjmení proto nastává *ke dni provedení dodatečného záznamu do příslušného svazku matriční knihy*.

Ad c)

Prohlášení o volbě druhého jména se činí před matričním úřadem příslušným podle místa trvalého pobytu fyzické osoby, nebo před matričním úřadem, v jehož knize narození je jméno zapsáno. Matriční úřad, v jehož knize narození není zapsáno jméno, jehož se prohlášení týká, postoupí toto prohlášení do 3 pracovních dnů matričnímu úřadu, v jehož knize narození je jméno zapsáno. Toto prohlášení lze učinit pouze jednou a nelze je vzít zpět.⁸

I v případě volby druhého jména probíhá správní řízení; pokud matriční úřad přijme učiněné prohlášení, nevydává správní rozhodnutí⁹, ale vydá rodný list, na němž již budou dvě jména uvedena. Účinky prohlášení tak nastávají *dnem provedení dodatečného záznamu do knihy narození a vydání nového matričního dokladu*.

Pro úplnost doplňujeme, že účinky

- prohlášení o užívání pouze jednoho, popř. dvou příjmení¹⁰,
- užívání jména a příjmení státního občana České republiky, který je jiné národnosti než české¹¹ a
- užívání jména a příjmení státního občana České republiky, který je současně státním občanem jiného členského státu Evropské unie¹²,

⁶ § 69a odst. 1 a 3 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁷ § 87 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁸ § 62 odst. 4 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁹ § 87 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰ § 70 odst. 2 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹¹ § 26 odst. 3 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹² § 70a zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

nastávají rovněž dnem provedení dodatečného záznamu do knihy narození a vydání nového matričního dokladu.

2. **Podoba příjmení uváděná v matričních dokladech.** Po změně příjmení se užívání nového příjmení zapíše do poznámky, tedy na nejspodnější část matričního dokladu, přesto, že se jím prokazuje aktuální podoba používaného příjmení fyzické osoby. Při předkládání dokladů u různých neúředních institucí a zejména v zahraničí se toto opatření nejeví příliš vhodné a sami občané na tuto skutečnost upozorňují – nesouhlasí s tím, aby aktuálně používaná podoba byla uvedena v poznámce a příjmení, které nechťejí používat, zůstalo uvedeno na matričním dokladu stejně jako před jeho změnou (není zvykem ani na dokladech ze zahraničí dohledávat aktuálně používanou podobu příjmení v poznámce). V současnosti se přechází na ověřování všech údajů v informačních systémech veřejné správy, kde jsou všechna používaná příjmení fyzických osob vyznačena, a proto se domníváme, že aktuálně používaná podoba příjmení by měla být uvedena v kolonce příjmení matričního dokladu, neboť kolonka není pojmenována „rodné příjmení“.

KÚ ZL

Jednotné pravidlo pro uvádění „nového“ příjmení do záhlaví, bez ohledu na definici rodného příjmení v zákoně. Rodné příjmení je zapsáno do poznámky RL v případech, kdy se příjmení změnilo, ale nejedná se o případy v § 68 odst. 2 ZOM, včetně popření otcovství. Bude-li třeba tak v případě potřeby učinit z AIS a ZR. V zákoně o matrikách je upraveno (§ 68 odst. 2), co se rozumí rodným příjmením. Tato definice nebrání tomu, aby byl zachován postup při psaní matrik a MD – není třeba uvádět rodné příjmení u osob svobodných (vždycky tomu tak bylo). Domníváme se, že právě zde je prostor k co možná nejjednodušší úpravě, bez ohledu na definici § 68/2, neboť z ničeho nevyplývá, že by v případech, kdy dojde ke změně příjmení např. v důsledku změny příjmení ve správním řízení, nebo po sňatku rodičů, ale i jiné případy, muselo být nové příjmení uváděno pouze do poznámky MD. Navrhujeme zjednodušené sjednocení, které není v rozporu se zákonem: uvádět nové příjmení vždy nahoru, do záhlaví RL. Mj. z důvodu změny hanlivého, směšného příjmení nebude původní (hanlivé, směšné) příjmení uvedeno v záhlaví RL. Dříve po takovéto změně příjmení původní staré příjmení „zmizelo“, nebylo nikde uváděno. Z praxe: Bude-li povolena změna jména i příjmení, pak by podle dosavadního postupu bylo v záhlaví RL uvedeno nové jméno a spolu s ním pak původní/staré příjmení.

KÚ LB

S ohledem na znění a terminologii ustanovení § 14 odst. 1 písm. a) ZOM, § 20 odst. 1 písm. a) a c) ZOM a 20a odst. 1 písm. a) a c) ZOM, § 21 odst. 1 písm. b) a c) ZOM, kde se stanoví, co se zapisuje do jednotlivých matričních knih, a to mimo jiné, že do matriční knihy narození se zapisuje příjmení, v ostatních případech příjmení, popřípadě rodná příjmení. Dále s ohledem na znění ustanovení § 29, § 30, § 30a a § 31, kde se obdobně stanoví, že MD obsahují kromě jiného příjmení, popřípadě rodné příjmení, s výjimkou listu rodného, kde je uvedeno opět pouze příjmení i s ohledem na znění ustanovení § 68 odst. 2 ZOM, se domníváme, že **AKTUÁLNÍ PŘÍJMENÍ BY MĚLO BÝT VE SMYSLU TĚCHTO USTANOVENÍ UVEDENO V PŘÍSLUŠNÝCH RUBRIKÁCH MD, NIKOLI V POZNÁMCE.** Navrhujeme, aby tak jako v minulosti bylo uvedeno v záhlaví rodného listu pouze jedno jediné příjmení, v duchu znění § 14 odst. 1 písm. a) a souvisejícího ustanovení § 68 odst. 2 ZOM. V případě, že osoba změní příjmení

v důsledku změny osobního stavu, nepřichází ve smyslu zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění (dále jen "OZ") a potažmo ve smyslu § 68 odst. 1 ZOM o rodné příjmení a stávají se tak v tomto okamžiku „aktuální“ obě příjmení, tedy příjmení jehož je osoba nositelkou i příjmení rodné a je proto právní důvod, proč obě příjmení uvádět na matričním dokladu (OL, ÚL), a to v záhlaví, neboť existuje opora v příslušných výše citovaných zákonných ustanoveních. Např.: Elvíra Nová, roz. Nováková. V poznámce uvádět upřesňující text, který nebude na závadu srozumitelnosti dokladu, a to na žádost, výjimečně z podnětu správního orgánu se souhlasem budoucího držitele dokladu. Naopak není právní důvod uvádět rodné příjmení v případech, kdy se shoduje s příjmením, jehož je osoba aktuálně nositelkou. Otázka k širší diskusi jsou případy, kdy dojde ke změně příjmení podle § 72 ZOM a následujících ve správním řízení u osob, které nezměnily stav. U osob, které změnily stav se ve smyslu § 73a ZOM změna do rodné matriky nepromítne. V rámci jednotného systému by aktuální a rodné příjmení mělo být uvedeno v záhlaví OL, případně ÚL a v poznámce upřesňující text např., že do DD.MM.RRRR užíval příjmení „XXXXX“. Odůvodnění: Vydané MD by měly být srozumitelné také pro ostatní instituce a to i cizozemské a v neposlední řadě zejména pro jejich majitele. Praxe však ukazuje opak. Uvedený návrh vychází z platné právní úpravy i dlouholeté ověřené dřívější praxe, kdy se naprosto shodně ve smyslu návrhu postupovalo před účinností ZOM. Postup, který navrhuje, je tedy přejatý z dřívější osvědčené praxe.

KÚ PK

Z uvedeného vyplývají následující dotazy:

- 1. Uvádění rodného příjmení u svobodných osob**
- 2. Uvádění „aktuálního“ příjmení na matričních dokladech**

Ad 1) Uvádění rodného příjmení u svobodných osob

Podle ustanovení § 68 odst. 2 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o matrikách“), po novele provedené zákonem č. 312/2014 Sb., který nabyl účinnosti dnem 1. 1. 2014, se rodným příjmením rozumí příjmení uvedené v knize narození při narození dítěte, určení otcovství nebo osvojení do nabytí svéprávnosti dítěte a v souvislosti se změnou pohlaví.

S účinností od 1. 1. 2014 na základě metodického doporučení Ministerstva vnitra matriční úřad, který vede knihu narození, v níž je zápis narození proveden, provedl dodatečný záznam o povolené změně příjmení a vystavil nový rodný list, na němž v záhlaví zůstávalo rodné příjmení, tj. příjmení uvedené v knize narození při narození a povolená změna příjmení se promítla pouze v poznámce vydaného rodného listu.

S výjimkou případů určení otcovství, nebo osvojení do nabytí svéprávnosti dítěte a v souvislosti se změnou pohlaví se toto rodné příjmení v záhlaví rodného listu neměnilo a veškeré povolené změny se promítly pouze v poznámce rodného listu.

Vzhledem k praktickým potřebám byl na poradě přijat závěr, že v záhlaví rodného listu bude vždy uvedeno „aktuální“ příjmení, tj. příjmení, které je fyzická

osoba povinná užívat ve smyslu ustanovení § 68 odst. 2 zákona o matrikách. V poznámce rodného listu pak bude uvedeno rodné příjmení dané osoby.

Pokud bude „rodné“ příjmení shodné s „aktuálním“ příjmením, tj. nedošlo ke změně rodného příjmení, potom bude uvedeno toto rodné příjmení v záhlaví rodného listu a v poznámce rodného listu nebude žádný údaj uveden.

Na poradě s krajskými úřady bylo dohodnuto, že rodné listy po povolení změny příjmení po 1. 1. 2014 svobodné osobě budou vydávány v této podobě:

Rodný list

(změna příjmení z Krátký na Holý po 1. 1. 2014
– svobodná osoba)

Jméno, popř. jména	Jan
Příjmení	Holý
Poznámka Rodné příjmení zde zapsaného je Krátký. Na žádost lze uvést, od kdy osoba užívá příjmení Holý (datum nabytí právní moci rozhodnutí o změně příjmení).	

Pokud byla fyzické osobě povolena změna příjmení ve správním řízení po 1. 1. 2014 a byl jí vydán rodný list v podobě, že v záhlaví rodného listu zůstalo rodné příjmení a povolená změna příjmení se promítla pouze v poznámce, může požádat o vydání druhopisu rodného listu. Za jeho vydání uhradí správní poplatek ve výši 100,- Kč. Osvobození od úhrady správního poplatku není možné, neboť se nejedná o změnu, kterou je nutno provést v důsledku nesprávných údajů na matričním dokladu; v době vydání rodného listu matriční úřad postupoval v souladu s metodickým doporučením Ministerstva vnitra.

Ad 2) Uvádění „aktuálního“ příjmení na matričních dokladech

Podle ustanovení § 10 odst. 4 vyhlášky č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon o matrikách, ve znění pozdějších předpisů, ve znění platném do 31. 12. 2014, se v zápise k příjmení zapisovaných osob vyplňoval údaj o rodném příjmení pouze tehdy, šlo-li o osobu, která uzavřela manželství a u které v důsledku toho došlo ke změně příjmení.

S ohledem na novou definici rodného příjmení v ustanovení § 68 odst. 2 zákona o matrikách bylo ustanovení § 10 odst. 4 vyhlášky č. 207/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, vypuštěno.

S účinností od 1. 1. 2015 se tak v matričním zápise a na matričním dokladu uvádělo vždy rodné příjmení osoby, a to i u osoby svobodné, u které nedošlo ke změně příjmení ve správním řízení po 1. 1. 2014. Rodné příjmení se uvádělo i na druhopisech matričních dokladů, když matriční událost nastala před 1. 1. 2015.

Na základě praktických poznatků lze ustanovení § 14, § 20, § 20a a § 21 zákona o matrikách vyložit tak, že se do matriční knihy zapisuje příjmení a v případě, je-li odlišné od rodného příjmení, i příjmení rodné.

Poznatky z praxe ukázaly, že změna zápisu rodného příjmení pro občana, v případě, že je svobodný, je poněkud matoucí, když dosud byl uváděn jako např. Jan Malý, nově Jan Malý, roz. Malý. Vzhledem k uvedenému lze opustit praxi v zápisu rodného příjmení aplikovanou v posledním roce a do matriční knihy a na výpisu z ní bude uváděno rodné příjmení pouze tehdy, je-li aktuálně užívané příjmení odlišné od příjmení rodného. Na základě dohody učiněné na poradě je uvedené možno aplikovat již ode dne konání porady.

Dnem 1. 1. 2016 nabyla účinnosti vyhláška č. 387/2015 Sb., kterou se mění vyhláška č. 207/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Do ustanovení § 10 vyhlášky č. 207/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, byl doplněn odstavec 4, podle něhož se v zápise k příjmení zapisované osoby vyplní údaj o rodném příjmení pouze tehdy, je-li její aktuálně užívané příjmení odlišné od příjmení rodného (např. v důsledku uzavření manželství, změny ve správním řízení, atd.).

- 3. Uvádění rodného příjmení v matričních zápisech a v matričních dokladech.** *Podle názoru ministerstva vnitra je s ohledem na novou definici rodného příjmení a s tím související zrušení § 10 odst. 4 vyhlášky č. 207/2001 Sb. nutné v matričních zápisech a v matričním dokladu vždy uvést rodné příjmení osoby, a to i u osob svobodných, u kterých nedošlo ke změně příjmení cestou správního řízení. Podle našeho názoru by ale rodné příjmení mělo být uváděno pouze u osob, jejichž aktuálně užívané příjmení není příjmením rodným. Jak v matričním zápise, tak v matričních dokladech je uvedeno, že se vypisuje jméno, popř. jména, příjmení, popř. rodné příjmení. Pokud by úmyslem zákonodárce bylo uvádět rodné příjmení vždy, pak by to vyjádřil spojkou a.*

KÚ ZL

Rodné příjmení – údaje uváděné na nově vydávaných matričních dokladech, vydávání druhopisů. Vyhláška č. 192/2014 Sb. zrušila ustanovení § 10 odst. 4 vyhlášky č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon o matrikách, z čehož vyplývá, že rodné příjmení se zapisuje vždy, když to stanoví zákon, a to i v tom případě, že je fyzická osoba svobodná nebo když je rodné příjmení shodné s příjmením, které fyzická osoba užívá. Jak postupovat v případě, kdy je vydáván matriční doklad z matriční knihy ze zápisů provedených před účinností novely č. 371/2013, kde není údaj o rodném příjmení uveden? Dle našeho názoru, pokud údaj o rodném příjmení není v matrice uveden, není možné rodné příjmení uvést na nově vydaný matriční doklad. Matriční doklad obsahuje údaje, které jsou uvedeny v matriční knize a pokud matriční kniha neobsahuje údaj o rodném příjmení, není možné jej na matriční doklad uvádět, případně na místo rodného příjmení psát nezjištěno.

KÚ OL

Uvádění rodného příjmení v druhopisech matričních dokladů. S účinností od 1. 1. 2015 se do matričních knih zapisuje rodné příjmení i v případě, že se neliší od užívaného příjmení. Pokud vydáváme druhopis matričního dokladu z matriční knihy, ve které je rubrika „rodné příjmení“ proškrtnuta, máme přesto rodné příjmení na dokladu uvést?

KÚ KV

Otázka uvádění rodného příjmení v matričním zápise a na matričním dokladu - část II. MATRIKA bod 2 písm. b) předmětného zápisu z porady s KÚ konané dne 28. 11. 2014. Je zde uvedeno, že po účinnosti nové definice rodného příjmení v ustanovení § 68 odst. 2 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o matrikách“) a novele ustanovení § 10 vyhlášky č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška“), kdy s účinností od 1. 1. 2015 byl v ustanovení § 10 vyhlášky vypuštěn odst. 4, podle kterého se ve znění platném do 31. 12. 2014, v zápise k příjmení zapisovaných osob vyplní údaj o rodném příjmení pouze tehdy, jde-li o osobu, která uzavřela manželství, a u které v důsledku toho došlo ke změně příjmení, s účinností od 1. 1. 2015 v matričních zápisech a na matričním dokladu vždy uvede rodné příjmení osoby, a to i u osob svobodných, u kterých nedošlo ke změně příjmení ve správním řízení po 1. 1. 2014 a rodné příjmení se bude uvádět i na druhopisech matričních dokladů, když matriční událost nastala před 1. 1. 2015. Dle našeho názoru výše uvedený postup uvádění rodného příjmení osob není stávajícím aktuálním zněním zákona o matrikách stanoven. V zákoně o matrikách je v ustanovení § 14, 20, 20a) a 21 mimo jiné uvedeno, že se do té které konkrétní matriční knihy zapisují jména a příjmení, popřípadě rodná příjmení, stejně tak v předtisku matričních dokladů je ve všech matričních dokladech uvedeno popř. rodné příjmení a i předtisk na rodném listu v údaji o příjmení dítěte zůstal po novele zákona o matrikách i vyhlášky nezměněn, tedy je uvedeno pouze „příjmení dítěte“ nikoli „rodné příjmení dítěte“. Pokud je tedy výčtem údajů, které mají být zapsány do matriční knihy a následně uvedeny na matričním dokladu stanoveno popřípadě (v matričním dokladu „popř.“) rodné příjmení, nejedná se o údaj, který by musel být bezesbýtku zapsán. Tato povinnost zápisu rodného příjmení ve všech případech není zjevně dána ani novelou vyhlášky k 1. 1. 2015, kdy bylo z tohoto předpisu vypuštěno ustanovení upravující uvádění údaje o rodném příjmení zapisovaných osob. Domníváme se, že ze zápisu z porady vyplývající uvádění údajů o rodném příjmení vždy i v případě osob zapisovaných jako svobodných do matričních knih, ze zákona o matrikách jednoznačně nevyplývá a je zřejmé, že předkládané doklady k zápisům jednotlivých matričních událostí velmi často požadovaný údaj neobsahují. Např. snoubenci k žádosti o uzavření manželství předkládají rodné listy vydané před 1. 1. 2015 a na těchto není rodné příjmení jejich rodičů, pokud je shodné, uvedeno, dovozovat si však tento údaj při zápisu do matričních knih není možné. Ve věci uvádění rodného příjmení na i druhopisech matričních dokladů, které budou vydávány z matričních zápisů matričních událostí, které nastaly před 1. 1. 2015, zastáváme stejný názor. Matriční úřad nemůže dovozovat jaké rodné příjmení osob, jejíž údaje jsou zapsány v matriční knize, užívá, případně užívala v době zápisu matriční události, pokud v matriční knize není uvedeno (např. v matrikách do roku 1959 se neuvádělo rodné příjmení vůbec nebo po roce 2001 se údaj o rodném příjmení neuváděl, pokud bylo shodné s aktuálním příjmením), a příslušná kolonka je tudíž proškrtnuta. Zde by, dle našeho názoru, mělo být aplikováno ustanovení § 92 zákona o matrikách, kdy se při vydávání matričních dokladů ze zápisů v matričních knihách uvádějí údaje v souladu s předpisy platnými v době vzniku matriční události. Samostatnou kapitolou je provádění zápisů matričních událostí do zvláštní matriky. Rodné příjmení např. rodičů dítěte bude dalším údajem, který bude velmi často zapisován na základě pouhého prohlášení žadatelů, jelikož v mnoha případech je nereálné, aby žadatelé předkládali např. rodné listy jejich rodičů k ověření správnosti zapisovaného údaje a matrikářka jen těžko u údajů osob – cizinců, narozených v cizině může jakékoli údaje dovozovat. U druhopisů z matričních knih zvláštní matriky

zapsaných v minulosti nelze dovozovat vůbec nic a údaje nelze doplnit ani šetřením v informačních systémech. Je zcela nad rámec možností matričních úřadů, aby byla rodná příjmení pro výkon jakékoli matriční agendy (ať již vystavování druhopisů matričních dokladů nebo provádění různých prvozápisů) matrikářkami dohledávána v matričních knihách, vedených jejich matričními úřady nebo aby podle Vašeho doporučení byly údaje o rodném příjmení ověřovány v AISEO nebo AISC, když velmi často žadatelé o zápis nebo vystavení druhopisů dokladu nejsou v kontaktu s rodinou a neznají správné údaje pro vyhledání. Matriční úřady mohou pomocí aplikace Czech point ověřit potřebné údaje až po jejich sdělení žadateli, kdy vyhledat osobu lze podle rodného čísla nebo jiných osobních údajů, kterými jsou aktuálně užívány tvar jména a příjmení a datum narození. Tedy pokud žadatelé neuvedenou správně např. aktuálně užívaný tvar jména a příjmení osob uvedených jako rodiče, nebude možné je v informačních systémech nalézt a správný tvar zapisovaného rodného příjmení dohledat. Je také nutno podotknout, že ne ve všech případech po vyhledání osob jsou jejich rodná příjmení v informačních systémech uvedena. Postup pro uvádění rodného příjmení vyplývající z předmětného zápisu z porady je zcela v rozporu s trvalou matriční praxí, kdy rozhodné pro správnost údajů jsou údaje uvedené v matriční knize rukopisně vedené, tedy cokoli si jen dovozovat nebo odhadovat je zcela nepřijatelné, stejně jako uvádět na vystavovaný druhopis matričního dokladu údaje bez toho, aby byly tyto dopsány např. ve formě dodatečného záznamu do matriční knihy.

MMB

Druhopisy MD. Rodné příjmení uvádět pouze, je-li uvedeno v příslušné matriční knize, pokud není uvedeno - aplikovat § 24 odst. 1 ZM a 4 odst. 2 vyhlášky č. 207/2001 Sb. Na žádost fyzické osoby, které se zápis týká a po doložení veřejné listiny uvedením rodného příjmení, lze rodné příjmení do MK dopsat a následně uvést na MD.

KÚ KV

Jak postupovat při vydávání druhopisů? Pokud v matriční knize není uvedeno rodné příjmení manžela a rodičů. Provádět zjišťování? (dle názoru matrikářek např. v případě vystavení duplikátu OL by bylo nutno se podívat až 6x do ISEO). Uvést údaj nezjištěno, nebo uvést rodné příjmení a následně zasílat dodatečný záznam se změnou? Opravovat údaje o rodném příjmení v matriční knize vedené v počítači po roce 2006? Technicky to programy neumožňují. Jak zapisovat rodná příjmení u cizinců? Návrh řešení: Rodné příjmení u cizinců doporučujeme zapisovat na základě prohlášení snoubenců, které bude uloženo ve SL.

KÚ SK

Podle ustanovení § 10 odst. 4 vyhlášky č. 207/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, ve znění platném do 31. 12. 2014, v zápise se k příjmení zapisovaných osob vyplní údaj o rodném příjmení pouze tehdy, jde-li o osobu, která uzavřela manželství a u které v důsledku toho došlo ke změně příjmení. S ohledem na novou definici rodného příjmení v ustanovení § 68 odst. 2 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o matrikách“), se ustanovení § 10 odst. 4 vyhlášky č. 207/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, vypouští. Z uvedeného vyplývá, že s účinností od 1. 1. 2015 se v matričním zápise a na matričním dokladu vždy uvede rodné příjmení osoby, a to i u osob svobodných, u kterých nedošlo ke změně příjmení ve správním řízení po 1. 1. 2014 (např. Novotný, roz. Novotný). Rodné příjmení se bude uvádět i na druhopisech matričních dokladů, když matriční událost nastala před 1. 1. 2015.“ K výše

citovanému textu Zápisu z porady Ministerstva vnitra s krajskými úřady dne 28. 11. 2014 zastáváme následující názor. Dne 1. 1. 2015 nabyla účinnosti vyhláška č. 192/2014 Sb., kterou byla novelizována vyhláška č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Jejím přijetím byl zrušen text § 10 odst. 4 prováděcí vyhlášky k zákonu o matrikách ve znění do 31. 12. 2014, tj. „V zápise se k příjmení zapisovaných osob vyplní údaj o rodném příjmení pouze tehdy, jde-li o osobu, která uzavřela manželství a u které v důsledku toho došlo ke změně příjmení.“. Z uvedeného vyplývá, že prováděcí vyhláška upravovala zápis rodného příjmení pouze v případě, pokud došlo k jeho změně v souvislosti s uzavřením manželství; od 1. 1. 2015 již postup při zápisu rodného příjmení neobsahuje. Je tedy nezbytné se při zápisu rodného příjmení řídit zákonnými předpisy. Podle ustanovení § 14 odst. 1 zákona o matrikách se do knihy narození zapisuje jméno, popřípadě jména a příjmení dítěte, den, měsíc a rok narození dítěte, rodné číslo, místo narození a pohlaví dítěte, jméno, popřípadě jména, příjmení, popřípadě rodná příjmení, data a místa narození, rodná čísla, státní občanství a místo trvalého pobytu rodičů a datum zápisu a podpis matrikáře. Podle ustanovení § 20 odst. 1 zákona o matrikách se do knihy manželství zapisují jména, příjmení, popřípadě rodná příjmení, den, měsíc, rok a místo narození, rodná čísla, osobní stav a státní občanství muže a ženy, kteří uzavřeli manželství, (dále jen "manželé"), den, měsíc, rok a místo uzavření manželství, jména a příjmení, popřípadě rodná příjmení, den, měsíc, rok a místo narození rodičů manželů, dohoda manželů o příjmení a v případě, že si manželé ponechají dosavadní příjmení, i dohoda o příjmení dětí v mužském a ženském tvaru, jména, příjmení a rodná čísla svědků; jde-li o cizince, který nemá rodné číslo, datum a místo jeho narození, datum zápisu a podpis matrikáře. Podle ustanovení § 21 odst. 1 zákona o matrikách se do knihy úmrtí zapisuje den, měsíc, rok a místo úmrtí, jméno, popřípadě jména, příjmení, popřípadě rodné příjmení, den, měsíc, rok a místo narození, rodné číslo, osobní stav, pohlaví, státní občanství a místo trvalého pobytu zemřelého, jméno, popřípadě jména, příjmení, popř. rodné příjmení, a rodné číslo žijícího manžela, partnera, datum zápisu a podpis matrikáře. Z textu § 14, § 20 a § 21 zákona o matrikách (viz výše) vyplývá, že se do matriční knihy zapisuje příjmení a v případě, je-li odlišné od rodného příjmení, i rodné příjmení. Uvedený názor odpovídá použití slova „popřípadě“ (případně, eventuálně), tzn. ve smyslu uvedení dalšího tvaru (tj. rodného příjmení) pokud není shodný s již uvedeným (aktuálním) tvarem příjmení.

Výše popsany závěr koresponduje i se zněním § 77 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, podle kterého „Jméno člověka je jeho osobní jméno a příjmení, popřípadě jeho další jména a rodné příjmení, která mu podle zákona náleží. Každý člověk má právo užívat své jméno v právním styku, stejně jako právo na ochranu svého jména a na úctu k němu.“. Jak uvádí důvodová zpráva, „Občanský zákoník musí upravit právo člověka na jméno, zejména ale na jeho ochranu. Osnova sleduje dosavadní právní pojetí, výrazně je však prohlubuje a rozšiřuje. Protože tvorbu a nabytí jména stejně jako úpravy a změny upravuje zákon o matrikách, a protože není příčiny tuto úpravu měnit, jen se na tuto úpravu v důvodové zprávě odkazuje, stejně jako se zde odkazuje i na právo rodinné, které stanoví, jak se jméno může změnit v souvislosti se vznikem a zánikem manželství.“ K popsanému doplňujeme, že se rodné příjmení neuvádí v osobních dokladech (občanských průkazech vydaných po 1. 1. 2012, cestovních dokladech, řidičských průkazech), není referenčním údajem zapisovaným do základního registru obyvatel (ROB). Je obsaženo v agendovém informačním systému evidence obyvatel (srov. § 3 odst. 2 zákona č. 133/2000 Sb.), kdy je uvedeno pouze u občana, o jehož záznam údajů se jedná (viz písm. a), u jeho rodičů však již nikoli (viz písm. k). Máme za to, že může být pro

občana změna zápisu jeho (rodného) příjmení, v případě, pokud je svobodný, poněkud matoucí, když dosud byl uváděn jako např. Jan Novák, dle Zápisu pak nově Jan Novák, roz. Novák. V souvislosti s výše uvedeným zastáváme názor, že není důvodné uvádět rodné příjmení fyzické osoby v případě, že je shodné s tvarem používaného příjmení (tj. Jan Novák, roz. Novák) a opustit tak praxi v zápisu rodného příjmení aplikovanou posledních 15 let (s výjimkou změny rodného příjmení po 1. 1. 2014). Uvedený „nový“ zápis rodného příjmení nemá, dle našeho názoru, oporu v platné právní úpravě. Zároveň navrhuje, aby při změně rodného příjmení bylo nové příjmení uvedeno v záhlaví rodného listu a informace o příjmení předchozím (rodném) vyznačena pouze v poznámce, která má pouze doplňkový charakter.

KÚ MSK

Podle našeho názoru není třeba do MD vždy uvádět rodné příjmení. Pravidlo uvádění jména obecně upravuje OZ (§ 77). V zákoně o matrikách (§ 29 – 31) je pak upraveno pravidlo uvádění/zapisování tak, že jméno, jména a příjmení jsou uváděna obligatorně vždy, rodné příjmení je uváděno fakultativně (příslowce popřípadě), tedy ne vždy, může být uvedeno, ale nemusí, a to podle okolností. Zároveň není třeba uvádět rodné příjmení u osob, které změnily rodinný stav, ale nedošlo u nich ke změně příjmení, kromě případu § 660 písm. b) OZ. Ani u určení otcovství matrika nezkoumá rodinný stav otce a tudíž jej pak do RL zapíše pouze jménem, jmény a příjmením. Jeho rodné příjmení (fakultativní) nebude uvádět. Z praxe: rodné příjmení u svobodných osob není ani nebylo vždy do matričních knih zapisováno (mohlo by a působí problémy při vydávání výpisů, duplikátů). Rodné příjmení je uváděno do AIS a ZR, konkrétně do AISEO a ROB, proto, bude-li třeba, bude jej možno z AISEO i ROB využít.

KÚ LB

Navrhujeme, aby se rodná příjmení na druhopisech matričních dokladů neuváděla, když matriční událost nastala před 1.1.2015. Odůvodňujeme to tím, že matriční doklad je výpisem z matriky a tato rodná příjmení nejsou v matrice (u matričních událostí před rokem 2014) uvedena.

KÚ ÚK

Pakliže by byl v souvislosti s novou právní úpravou občanského práva aplikován současný výklad v uvádění rodného příjmení, ale i jinak, se domníváme, že je nezbytné zaujmout jednotné stanovisko k uvádění příjmení na výpisech z matričních zápisů, kde rodná příjmení vlivem dopadu předchozích změn právních úprav vždy uvedena nejsou, včetně uvádění příjmení na výpisech z matrik vedených do roku 1950, a to v případech: Legitimace – lze analogicky postupovat shodně jako při určení otcovství? Dání jména – kdy dítě získává příjmení po manželovi matky. Kde by bylo ve smyslu současného výkladu toto příjmení uvedeno? Je analogie s dohodou rodičů o příjmení? Odůznání manželského původu - dítě bude mít rodné příjmení matky – bude příjmení získané v době narození příjmením rodným a tedy uvedeno na nově vydaném duplikátu MD? Nebo nikoli a ve smyslu, že k odůznání dochází od samého počátku, jakoby manželství neexistovalo a tedy ani příjmení takto získané? Dítě nemanželské – otec neuveden – dítě příjmení po matce – nemá dopad! Dítě z neplatného putativního manželství – příjmení po otci – ostatní údaje beze změn - nemá dopad z hlediska současného výkladu uvádění příjmení do praxe. V souvislosti se zápisem z pracovní porady konané dne 28.11.2014 formou videokonference k tématu § 10 vyhlášky č. 207/2001 Sb., kdy by se dle zápisu mělo rodné příjmení uvádět i na druhopisech MD, je třeba

položit otázku: Jakým způsobem se bude zjišťovat a ověřovat správnost rodných příjmení, pokud nebudou obsahem matričního zápisu? V Agendovém informačním systému evidence obyvatel (dále jen „AISEO“) mohou i nemusí být údaje správné, přestože dotčený údaj nemusí být nutně zpochybněn a v Základním registru obyvatel rodné příjmení není. Ve smyslu § 24 odst. 1 ZOM obsahuje MD údaje zapsané v matriční knize. Bude se v této souvislosti provádět dodatečný záznam rodného příjmení do matriční knihy a následně do sbírky listin? Odůvodnění: S odvoláním na ustanovení § 24 odst. 2 vyhlášky, č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhl. č. 207/2001 Sb.“), kde se stanoví, že se údaje o skutečnostech zapsaných v matriční knize v MD uvádějí podle stavu ke dni vydání výpisu, je třeba zodpovědět otázku, zda by ve smyslu současného výkladu bylo nutné zpětně doplňovat rodná příjmení do dříve pořízených matričních zápisů a jakým způsobem by se tato rodná příjmení zjišťovala? Jak by se postupovalo u výpisů z matrik vedených před rokem 1950? Jestliže v případech legitimace a dání jména nebo třeba odůvodnění manželského původu, by nebyla aplikována nová úprava OZ ve smyslu současného výkladu o uvádění rodných příjmení zpětně, pak by analogicky neměla být aplikována zpětně ani v ostatních případech.

KÚ PK

Z uvedeného vyplývají následující dotazy:

- 1. Uvádění rodného příjmení u svobodných osob**
- 2. Uvádění „aktuálního“ příjmení na matričních dokladech**
- 3. Vydávání výpisů z matričních knih ze zápisů provedených od 1. 1. 2015 do dne konání porady**

V otázkách č. 1 a 2 odkazujeme na odpověď k dotazu č. 2.

Ad 3) Vydávání výpisů z matričních knih ze zápisů provedených od 1. 1. 2015 do dne konání porady

S účinností od 1. 1. 2015 se v matričním zápise a na matričním dokladu uvádělo vždy rodné příjmení osoby, a to i u osoby svobodné, u které nedošlo ke změně příjmení ve správním řízení po 1. 1. 2014.

Dnem 1. 1. 2016 nabyla účinnosti vyhláška č. 387/2015 Sb., kterou se mění vyhláška č. 207/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Do ustanovení § 10 vyhlášky č. 207/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, byl doplněn odstavec 4, podle něhož se v zápise k příjmení zapisované osoby vyplní údaj o rodném příjmení pouze tehdy, je-li její aktuálně užívané příjmení odlišné od příjmení rodného (např. v důsledku uzavření manželství, nebo změny ve správním řízení, atd.).

Bude-li vydáván výpis z matriční knihy, v níž byl proveden zápis matriční události s účinností od 1. 1. 2015 do dne konání porady, a byl-li vyplněn údaj o rodném příjmení fyzické osoby, přestože nebylo její aktuálně užívané příjmení odlišné od příjmení rodného, je nezbytné uvést příjmení fyzické osoby v této podobě i na vydaném matričním dokladu.

- 4. Jak postupovat při vydávání druhopisů u dokladů, kde bylo před rokem 2014 rozhodnuto o změně příjmení? Podle přechodných ustanovení: rodné příjmení, které užívala fyzická osoba ke dni nabytí účinnosti zákona, se považuje za**

rodné příjmení. Nicméně žadatelé jsou nespokojeni, že v jejich dokladech jsou uváděny nepravdivé údaje a žádají o výjimku, jak tyto údaje opravit.

Např. paní Kadeřávkové byla v roce 2010 povolena změna příjmení na příjmení TYKYSOVÁ. Jednalo se o příjmení rodné (paní je stále svobodná), dle tehdejší právní úpravy se změnilo příjmení rodné, rodný list byl změněn v záhlaví. Paní Tykysová se rozhodla v roce 2015, že požádá opět o změnu příjmení na příjmení, které užívala do roku 2010, tj. KADEŘÁVKOVÁ, ÚMČ Prahy 5 jí vyhověl a změna byla povolena, právní mocí nabylo rozhodnutí dne 1. 7. 2015. V rodné matrice byl učiněn zápis o povolené změně užívaného příjmení, nikoli rodného (dle novely zákona) a paní Kadeřávkové byl vystaven nový rodný list s rodným příjmením TYKYSOVÁ a s uvedenou poznámkou o povolené změně. Paní požaduje učinit výjimku a změnit příjmení rodné. Změna příjmení v případě hanlivého příjmení, změny příjmení nezletilých dětí nebo změny příjmení nezletilých dětí po sňatku rodičů se zapisují pouze do poznámky, proti tomuto postupu žadatelé mají výhrady.

Např. po narození dítěte bude učiněno souhlasné prohlášení o určení otcovství, rodiče se dohodnou, že dítě ponese příjmení matky. Následně bude uzavřen sňatek mezi rodiči, ti se dohodnou na společném příjmení po manželovi, nastane změna i u dítěte. Nové příjmení bude uvedeno pouze v poznámce. Dítě bude vždy uváděno Malý, roz. Novák?

KÚ SK

Podle ustanovení § 68 odst. 2 zákona o matrikách, po novele provedené zákonem č. 312/2013 Sb., který nabyl účinnosti dnem 1. 1. 2014, se rodným příjmením rozumí příjmení uvedené v knize narození při narození dítěte, určení otcovství nebo osvojení do nabytí svéprávnosti dítěte a v souvislosti se změnou pohlaví

Podle čl. II. zákona č. 312/2013 Sb., se rodné příjmení, které fyzická osoba užívá ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona (1. 1. 2014), *považuje za rodné příjmení* podle zákona o matrikách, ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona (1. 1. 2014).

S účinností od 1. 1. 2014 na základě metodického doporučení Ministerstva vnitra matriční úřad, který vede knihu narození, v níž je zápis narození proveden, provedl dodatečný záznam o povolené změně příjmení a vystavil nový rodný list, na němž *v záhlaví zůstávalo rodné příjmení*, tj. příjmení uvedené v knize narození při narození a povolená změna příjmení se promítla pouze v poznámce vydaného rodného listu.

S výjimkou případů určení otcovství, nebo osvojení do nabytí svéprávnosti dítěte a v souvislosti se změnou pohlaví a s ohledem na čl. II zákona č. 312/2012 Sb., se toto rodné příjmení v záhlaví rodného listu neměnilo a veškeré povolené změny se promítly pouze v poznámce rodného listu.

ÚMČ Praha 5 postupoval v souladu se zákonem o matrikách a metodickým doporučením Ministerstva vnitra, když paní Kadeřávkové po povolení změny příjmení v roce 2015 vydal rodný list (do dne konání porady dne 1. 10. 2015), na němž bylo v záhlaví uvedeno její příjmení Tykysová, tj. její rodné příjmení a pouze v poznámce byl uveden údaj o povolené změně na příjmení Kadeřávková.

Totéž platilo (do dne konání porady dne 1. 10. 2015) o vydání rodného listu dítěti, k němuž bylo určeno otcovství souhlasným prohlášením rodičů, a rodiče se dohodli, že dítě bude užívat příjmení po matce (Novák); následně rodiče tohoto dítěte uzavřeli manželství a dohodli se, že jejich společné děti ponesou příjmení po otci (Procházka). Příjmení tohoto dítěte bylo „změněno“ dle dohody uvedené v oddacím listu rodičů, v záhlaví rodného listu bylo uvedeno rodné příjmení dítěte (po matce) a údaj o příjmení dítěte po uzavření manželství jeho rodičů (Malý) byl uveden pouze v poznámce.

- 5. Jméno při určení otcovství – jestliže dítěti zvolí jméno matka, která neuvede otce dítěte, je vydán rodný list se jménem dítěte takto zvoleného. Je možné při následném určení otcovství dohodnout se i na jiném jménu dítěte? Nebo je již možná změna jména pouze na žádost rodičů ve správním řízení, protože lhůta ke zvolení jména uplynula a určení jména pouze jedním z rodičů zákon v konkrétních případech předpokládá? ust. § 861 NOZ – Je-li znám jen jeden z rodičů, má dítě jeho příjmení. Tento rodič také určí osobní jméno dítěte; jinak je určí soud.**

KÚ JIH

Jméno, popřípadě jména dítěte se do matriky zapíše podle souhlasného prohlášení rodičů; není-li jeden rodič znám, je rodičovské odpovědnosti zbaven nebo je výkon jeho rodičovské odpovědnosti v této oblasti omezen nebo pozastaven, zapíše se jméno, popřípadě jména dítěte podle prohlášení druhého z rodičů, jinak podle pravomocného rozhodnutí soudu.¹³

Není-li otec dítěte znám, zapíše se do knihy narození příjmení matky, které má v době narození dítěte.¹⁴

Dítěti, jehož rodiče neuzavřeli manželství a mají různá příjmení, se zapíše příjmení podle dohody rodičů při určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů, nebo podle pravomocného rozsudku soudu o určení otcovství. Dohodou je možné určit příjmení, které v době, kdy k dohodě došlo, má jeden z rodičů nebo dítě. Dítěti, které není občanem a jehož rodiče nemají státní občanství České republiky, se zapíše příjmení podle dohody rodičů. U dítěte staršího 15 let musí být připojen k této dohodě jeho souhlas. Tuto dohodu nelze měnit.¹⁵

Podle citovaného ustanovení § 19 odst. 2 zákona o matrikách je možné zapsat příjmení dítěte rodičů, kteří nejsou manželé, na základě dohody těchto rodičů učiněné při určení otcovství. U jména dítěte tuto dodatečnou možnost zápisu jména dítěte zákon o matrikách neupravuje. Úpravu postupu určení jména a příjmení před určením otcovství pak obsahuje zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „NOZ“), který ve svém ustanovení § 861 jasně stanoví, že v případě, kdy otec dítěte není znám, dítě nese příjmení matky a matka dítěti zvolí jméno osobní.

Smyslem zákona je zjevně dát rodičům možnost, aby se dohodli, že dítě při dodatečném určení otcovství ponese příjmení otce, aby byla jasně deklarována příslušnost k jeho rodině. U jména dítěte však, podle názoru Ministerstva

¹³ § 19 odst. 2 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴ § 19 odst. 5 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵ § 19 odst. 2 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

spravedlnosti, změna z tohoto pohledu není žádoucí ani možná, a to i vzhledem k odlišným funkcím příjmení a jména v životě člověka.

Stanovisko Ministerstva spravedlnosti připojujeme v příloze č. 1 k tomuto zápisu.

Závěr:

Vzhledem k tomu, že zákon o matrikách ani NOZ neupravují možnost dohody o jméně dítěte v souvislosti s určením otcovství, rodiče se mohou v souvislosti s určením otcovství dohodnout pouze o příjmení dítěte (u dítěte staršího 15 let musí být připojen k této dohodě jeho souhlas). O jménu dítěte nelze dohodu uzavřít. Změna jména dítěte je možná pouze ve správním řízení za podmínek stanovených v zákoně o matrikách.

Doplňující dotazy:

- ***Kdy může matriční úřad odmítnout sepsat souhlasné prohlášení o určení otcovství dítěte?***

V této souvislosti je možno využít Komentář k Občanskému zákoníku II, Rodinné právo (Hrušáková/Králíčková/Westphalová a kol., Nakladatelství C. H. Beck, 2014), kde se uvádí, „že matričnímu úřadu není zákonem výslovně umožněno, aby zkoumal soulad biologického a právního otcovství a zamezil tak vzniku právního poměru, který neodpovídá realitě. Je otázkou, zda má toto oprávnění soud, který přijímá souhlasné prohlášení. Lze plně souhlasit se starší komentářovou literaturou, dle které, pokud je otcovství muže činícího prohlášení, zcela nepochybně a zjevně vyloučeno, je-li zřejmé, že toto prohlášení nesměřuje k „legitimaci“ biologického rodičovství, ale sleduje cíle, které právo umožňuje dosáhnout osvojením, je určování otcovství tímto způsobem obcházení zákona.

Je-li určitým jednáním zcela obcházen smysl a účel zákona a narušován veřejný pořádek, jednání je *absolutně neplatné* (viz § 580 a 588 NOZ). Může jít např. o situace, kdy:

- pomocí souhlasného prohlášení matky a muže, jehož otcovství je vyloučeno, mnohdy dochází *k vědomé eliminaci možnosti putativního otce dítěte* se s dítětem právně spojit žalobou i proti vůli matky (viz § 783 NOZ) a realizovat tak právo na rodinný život chráněný čl. 8 EÚLP; (uvedené musí být matričnímu úřadu zřejmé bez jakéhokoliv dalšího zkoumání);
- souhlasné prohlášení činí žena, která dítě osvojila a muž, který dítě nezplodil.“

- ***Může určit otcovství souhlasným prohlášením rodičů 17ti letá osoba?***

Nezletilý, který není plně svéprávný, činí prohlášení vždy před soudem.¹⁶

Plně svéprávným se člověk stává zletilostí. Zletilosti se nabývá dovršením osmnáctého roku věku.

Před nabytím zletilosti se plně svéprávnosti nabývá přiznáním svéprávnosti, nebo uzavřením manželství. Svéprávnost nabytá uzavřením manželství se neztrácí

¹⁶ 779 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb.

ani zánikem manželství, ani prohlášením manželství za neplatné.¹⁷

V této souvislosti je možno opět využít Komentář k Občanskému zákoníku II, Rodinné právo (Hrušáková/Králíčková/Westphalová a kol., Nakladatelství C. H. Beck, 2014), kde se uvádí, že nezletilý nesvéprávný tedy nesmí učinit souhlasné prohlášení o určení otcovství před matričním úřadem, resp. takové prohlášení by nevyvolalo zamýšlené následky, a vůbec by se k němu nepřihlíženo. Jednalo by se o *zdanlivé jednání* (§ 551 a násl. NOZ).

Zákon neřeší situaci, kdy jsou nezletilí oba rodiče. Teorie má s ohledem na gramatický výklad zpravidla za to, že zákon umožňuje učinit souhlasné prohlášení o určení otcovství jen tehdy, je-li pouze jeden z rodičů nezletilý. Pokud jsou nezletilí oba, dovozuje se, že druhou domněnku nelze užít, že musí nastoupit určení otcovství soudem dle domněnky třetí (viz § 783 NOZ). Na věc lze pohlížet i z jiného úhlu pohledu. Matkou se žena stane porodem, a to bez ohledu na věk (viz § 775 NOZ). Hodlá-li nezletilý nesvéprávný muž založit druhou domněnku souhlasným prohlášením s nezletilou matkou, máme za to, že jim nelze bránit s ohledem na pouhé jednotné číslo užití zákonodárcem v této věci.

V případě, že by se taková osoba obrátila na matriční úřad, doporučujeme postupovat podle části čtvrté zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „správní řád“), a podle ustanovení § 155 odst. 3 správního řádu *na požádání písemně* uvědomit dotčenou osobu a sdělit důvody, proč nebylo možno přijmout její souhlasné prohlášení o určení otcovství.

▪ ***Je možné učít otcovství s propadlým OP?***

Matrikář je povinen před přijetím souhlasného prohlášení rodičů o určení otcovství ověřit platnost průkazu totožnosti předloženého rodiči dítěte.

Obdobně jako při uzavření manželství nebo při prokázání totožnosti při legalizaci podle zákona o ověřování, rodič při určování otcovství předloží k prokázání své totožnosti platný

- a) občanský průkaz nebo cestovní doklad, jde-li o státního občana České republiky,
- b) průkaz o povolení k pobytu nebo cestovní doklad anebo průkaz totožnosti občana členského státu Evropské unie, jde-li o cizince.

Jestliže jeden z rodičů má propadlý občanský průkaz, matrikář jej upozorní na to, že porušil příslušná ustanovení zákona o občanských průkazech a doporučí mu, aby si požádal o vydání nového občanského průkazu. Pokud předloží jiný platný průkaz totožnosti, nebo již nově vydaný občanský průkaz, je možné přijmout souhlasné prohlášení o určení otcovství.

Pro výkon státní správy na úseku matrik využívají matriční úřady údaje ze základního registru a AISEO.¹⁸

¹⁷ § 30 zákona č. 89/2012 Sb.

¹⁸ § 84 odst. 2 a § 84a odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů

6.

a) Ust. § 862 NOZ – Jde-li o dítě, jehož rodiče nejsou manželé – zvolí rodiče pro dítě příjmení jednoho z nich ...Mohou zvolit pro společné děti rozdílná příjmení – u jednoho dítěte po otci, u druhého dítěte po matce?

KÚ JIH

Dítěti, jehož rodiče neuzavřeli manželství a mají různá příjmení, se zapíše příjmení podle dohody rodičů při určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů, nebo podle pravomocného rozsudku soudu o určení otcovství. Dohodou je možné určit příjmení, které v době, kdy k dohodě došlo, má jeden z rodičů nebo dítě. Dítěti, které není občanem a jehož rodiče nemají státní občanství České republiky, se zapíše příjmení podle dohody rodičů. U dítěte staršího 15 let musí být připojen k této dohodě jeho souhlas. Tuto dohodu nelze měnit.¹⁹

Doposud se vycházelo z rozsudku NS 13/64, podle něhož děti, jejichž rodiče mají různá příjmení, mají příjmení jednoho a téhož rodiče; další děti narozené z týchž rodičů nesou tedy příjmení, jež bylo určeno prvorozenému dítěti těchto rodičů jejich dohodou podle ustanovení § 36 odst. 2 zákona č. 265/1949 Sb., o právu rodinném, ve znění pozdějších předpisů.

Vzhledem k tomu, že žádný právní předpis nestanoví, aby děti společných rodičů, narozené mimo manželství, užívaly stejná příjmení, byl na poradě přijat závěr, že nejsou-li rodiče dítěte manželé, mohou souhlasným prohlášením určit jako příjmení dítěte příjmení jednoho z nich, a to zcela svobodně. Rodičům lze doporučit, aby se dohodli na příjmení shodném, tj. příjmení, které již užívá jejich společné dítě/děti. Budou-li trvat na příjmení odlišném, nelze jejich dohodu odmítnout.

b) Dítěti, jehož rodiče neuzavřeli manželství a mají různá příjmení, byla zapsána do knihy narození dvě příjmení podle dohody rodičů při určení otcovství souhlasným prohlášením rodičů – Cana Machado (po otci), matka dítěte užívá příjmení Novotná.

Rodiče tohoto dítěte předložili matričnímu úřadu prohlášení za své nezletilé dítě o tom, že bude užívat pouze jedno příjmení Cana. Je možné takové prohlášení rodičů akceptovat, když výsledkem by byla skutečnost, že dítě neponese příjmení žádného z rodičů?

Fyzická osoba, jejíž příjmení jsou zapsána v knize narození nebo v knize manželství, může před kterýmkoli matričním úřadem prohlásit, že bude užívat pouze jedno, popřípadě dvě příjmení.²⁰

- a) Pokud rodiče dítěte žijí v manželství a při uzavření manželství se dohodli, že si každý ponechá své dosavadní příjmení a otec, jehož příjmení užívají společné děti, užívá dvě příjmení, dítě bude rovněž užívat dvě příjmení – dohoda vyplývá z oddacího listu; není možné, aby otec po uzavření manželství užíval příjmení Cana Machado a dítě užívalo jen jedno z jeho dvou příjmení. Pokud otec učiní prohlášení o upuštění od užívání jednoho z příjmení za trvání manželství, se souhlasem manželky, matky dítěte, vztahují se účinky tohoto prohlášení i na společné nezletilé děti manželů.²¹

¹⁹ § 19 odst. 2 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

²⁰ § 70 odst. 2 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

²¹ § 70 odst. 3 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

- b) Pokud rodiče neuzavřeli manželství, děti mohou užívat každé jiné příjmení (po matce, po otci), podmínkou však je, že děti ponesou příjmení jednoho z rodičů, tj. pokud např. otec užívá 2 příjmení, dítě, které je nositelem příjmení po otci, musí rovněž užívat 2 příjmení.

Smyslem ustanovení § 70 odst. 2 zákona o matrikách není upuštění od užívání jednoho z příjmení u dětí.

7. ***Ust. § 73 odst. 3 zákona o matrikách – „Mají-li manželé a rodiče dítěte různá příjmení, změna příjmení toho z manželů, jehož příjmení má nezletilý, se vztahuje i na nezletilého.“***

Může tedy požádat manžel sám o změnu svého příjmení na úplně jiné a druhého z manželů, pokud nechce změnit příjmení, se tato změna netýká?

KÚ JIH

V praxi se může objevit několik případů žádostí o změnu příjmení za trvání manželství v případě, kdy si manželé při uzavření manželství ponechali oba svá dosavadní příjmení a zároveň prohlásili, které z jejich příjmení bude příjmením jejich společných dětí:

- a) Manželé si při uzavření manželství ponechali svá dosavadní příjmení a nyní si přejí užívat společné příjmení.

Podle ustanovení § 73 odst. 3 zákona o matrikách, ve znění platném do 31. 12. 2013, měli-li manželé různá příjmení, mohla jim být povolena změna příjmení pouze na příjmení jednoho z nich, který s touto změnou vyslovil souhlas. Uvedené ustanovení bylo ze zákona o matrikách zákonem č. 312/2013 Sb. k 1. 1. 2014 vypuštěno. Důvodem je nová právní úprava v NOZ (§ 661 odst. 2).

Podle ustanovení § 70 odst. 4 zákona o matrikách ponechají-li si manželé po uzavření manželství svá dosavadní příjmení, mohou i později učinit *prohlášení* před kterýmkoli matričním úřadem, že se dohodli na společném příjmení jednoho z nich. Prohlášení se vztahuje i na společné nezletilé děti manželů. V poznámce oddacího listu matriční úřad vyznačí, odkdy manželé užívají společné příjmení.

Z uvedeného vyplývá, že *za trvání manželství*, pokud si manželé při uzavření manželství ponechali svá dosavadní příjmení, mohou před kterýmkoliv matričním úřadem učinit *pouhé prohlášení* o tom, že se dohodli na společném příjmení jednoho z nich²² a manžel/ka nemusí žádat o povolení změny svého příjmení na příjmení druhého manžela ve správním řízení.

- b) Manželé si při uzavření manželství ponechali svá dosavadní příjmení a nyní si ten manžel, jehož příjmení je příjmením jejich společných dětí, přeje změnu svého příjmení na úplně jiné příjmení.

Podle ustanovení § 73 odst. 3 zákona o matrikách mají-li manželé a rodiče dítěte různá příjmení, změna příjmení toho z manželů, jehož příjmení má nezletilý, se vztahuje i na nezletilého.

²² § 70 odst. 4 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Z uvedeného vyplývá, že *za trvání manželství*, pokud si manželé při uzavření manželství ponechali svá dosavadní příjmení, a ten manžel, jehož příjmení je příjmením jejich společných dětí, si přeje změnu svého příjmení na úplně jiné příjmení, požádá o změnu příjmení ve správním řízení.

Za trvání manželství může být taková změna příjmení povolena pouze na základě souhlasu obou manželů.²³ Tato změna příjmení se vztahuje i na společné nezletilé děti manželů (u dětí starších 15 let je třeba připojit k žádosti jejich souhlas). Na druhého z manželů se tato změna příjmení nevztahuje.

- c) Manželé si při uzavření manželství ponechali svá dosavadní příjmení a nyní si ten manžel, jehož příjmení není příjmením jejich společných dětí, přeje změnu svého příjmení na úplně jiné příjmení

V případě, že si manželé při uzavření manželství ponechali svá dosavadní příjmení a manžel, jehož příjmení není příjmením jejich společných dětí, požádá za trvání manželství o změnu svého příjmení ve správním řízení na úplně jiné příjmení, není v současné době právní opora pro zamítnutí takové žádosti.

Za trvání manželství může být taková změna příjmení povolena pouze na základě souhlasu obou manželů.²⁴ Na druhého z manželů a společné nezletilé děti se tato změna příjmení nevztahuje.

- d) Manželé si při uzavření manželství ponechali svá dosavadní příjmení a nyní si přejí změnu příjmení celé rodiny na úplně jiné příjmení.

V tomto případě doporučujeme, aby manželé učinili prohlášení před kterýmkoli matričním úřadem ve smyslu ustanovení § 70 odst. 4 zákona o matrikách, že se dohodli na společném příjmení jednoho z nich. Prohlášení se vztahuje i na společné nezletilé děti manželů. Poté může jeden z manželů podat žádost o změnu společného příjmení na jiné příjmení.

Nelze vyloučit i takový postup, že manžel (Holý) a jeho manželka (Nová) požádají o povolení změny svých dosavadních příjmení na společné příjmení např. Procházka.

Za trvání manželství může být taková změna příjmení povolena pouze na základě souhlasu obou manželů.²⁵ Tato změna příjmení se vztahuje na příjmení obou manželů a na příjmení jejich společných nezletilých dětí (u dětí starších 15 let je třeba připojit k žádosti jejich souhlas).

8. **Změna jména a příjmení při změně pohlaví – Kam všude je nutné změnu zapsat, pokud se jedná o ženu, která byla vdaná, popřípadě má děti, a jak by měl dodatečný zápis znít?**

KÚ JIH

Provedení dodatečného záznamu do matriční knihy narození u nezletilého dítěte, jehož rodič změnil pohlaví, a následné vystavení rodného listu dítěte.

²³ § 73 odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

²⁴ § 73 odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

²⁵ § 73 odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Pokud u fyzické osoby, která je rodičem nezletilého dítěte, probíhá změna pohlaví, má matriční úřad tyto zapisovat tyto skutečnosti do matriční knihy narození dítěte? Jakým způsobem máme změny zapisovat do rodného listu dítěte? V přechodné době, kdy ještě není změna pohlaví operativně dokončena, není problém do rodného listu např. do kolonky „matka“ uvést její nové jméno a příjmení v neutrálním tvaru např. Nicol Kubů (po předchozím provedení dodatečného záznamu do matriční knihy narození), protože se zatím nezměnilo její pohlaví ani rodné číslo. Pokud je však změna pohlaví dokončena – matka změní pohlaví na mužské a tím pádem se jí změní i rodné číslo, nelze dle našeho názoru tyto skutečnosti již v rodném listu v rubrice „matka“ uvést. Lze je napsat do poznámky matričního dokladu? Nebo se nemají tyto změny v matriční knize u dítěte zapisovat vůbec?

KÚ KV

- a) V České republice lze provést chirurgické výkony směřující ke změně pohlaví pacientovi, který neuzavřel manželství nebo který nevstoupil do registrovaného partnerství anebo do obdobného svazku osob stejného pohlaví v cizině, popřípadě prokáže, že jeho manželství nebo registrované partnerství anebo obdobný svazek zaniklo.²⁶
- b) Byla-li v cizině provedena změna pohlaví fyzické osoby, jejíž narození je zapsáno v matriční knize v České republice, příslušný matriční úřad provede dodatečný záznam o změně pohlaví do knihy narození na základě předložené veřejné listiny.

Fyzické osoby, u kterých probíhá léčba pro změnu pohlaví, *mohou* požádat o povolení změny jména a příjmení na tzv. neutrální (obourodé). To je takové, které má stejnou podobu jak pro mužský, tak pro ženský tvar jména a příjmení (např. Nikola Tomšů, René Janků apod.). Žádosti může matriční úřad vyhovět na základě doloženého potvrzení poskytovatele zdravotních služeb o zahájení léčby pro změnu pohlaví. Povolená změna se vyznačí v knize narození a matrikář vydá nový rodný list. Změna jména a příjmení je v tomto případě osvobozena od úhrady správního poplatku²⁷. Zápis pohlaví se nemění.

Po dokončení léčby změny pohlaví matriční úřad provede na základě potvrzení vydaného poskytovatelem zdravotních služeb o ukončení léčby pro změnu pohlaví dodatečný záznam o změně pohlaví do knihy narození. Dnem změny pohlaví je den uvedený v tomto potvrzení. Výdejové místo přidělí z moci úřední fyzické osobě nové rodné číslo²⁸. Matriční úřad vydá rodný list.

Následně matriční úřad splní oznamovací povinnost způsoby, které stanoví zvláštní zákon²⁹ (např. zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů /zákon o evidenci obyvatel/, ve znění pozdějších

²⁶ § 21 odst. 2 písm. b) zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů.

²⁷ Položka 11, část Osvobození, bod 3. sazebníku uvedeného v příloze zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸ § 17 odst. 2 písm. d) a § 17a odst. 1 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů.

²⁹ § 82 odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

předpisů, zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, atd.). Na základě vydaného rodného listu po změně pohlaví a případné změně jména a příjmení fyzická osoba žádá o vydání nového občanského průkazu a cestovního dokladu.

Zaniklo-li manželství nebo registrované partnerství anebo obdobný svazek osob stejného pohlaví fyzické osoby před léčbou změny pohlaví, provedená změna pohlaví a povolená změna jména a příjmení v souvislosti se změnou pohlaví se vyznačí v knize manželství, popř. v knize registrovaného partnerství a na oddacím listu, popř. na dokladu o registrovaném partnerství (v poznámce) pouze na její *žádost*. Narodily-li se této fyzické osobě děti před provedenou změnou pohlaví, změna pohlaví a povolená změna jména a příjmení v souvislosti se změnou pohlaví jejich rodiče se vyznačí v knize narození dětí a na rodném listu (v poznámce) pouze na žádost této fyzické osoby.

Požádá-li fyzická osoba po provedené změně pohlaví o zápis změny pohlaví

- a) do knihy manželství, příslušný matriční úřad provede dodatečný záznam do knihy manželství, vydá oddací list v původním znění a změna pohlaví, jména a příjmení fyzické osoby bude uvedena pouze v rubrice „poznámka“ oddacího (text poznámky bude shodný s textem dodatečného záznamu v knize narození). Např. „Zde zapsanému muži byla dne provedena změna pohlaví na ženské, užívá jméno/a a příjmení a rodné číslo“.
- b) do knihy narození svého dítěte, příslušný matriční úřad provede dodatečný záznam do knihy narození a vydá dítěti rodný list v původním znění a změna pohlaví, jména a příjmení rodiče bude uvedena pouze v rubrice „poznámka“ rodného listu dítěte (text poznámky bude shodný s textem dodatečného záznamu v knize narození). Např. „Matce zde zapsaného dítěte byla dne provedena změna pohlaví na mužské a užívá jméno/a a příjmení a rodné číslo“.

Upozorňujeme, že byla-li zahájena léčba pro změnu pohlaví a fyzická osoba dosud žije v platném manželství a požádá o změnu příjmení *na příjmení neutrální* (Janků, Tomšů, atd.), matriční úřad postupuje podle příslušných ustanovení zákona o matrikách, týkajících se změny příjmení za trvání manželství (viz § 73 zákona o matrikách).

U svobodné osoby se povolená změna jména, popř. jmen, a příjmení,

- a) na neutrální jméno a příjmení, byla-li zahájena léčba pro změnu pohlaví, promítne v knize narození a na rodném listu; rodné příjmení se nemění, tj. osoba bude před dokončením léčby pro změnu pohlaví užívat příjmení např. Procházků, roz. Procházka;
- b) na jiné jméno, popřípadě jména, a příjmení, byla-li léčba pro změnu pohlaví dokončena, promítne v knize narození a na rodném listu. Rodným příjmením této osoby bude příjmení po povolené změně příjmení v souvislosti se změnou pohlaví (§ 68 odst. 2 zákona o matrikách).

9. **Rodné příjmení – mužský tvar.** V § 68 zákona č. 301/2000 Sb., zákon o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, je uvedeno, že rodným příjmením se rozumí příjmení uvedené v knize narození při narození dítěte. Dítě ženského pohlaví má v matričné knize zapsané příjmení v ženském tvaru, např. Kleinová. Rodiče (případně i samotné dítě např. ve věku 20ti let) požádají o užívání příjmení v mužském tvaru. Půjde tedy o dodatečný záznam v matriční knize a dle našeho názoru bude na rodném listu v kolonce příjmení dítěte zapsáno příjmení v ženském tvaru Kleinová a do poznámky matričního dokladu se uvede v souladu s ust. § 69a odst. 4 zákona o matrikách, odkdy žena užívá příjmení v mužském tvaru (Kleinová je v souladu s odst. 5 článku IV. Jméno a příjmení záznamu z pracovních porad krajských úřadů, magistrátů měst Brna, Ostravy a Plzně a Magistrátu hlavního města Prahy, konaných ve dnech 26. 11., 5. 12 a 12. 12. 2013). Při zachování principu, že rodným příjmením se rozumí příjmení uvedené v knize narození při narození dítěte (s výjimkami dále uvedenými v zákoně o matrikách, mezi nimi ale užívání příjmení v mužském tvaru není) v kolonce „příjmení dítěte“ nelze zapsat příjmení v mužském tvaru, protože při uzavření matričního zápisu bylo příjmení uvedeno v ženském tvaru.

KÚ OL

Požádá-li svobodná žena, resp. zákonní zástupci nezl. dítěte ženského pohlaví, jejíž příjmení je již v matriční knize zapsáno v souladu s pravidly české mluvnice, o užívání příjmení v mužském tvaru, matriční úřad provede dodatečný záznam do knihy narození a vydá rodný list, na němž bude již v záhlaví uvedeno příjmení v mužském tvaru, neboť v tomto případě se nejedná o změnu rodného příjmení, ale pouze o užívání téhož příjmení v mužském tvaru. Do poznámky rodného listu se uvede, od kdy žena/nezl. dítě ženského pohlaví, užívá příjmení v mužském tvaru³⁰.

V souvislosti se zápisem „změny“ příjmení do AISEO prostřednictvím formuláře CzechPOINT se zvolí při zápisu mužského tvaru příjmení výjimka, že se jedná i o „změnu“ rodného příjmení.

10. **Podle ustanovení § 58 odst. 5 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o matrikách“)** může fyzická osoba, která po dobu 5 let užívá své příjmení v nesprávné podobě, před kterýmkoliv matričním úřadem prohlásit, že bude nadále užívat své příjmení ve tvaru, v jakém je uvedeno na vydaných dokladech. Jde-li o společné příjmení manželů, lze učinit prohlášení pouze se souhlasem druhého manžela, popřípadě jejich nezletilého dítěte staršího 15 let. Problematickým je výklad pojmu „vydaný doklad“ a otázka, do které matriční knihy se promítne informace o užívání příjmení v nesprávné podobě. Matriční úřad, u kterého je prohlášení učiněno, postoupí toto prohlášení příslušnému matričnímu úřadu, tj. úřadu, u něhož je zapsáno narození nebo uzavření manželství. Řešení případů učiněných prohlášení podle citovaného ustanovení (resp. v jaké matrice se promítne) je individuální, v závislosti na druhu matričního dokladu s „nesprávným“ příjmením a s přihlédnutím k tomu, zda je příjmení chybně zapsáno také v matriční knize. S ohledem na text důvodové zprávy, která odkazuje na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva Daróczyová vs. Maďarsko, a stanovisko Veřejného ochránce práv sp. zn.: 1978/2011/VOP/MV, ze dne 6. 5. 2013, nelze prohlášení učinit podle občanského průkazu nebo cestovního dokladu. Z důvodové zprávy

³⁰ § 69a odst. 4 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

k zákonu č. 312/2013 Sb.: „Nově se upravuje, že matriční úřad provede opravu chybně zapsaného údaje v zápise provedeném v matriční knize u fyzické osoby, které se zápis týká a u jejích nezletilých dětí; u zletilých dětí pak provede opravu chybně zapsaného údaje pouze na jejich žádost. Dále se nově upravuje postup v případech, kdy fyzická osoba užívá své příjmení v nesprávné podobě po řadu let v důsledku pochybení matričního úřadu nebo soudem jmenovaného překladatele. Je na místě, aby jí bylo umožněno prohlásit, že bude nadále užívat své příjmení ve tvaru, v jakém je uvedeno na vydaných dokladech a které v dobré víře nejméně 5 let užívala. Fyzická osoba v důsledku pochybení úřadu nebo tlumočnicka užívala své příjmení v nesprávném tvaru, avšak s tímto příjmením se nepochybně ztotožnila. Pak nelze spravedlivě požadovat, aby byla nucena žádat o povolení změny příjmení, chce-li toto příjmení i nadále užívat. Vychází se zde z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva č. 44378/05 Daróczyová proti Maďarsku.“ K určení druhu matriky, kam se dodatečný záznam podle § 58 odst. 5 zákona o matrikách projeví, platí, podle našeho názoru, zásada, že dodatečný záznam se projeví v té matrice, kde je potřeba „nesprávnou podobu příjmení napravit“ a s ohledem na dodržení tzv. „časové osy“ užívání příjmení také v matrice podle osobního stavu prohlášovatele. V souvislosti s výše popsáním uzavíráme, že podle našeho názoru je třeba pod pojmem „vydaný doklad“ rozumět matriční doklad, a to s ohledem na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva Daróczyová vs. Maďarsko citovaný v důvodové zprávě k „velké novele zákona o matrikách“ a také s ohledem na to, že prohlášení podle § 58 odst. 5 není možné učinit např. podle nesprávně vydaného průkazu totožnosti s ohledem na ustanovení § 68 odst. 1 zákona o matrikách.

KÚ MSK

Nejednotnost v postupu jednotlivých krajů v aplikaci § 58 odst. 5 zákona č. 301/2000 Sb. – fyzická osoba, která užívá po dobu 5 let příjmení v nesprávné podobě, může před kterýmkoliv matričním úřadem prohlásit, že bude užívat své příjmení ve tvaru, v jakém je uvedeno na vydaných dokladech – problematický je výklad „vydaný doklad“.

Domníváme se, že za vydaný doklad by měl být považován pouze matriční doklad. Pokud lze za vydaný doklad považovat i průkaz povolení k trvalému pobytu, je třeba, aby tuto skutečnost akceptovaly všechny matriční úřady.

KÚ HK

Z uvedeného vyplývají následující dotazy:

- 1. Výklad pojmu „vydaný doklad“ (§ 58 odst. 5 zákona o matrikách)**
- 2. Provedení dodatečného záznamu o opravě příjmení v případě učinění prohlášení dle § 58 odst. 5 zákona o matrikách**

Dohodu snoubenců o příjmení po uzavření manželství a užívání příjmení dítěte ve standardních situacích primárně upravuje NOZ v ustanovení § 660 a § 860 a násl. Zákon o matrikách, jako lex specialis k NOZ, v ustanovení § 58 odst. 5 upravuje možnost užívání příjmení v nesprávné podobě, v jaké je uvedeno na vydaných dokladech, pokud je fyzická osoba užívá v dobré víře po dobu nejméně 5 let. Jde-li o společné příjmení manželů, lze učinit prohlášení pouze se souhlasem druhého manžela, popřípadě jejich nezletilého dítěte staršího 15 let.

Ad 1) Výklad pojmu „vydaný doklad“ (§ 58 odst. 5 zákona o matrikách)

Vydaným dokladem se rozumí především český matriční doklad, ve výjimečném případě lze akceptovat i jiný doklad (pouze cestovní doklad či občanský průkaz České republiky). Smyslem ustanovení § 58 odst. 5 zákona o matrikách je, aby fyzická osoba, jejíž příjmení je na vydaném českém matričním dokladu, resp. cestovním dokladu či občanském průkazu České republiky, uvedeno v nesprávné podobě, mohla toto příjmení po uplynutí zákonné lhůty nejméně 5 let „vydržet“.

Cestovní doklad cizince nebo průkaz o povolení k trvalému pobytu (dále jen „PKP“) na území České republiky není „vydaným dokladem“ ve smyslu ustanovení § 58 odst. 5 zákona o matrikách. V cestovním dokladu cizince nebo v jeho PKP není jeho příjmení uvedeno v nesprávné podobě, jedná se pouze o anglickou či francouzskou transkripci jeho jména a příjmení do latinky.

Přeje-li si cizinec užívat své příjmení v podobě, v jaké je přepsáno v jeho cestovním dokladu nebo PKP, může požádat o povolení změny jména a příjmení ve správním řízení. Příjmení cizince v tomto případě tedy nelze „vydržet“. Správní poplatek za povolení změny příjmení činí 100,- Kč (cizojazyčné), za povolení změny jména 1.000,- Kč. V této souvislosti upozorňujeme, že změna jména se nepovolí, žádá-li fyzická osoba mužského pohlaví o změnu na jméno ženské, nebo naopak, žádá-li o změnu jména na jméno neexistující, zkomolené, zdrobnělé, domácké, nebo na jméno, které má žijící sourozenec společných rodičů. Vzniknou-li pochybnosti o existenci jména nebo jeho správné podobě, je *žadatel (tj. státní občan České republiky, cizinec i bezdomovec)* povinen předložit doklad vydaný znalcem³¹.

Ad 2) Provedení dodatečného záznamu o opravě příjmení v případě učinění prohlášení dle § 58 odst. 5 zákona o matrikách

V souvislosti s aplikací ustanovení § 58 odst. 5 zákona o matrikách mohou nastat následující případy:

a) Nesprávná podoba příjmení je uvedena v českém matričním dokladu

Předpokladem pro učinění prohlášení podle ustanovení § 58 odst. 5 je již provedený zápis matriční události fyzické osoby v matriční knize v České republice a na vydaném matričním dokladu je uvedena „nesprávná“ podoba jejího příjmení.

V této souvislosti matrikář provede dodatečný záznam o učiněném prohlášení pouze do svazku příslušné matriční knihy, nikoliv do poznámky matričního dokladu, ve kterém je „nesprávná“ podoba příjmení uvedena, a vydá nový matriční doklad. Viz dále v tabulce na str. 26 a násled.

b) Nesprávná podoba příjmení je uvedena v občanském průkazu nebo cestovním dokladu České republiky

Předpokladem pro učinění prohlášení podle ustanovení § 58 odst. 5 je nesprávně uvedené příjmení na vydaném občanském průkazu nebo cestovním

³¹ § 72 odst. 3 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

dokladu České republiky, avšak zápis v matriční knize a na matričním dokladu je správný.

V této souvislosti matrikář provede dodatečný záznam o učiněném prohlášení pouze do svazku příslušné matriční knihy, nikoliv do poznámky matričního dokladu, ve kterém je „nesprávná“ podoba příjmení uvedena, a vydá nový matriční doklad. Viz dále v tabulce na str. 26 a násl.

Dodatečný záznam podle § 58 odst. 5 zákona o matrikách se provede v matriční knize, v níž je třeba „nesprávnou podobu příjmení napravit“ (kniha narození, popř. kniha manželství, je-li prohlašovatel ženatý/vdaná). Viz dále v tabulce na str. 27 a násl.

Prohlášení o užívání příjmení v nesprávné podobě
(§ 58 odst. 5 zákona o matrikách)

Poznámka	Případ	Kam se projeví	Text dodatečného záznamu v matriční knize
nesprávně vydaný rodný list – osoba svobodná	-----	→ dodatečný záznam v knize narození	„Zde zapsaný/á prohlásil/a dne ... před ... (úřad) podle § 58 odst. 5 z. č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, že bude nadále užívat příjmení v podobě ... , které je uvedeno v jeho/jejím rodném listu vydaném... (úřad), dne...“
nesprávně vydaný rodný list – osoba vdaná/ ženatý	v knize narození je příjmení muže/ženy, jehož/jejíž příjmení je příjmením společným, zapsáno v jiné podobě, než v jaké je má zapsáno v knize manželství a následně vydaném oddacím listu na základě nesprávně vydaného rodného listu se manželé při sňatku dohodli na nesprávné podobě příjmení	→ dodatečný záznam v knize narození → dodatečný záznam v knize manželství	„Zde zapsaný/á prohlásil/a dne ... před ... (úřad) podle § 58 odst. 5 z. č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, že bude nadále užívat příjmení v podobě ... , které je uvedeno v jeho/jejím rodném listu vydaném... (úřad), dne...“ „Podle matriční knihy narození Benešov, sv. ..., roč. ..., str. ..., poř. č. ..., je správné příjmení zde zapsané/ho muže/ženy Se souhlasem manželky/la (popř. nezl. dětí starších 15 let) prohlásil/a zde zapsaný/á muž/žena podle § 58 odst. 5 z. č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, že bude nadále užívat příjmení v podobě Toto příjmení je zároveň příjmením společným“.
nesprávný zápis v knize manželství a nesprávně vydaný oddací list	v knize narození je příjmení muže/ženy, jehož/jejíž příjmení je příjmením společným, zapsáno v jiné podobě, než v jaké je má zapsáno v knize manželství a následně vydaném oddacím listu	→ dodatečný záznam v knize narození → dodatečný záznam v knize manželství	„Zde zapsaný/á prohlásil/a dne ... před ... (úřad) podle § 58 odst. 5 z. č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, že bude nadále užívat příjmení v podobě..., které je uvedeno v jeho/jejím oddacím listu vydaném... (úřad), dne...“ „Podle matriční knihy narození Benešov, sv. ..., roč. ..., str. ..., poř. č. ..., je správné příjmení zde zapsané/ho muže/ženy Se souhlasem manželky/la (popř. nezl. dětí starších 15 let) prohlásil/a zde zapsaný/á muž/žena podle § 58 odst. 5 z. č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, že bude nadále užívat příjmení v podobě Toto příjmení je zároveň příjmením společným.“

správný zápis v knize manželství, ale nesprávně vydaný oddací list	nesprávně byl vydán pouze oddací list, příjmení v knize manželství souhlasí se zápisem v knize narození	→ dodatečný záznam v knize narození → dodatečný záznam v knize manželství	„Zde zapsaný/á prohlásil/a dne ... před ... (úřad) podle § 58 odst. 5 z. č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, že bude nadále užívat příjmení v podobě ... které je uvedeno v jeho/jejím oddacím listu vydaném... (úřad), dne...“ „Se souhlasem manželky/la (popř. nezl. dětí starších 15 let) prohlásil/a zde zapsaný/á muž/žena podle § 58 odst. 5 z. č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, že bude nadále užívat příjmení v podobě ..., které je uvedeno v jeho/jejím oddacím listu vydaném... (úřad), dne... . Toto příjmení je zároveň příjmením společným.“
nesprávně vydaný OP nebo CD, ale správný zápis v matriční knize a na matričním dokladu - osoba svobodná	nesprávně byl vydán pouze OP nebo CD	→ dodatečný záznam v knize narození	„Zde zapsaný/á prohlásil/a dne ... před ... (úřad) podle § 58 odst. 5 z. č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, že bude nadále užívat příjmení v podobě ... které je uvedeno v jeho OP/CD, č. ..., vydaném ... (úřad), dne...“
nesprávně vydaný OP nebo CD, ale správný zápis v matriční knize a na matričním dokladu - osoba vdaná/ženatý	nesprávně byl vydán pouze OP nebo CD	→ dodatečný záznam v knize narození → dodatečný záznam v knize manželství	„Zde zapsaný/á prohlásil/a dne ... před ... (úřad) podle § 58 odst. 5 z. č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, že bude nadále užívat příjmení v podobě ... které je uvedeno v jeho OP/CD, č. ..., vydaném ... (úřad), dne...“ „Se souhlasem manželky/la (popř. nezl. dětí starších 15 let) prohlásil/a zde zapsaný/á muž/žena podle § 58 odst. 5 z. č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, že bude nadále užívat příjmení v podobě ..., které je v jeho OP/CD, č. ..., vydaném ... (úřad), dne...“ Toto příjmení je zároveň příjmením společným.“

Poznámka:

1. Z provedeného dodatečného záznamu musí být zřejmé, že byly splněny zákonem stanovené podmínky – nesprávně vydaný doklad, souhlas druhého manžela, souhlas dítěte staršího 15 let, bez něhož nelze prohlášení přijmout.

2. V případě učinění prohlášení podle § 58 odst. 5 a vydání nového matričního dokladu matrikář založí do příslušné sbírky listin prvopis původního matričního dokladu (příp. kopie občanského průkazu či cestovního dokladu). V této souvislosti upozorňujeme, že po provedení dodatečného záznamu do matriční knihy musí být vždy vydán nový matriční doklad, i když jeho obsah je v některých případech fakticky nezměněn. V případě, že nebude prohlašovatelem doložen prvopis matričního dokladu, resp. bude předložena pouze jeho úředně ověřená kopie, sepíše matrikář s prohlašovatelem prohlášení o ztrátě prvopisu matričního dokladu a toto prohlášení založí do příslušné sbírky listin.
3. Za učinění prohlášení podle § 58 odst. 5 se nevybírá žádný správní poplatek.

Příklad č. 1:

V oddací matrice je zapsán sňatek chorvatského občana s příjmením Stojič a české občanky. Podle zápisu v knize manželství a vystaveného oddacího listu užívají manželé již 8 let příjmení Stojič – Stojičová. V manželství se děti nenarodily. Podle cizozemského rodného listu s úředním překladem do českého jazyka bylo zjištěno, že správná podoba příjmení muže je „Stojić“. Muž učinil se souhlasem manželky prohlášení o užívání příjmení podle § 58 odst. 5 zákona o matrikách.

KÚ MSK

Matrikář provede dodatečný záznam do knihy manželství dle výše uvedené tabulky v tomto znění:

„Podle předloženého úředního překladu cizozemského rodného listu zde zapsaného muže je správná podoba jeho příjmení a příjmení jeho rodičů „Stojić“. Se souhlasem manželky prohlásil zde zapsaný muž podle § 58 odst. 5 z. č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, že bude nadále užívat příjmení v podobě „Stojič“, které je uvedeno v jeho oddací listu vydaném... (úřad), dne... . Toto příjmení je zároveň příjmením společným.“

Matrikář vydá nový oddací list v souladu s původním zápisem v knize manželství (Stojič - Stojičová). Na žádost prohlašovatele lze uvést tuto skutečnost do poznámky oddacího listu.

Příklad č. 2:

Manželům byl vydán oddací list s příjmením „Bystroň - Bystroňová“, přičemž při uzavírání manželství se na tomto příjmení dohodli jako na společném příjmení a toto příjmení mají zapsáno také knize manželství. Na příjmení Bystroň - Bystroňová jim byl následně vydán další doklad, např. občanský průkaz, cestovní doklad aj.; toto příjmení užívají oba manželé 20 let. Mají dvě zletilé děti.

Při vydání druhopisu rodného listu bylo zjištěno, že muž je v rodné matrice zapsán s příjmením „Bystron“. Muž učinil u matričního úřadu, u něhož je jeho narození zapsáno, prohlášení podle ustanovení § 58 odst. 5 zákona o matrikách, že bude nadále užívat příjmení ve tvaru „Bystroň“, které má na vydaném oddacím listu a vzhledem k tomu, že žije v manželství, učinil tak se souhlasem manželky. Děti narozené z manželství jsou již zletilé.

KÚ MSK

Matrikář provede dodatečný záznam dle výše uvedené tabulky v tomto znění:

- a) do knihy narození, v níž je zapsáno narození muže o učiněném prohlášení o užívání nesprávné podoby příjmení v tomto znění:

„Zde zapsaný prohlásil dne ... před ... (úřad) podle § 58 odst. 5 z. č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, že bude nadále užívat příjmení v podobě „Bystroň“, které je uvedeno v jeho oddacím listu vydaném... (úřad), dne...“

Matrikář vydá rodný list, na němž bude již v záhlaví uvedeno příjmení „Bystroň“ a v poznámce bude uvedeno: „Zde zapsaný užíval do ... příjmení v podobě Bystron“. (Bystroň, roz. Bystroň)

- b) do knihy manželství, v níž je zapsáno uzavření jeho manželství, v tomto znění:

„Podle matriční knihy narození... (úřad), sv. ..., roč. ..., str. ..., poř. č. ..., je správné příjmení zde zapsaného muže „Bystron“. Se souhlasem manželky prohlásil zde zapsaný muž podle § 58 odst. 5 z. č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, že bude nadále užívat příjmení v podobě „Bystroň“. Toto příjmení je zároveň příjmením společným.“

Matrikář vydá oddací list, v souladu s původním zápisem v knize manželství (Bystroň).

- 11. Uvádění jmen a příjmení bývalých československých nebo českých občanů na veřejných listinách. Prohlášení o užívání příjmení podle § 58 odst. 5 ZOM ve vztahu ke změněnému příjmení na cizozemské listině u občanů zapsaných v české matrice, např. na naturalizační listině – vztah § 58 odst. 5 ZOM k výkladu MV ČR. Vyšší právní sílu má zákonná úprava, která však řeší pouze příjmení, nikoli jméno. Podle 26 odst. 3 ZOM lze jen v případě, že se občan = státní občan ČR hlásí k národnostní menšině, tj. musí být splněna ještě podmínka, že je tato menšina registrována, jehož jméno, popřípadě jména, a příjmení jsou v matriční knize zapsána v českém nebo v jiném než českém jazyce, lze uvést jeho jméno, popřípadě jména, a příjmení v MD v jazyce národnostní menšiny. Pokud by se uznávala ve smyslu přetrvávajícího výkladu změna jména (u příjmení má přednost právní úprava 58 odst. 5 ZOM) na základě jakékoli cizozemské veřejné listiny, kde je jméno uvedeno buď zkomoleně, nebo v cizím ekvivalentu a změna nebyla uznána na základě veřejné listiny např. rozhodnutí nebo na základě jemu na roveň postavenému právnímu aktu, měly by být podmínky takové změny i postup kodifikován. Bez kodifikace by mohlo dojít k nežádoucímu rozvolnění a minimálně ve střednědobém horizontu by se dalo očekávat, že systém podlehne tlakům na zápis „hrůzných“ podob jmen.**

KÚ PK

V praxi mohou nastat především následující případy zápisů v matriční knize v České republice:

- 1. Bývalý československý nebo český občan, který znovu nabyl SO ČR a zároveň je státním občanem členského státu EU**

- je možné učinit prohlášení o užívání jména a příjmení ve smyslu ustanovení § 70a zákona o matrikách, tj. matriční úřad

na základě prohlášení bývalého československého nebo českého občana, který znovu nabyt SO ČR a který je zároveň je státním občanem členského státu EU, uvede v matriční knize jeho jméno, popřípadě jména, nebo příjmení **v podobě**, kterou mu umožňuje užívat právo a tradice tohoto jiného členského státu Evropské unie, prokáže-li jeho užívání matričním dokladem, popřípadě jinou veřejnou listinou tohoto jiného členského státu Evropské unie.

2. Bývalý československý nebo český občan, který znovu nabyt SO ČR a zároveň je státním občanem jiného státu, než EU (např. USA)

- změna jména i příjmení je možná pouze ve správním řízení.

3. Bývalý československý nebo český občan, který je cizincem (není rozhodné, zda má, nebo nemá, povolen trvalý pobyt na území ČR)

Úprava jména fyzické osoby se řídí právním řádem státu, jehož je občanem. Tato osoba se však může dovolat použití právního řádu státu, na jehož území má obvyklý pobyt.³²

Prokáže-li bývalý československý nebo český občan, který je cizincem, užívání svého jména a příjmení cizozemskou veřejnou listinou, matrikář provede dodatečný záznam do příslušného svazku matriční knihy a vydá nový matriční doklad.

Např. *John Novak* (v matriční knize v ČR uveden jako *Jan Novák*), bývalý československý nebo český občan, nyní pouze státní občan USA, doloží cizozemskou veřejnou listinu o tom, že užívá jméno a příjmení *John Novak* a přeje si i nadále toto jméno a příjmení užívat. Matrikář provede dodatečný záznam do příslušného svazku matriční knihy a vydá nový matriční doklad, na němž již bude uvedeno jeho jméno a příjmení v podobě *John Novak* (v rodném listu již v záhlaví; je-li žadatel ženatý, v oddacím listu pouze v poznámce).

Pokud jde o užívání jména a příjmení státního občana České republiky, který je jiné národnosti než české, odkazujeme na odpověď k dotazu č. 12.

12. Podle ustanovení § 26 odst. 3 zákona o matrikách se na žádost občana, který je příslušníkem národnostní menšiny a jehož jméno, popř. jména a příjmení jsou v matriční knize zapsána v českém nebo jiném, než českém jazyce, uvede jeho jméno a příjmení v matričním dokladu v jazyce národnostní menšiny znaky přepsanými do podoby, ve které se zobrazují v informačních systémech veřejné správy. Vzniknou-li pochybnosti o správné pravopisné podobě jména nebo příjmení, je občan povinen předložit doklad vydaný znalcem. Jde-li o společné příjmení manželů, uvede se příjmení v jazyce národnostní menšiny pouze se souhlasem druhého manžela, popř. jejich nezletilého dítěte staršího 15 let. Do matriční knihy se vyznačí, že byl vydán matriční doklad s uvedením jména, popř. jmen a příjmení v jazyce národnostní menšiny. Zákon o matrikách odkazuje v tomto ustanovení na čl. 11 Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin (vyhláška Ministerstva zahraničních věcí č. 96/1998 Sb.)

³² § 29 odst. 3 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění zákona č. 375/2015 Sb.

a § 7 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin. Rámcová úmluva neobsahuje definici „národnostní menšiny“, protože žádná obecná definice nebyla schválena všemi členskými státy Rady Evropy. Každému účastníkovi Rámcové úmluvy (státům, které k Úmluvě přistoupily) je proto ponechán prostor pro posouzení, které skupiny budou na jeho území pod tuto Úmluvu zahrnuty. Zásady stanovené Rámcovou úmluvou byly do českého právního řádu implementovány zákonem č. 273/2001 Sb., o ochraně národnostních menšin, který stanoví, co se rozumí pojmem „národnostní menšina“ a v intencích tohoto zákona byla zřízena Rada vlády pro národnostní menšiny, která je poradním a iniciativním orgánem Vlády České republiky a která byla zřízena pro účely vykonávání práv národnostních menšin na území České republiky (národnostní menšiny vykonávají svá práva daná zákonem prostřednictvím výborů pro národnostní menšiny). S ohledem na čl. 11 odst. 1 Rámcové úmluvy a zákon o ochraně národnostních menšin, může být příjmení státního občana České republiky jiné než české národnosti uvedeno ve tvaru, který odpovídá jazyku té národnosti, ke které se hlásí, pokud takovou podobu umožňuje nařízení vlády č. 594/2006 Sb., o přepisu znaků do podoby, ve které se zobrazují v informačních systémech veřejné správy, ve znění nařízení vlády č. 100/2007 Sb. „Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni, za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo“ (viz ust. § 2 odst. 1 zákona o ochraně národnostních menšin).

V České republice jsou oficiálně uznávány tyto národnostní menšiny: běloruská, bulharská, chorvatská, maďarská, německá, polská, slovenská, srbská, romská, rusínská, ruská, řecká, ukrajinská, vietnamská. K bližším informacím ve věcech jednotlivých uznaných národnostních menšin odkazujeme na webové stránky Rady Vlády České republiky pro národnostní menšiny:

<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/narodnostni-mensiny-15935/>. V praxi výše uvedené podle našeho názoru znamená, že podle ustanovení § 26 odst. 3 zákona o matrikách, může občan České republiky učinit prohlášení o užívání svého příjmení v jazyce výše uvedených národnostních menšin. Prohlášení o užívání příjmení v jazyce národnostní menšiny ovšem automaticky neznamená užívání příjmení v mužském tvaru. Domníváme se, že by bylo možné správnou pravopisnou podobu příjmení v jazyce konkrétní národnostní menšiny prokázat znaleckým posudkem vydaným znalcem v České republice či v cizině.

KÚ MSK

Z uvedeného vyplývají následující dotazy:

1. Kdo je příslušníkem národnostní menšiny?
2. Prohlášení státního občana České republiky o užívání jména a příjmení v jazyce národnostní menšiny
3. Příjmení žen, státních občanek České republiky, jiné než české národnosti

Ad 1) Kdo je příslušníkem národnostní menšiny?

Pojmy „národnostní menšina“ a „příslušník národnostní menšiny“ vymezuje zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.³³

Příslušníkem národnostní menšiny je občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.³⁴

Na území České republiky je k dnešnímu dni oficiálně uznáno 14 národnostních menšin: běloruská, bulharská, chorvatská, maďarská, německá, polská, romská, rusínská, ruská, řecká, slovenská, srbská, ukrajinská a vietnamská.

Ve věcech jednotlivých národnostních menšin dále odkazujeme na webové stránky Rady vlády České republiky pro národnostní menšiny: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/narodnostni-mensiny-15935/>.

Ad 2) Prohlášení státního občana České republiky o užívání jména a příjmení v jazyce národnostní menšiny

Na žádost státního občana České republiky, který je příslušníkem národnostní menšiny, jehož jméno, popřípadě jména, a příjmení jsou v matriční knize zapsána v českém nebo v jiném než českém jazyce, uvede se jeho jméno, popřípadě jména, a příjmení v matričním dokladu v jazyce národnostní menšiny znaky přepsanými do podoby, ve které se zobrazují v informačních systémech veřejné správy. Vzniknou-li pochybnosti o správné pravopisné podobě jména nebo příjmení, je *státní občan České republiky povinen předložit doklad vydaný znalcem* (je možno akceptovat rovněž doklad o správném tvaru jména a příjmení od znalce z příslušného cizího státu, nebude-li možné tento předložit od českého znalce jmenovaného ministrem spravedlnosti nebo předsedou krajského soudu). Jde-li o společné příjmení manželů, uvede se příjmení v jazyce národnostní menšiny pouze se souhlasem druhého manžela, popřípadě jejich nezletilého dítěte staršího 15 let. Do matriční knihy se vyznačí, že byl vydán matriční doklad s uvedením jména, popřípadě jmen, a příjmení v jazyce národnostní menšiny. Další matriční doklady se vydávají s uvedením jména, popřípadě jmen, a příjmení v této podobě.³⁵

Přímo z ustanovení § 26 odst. 3 zákona o matrikách vyplývá, že vzniknou-li pochybnosti o správné pravopisné podobě jména nebo příjmení, je státní občan České republiky povinen předložit doklad vydaný znalcem (např. Hübner x Hübner). Vyjádření Rady pro německý pravopis, které jsme obdrželi cestou Velvyslanectví České republiky v Berlíně, připojujeme v příloze č. 4.

³³ § 2 odst. 1 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb.

³⁴ § 2 odst. 2 zákona č. 273/2001 Sb., ve znění zákona č. 320/2002 Sb.

³⁵ § 26 odst. 3 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Ad 3) Příjmení žen, státních občanek České republiky, jiné než české národnosti

Podle právní úpravy platné do 31. 12. 2013 (§ 34 odst. 3 vyhlášky č. 207/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů) matrikář vedl jmenný rejstřík přijatých žádostí žen, státních občanek České republiky, které byly *jiné než české* národnosti a v této souvislosti požádaly o užívání příjmení v mužském tvaru. Neuváděl zde, k jaké národnosti se žena hlásí. Tento postup sice nebyl v rozporu se zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, avšak vedení jmenného rejstříku se jevílo jako nadbytečné. Vyhláškou č. 424/2013 Sb., kterou se mění vyhláška č. 207/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, která nabyla účinnosti dnem 1. 1. 2014, byla proto věta druhá z ustanovení § 34 odst. 3 vyhlášky č. 207/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, vypuštěna.

Upozorňujeme, že orgány veřejné správy nesmí vést evidenci příslušníků národnostních menšin. Získávání, zpracovávání a používání osobních údajů ohledně příslušnosti k národnostní menšině se řídí ustanoveními zvláštních právních předpisů. Údaje o přihlášení se k národnosti získané těmito orgány při sčítání lidu nebo podle jiného zvláštního zákona, které umožňují určení příslušnosti k národnostní menšině, nesmějí být použity pro jiný účel, než pro který byly shromážděny a uloženy, a po statistickém zpracování musejí být zničeny.³⁶

Žena, která je státní občankou České republiky, resp. zákonní zástupci nezletilého dítěte ženského pohlaví (dále jen „žena“), může požádat o užívání svého příjmení v mužském tvaru i z důvodu, že je jiné než české národnosti. Před příslušným matričním úřadem pouze prohlásí, že je *jiné než české* národnosti. ***Zákon o matrikách neukládá povinnost ženě v této souvislosti uvádět, k jaké konkrétní národnosti se hlásí. Zákon o matrikách neukládá ženě v této souvislosti povinnost předložit doklad vydaný znalcem o podobě příjmení v mužském tvaru.*** Ze žádného právního předpisu nevyplývá, že se musí jednat o národnostní menšinu zastoupenou v Radě vlády pro národnostní menšiny.

Na základě prohlášení ženy o příslušnosti k jiné než české národnosti provede matrikář zápis do příslušného oddílu matriční knihy s odkazem na příslušné ustanovení právního předpisu. Prohlášení ženy (u manželství uzavřených po 1. 1. 2013 bude toto prohlášení uvedeno pouze v dotazníku a protokolu o uzavření manželství, do nichž je již žádost ženy o užívání příjmení v mužském tvaru zahrnuta) bude založeno do příslušné sbírky listin. Údaje v matričních knihách jsou neveřejné³⁷.

13. Ověřování správné pravopisné podoby jména pro zápis do matriční knihy. Do matriční knihy lze zapsat jakékoli existující jméno, a to v správné pravopisné podobě. Vzniknou-li pochybnosti o správné pravopisné podobě jména, je v souladu s § 62 odst. 1 zákona o matrikách občan povinen předložit doklad vydaný znalcem. Toto ustanovení však nezahrnuje případy, kdy je narozené dítě cizím státním příslušníkem. V tomto případě nemá matriční úřad pravomoc vyžadovat od rodičů – cizinců doklad vydaný znalcem. Jak máme u

³⁶ § 4 odst. 2 zákona č. 273/2001 Sb., ve znění zákona č. 320/2002 Sb.

³⁷ § 7 odst. 4 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

cizinců postupovat, pokud nebudeme schopny existenci zvoleného jména samy ověřit? V návaznosti na rozsudek Nejvyššího správního soudu čj. 4 As 155/2014-32 ve věci zápisu jména dítěti mužského pohlaví v podobě „T.“ bychom potřebovali upřesnit, jaké zdroje pro ověření existence jména můžeme v matriční praxi využívat, protože jsou důvěryhodné (kromě publikace PhDr. Knappové, kterou máme k dispozici). Na webových stránkách MV ČR je k dispozici seznam užívaných jmen, ale bohužel z něj nelze vyčíst, zda je konkrétní jméno ženského původu, mužského původu nebo obourodé. Z cizozemských internetových stránek, které jsou doporučované ve zmíněném rozsudku, může čerpat informace pouze matrikářka, která perfektně ovládá danou řeč, což je v praxi velký problém.

KÚ KV

Do matriční knihy lze zapsat jakékoliv existující jméno, a to v správné pravopisné podobě. Nelze zapsat jména zkomolená, zdrobnělá a domácká. Fyzické osobě mužského pohlaví nelze zapsat jméno ženské a naopak. Matriční úřad dále nezapíše jméno, pokud je mu známo, že toto jméno užívá žijící sourozenec, mají-li sourozenci společné rodiče. Vzniknou-li pochybnosti o správné pravopisné podobě jména, je *státní občan České republiky* povinen předložit doklad vydaný znalcem.³⁸

Dítěti, které není státním občanem České republiky a jehož rodiče nemají státní občanství České republiky, lze zapsat více jmen.³⁹

Jak vyplývá ze shora uvedeného, správná pravopisná podoba jména se ověřuje pouze u státních občanů České republiky, kdy rodič/e předloží doklad vydaný znalcem. Správnou pravopisnou podobu jména, resp. existenci jména, není možné ověřovat na žádných internetových stránkách.

Dle sdělení příslušného odboru Ministerstva vnitra je seznam jmen uvedený v souboru na webových stránkách Ministerstva vnitra statistikou jmen a příjmení vygenerovanou z AISEO; nejedná se tedy o seznam existujících jmen ve správné pravopisné podobě a nelze jej pro uvedený účel využít.

V této souvislosti jsme již zajistili doplnění věty na webové stránky Ministerstva vnitra nad statistiku jmen a příjmení ve znění: „*Zde uvedené statistiky jmen a příjmení nelze využít jako podklad pro ověření správné pravopisné podoby jména za účelem jeho zápisu do matriky.*“

Z rozsudku NSS (4 AS 155/2014-32), týkajícího se zápisu jména „Thymian“, vyplývá, že matriční úřad provádí dokazování všemi dostupnými prostředky. Dostupnými prostředky se rozumí, že matriční úřad vychází při posouzení zápisu jména (jmen) do knihy narození z odborné publikace KNAPPOVÁ, Miloslava, *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Praha: ACADEMIA 2010 a seznamů dalších jmen, u nichž již znalcem byla ověřena základní spisová podoba, pokud jsou jim známy; výjimečně lze akceptovat i vyjádření cizozemského znalce na úseku jména a příjmení, popř. ZÚ cizího státu, nebo ZÚ ČR v daném státě.

Pokud z výše uvedených zdrojů nebude možné ověřit správnou pravopisnou podobu jména, resp. existenci jména, matrikář vyzve rodiče, v intencích ustanovení § 62 zákona o matrikách, k předložení dokladu vydaného znalcem.

³⁸ § 62 odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

³⁹ § 18 odst. 2 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Nebude-li možné po provedeném dokazování a předložení dokladu znalce jméno dítěte do knihy narození zapsat, matriční úřad vydá zamítavé správní rozhodnutí; do odůvodnění uvede, jaké dostupné prostředky při ověřování správné podoby, resp. existence jména, využil. Po nabytí právní moci tohoto rozhodnutí učiní oznámení soudu⁴⁰. Místo jména, popř. jmen, dítěte uvede v knize narození slovo „nezjištěno“⁴¹ a vydá rodný list dítěte. Poté, co soud určí jméno, popř. jména, dítěti, matrikář provede dodatečný záznam do knihy narození a vydá dítěti nový rodný list, na němž již bude jméno, popř. jména, dítěte uvedena.

14. Manželství hodlá uzavřít muž s rodným příjmením „Novák Holý“ a žena s rodným příjmením „Malá Novotná“ (oba snoubenci mají uvedená příjmení od narození). Snoubenci se dohodli, že společným příjmením bude příjmení „Novák Holý“. Žena chce ke společnému příjmení připojit dosavadní příjmení. Po uzavření manželství bude mít žena 4 příjmení, nebo se uplatní při tvorbě příjmení § 662 občanského zákoníku? Jaké příjmení lze považovat za připojované příjmení ve smyslu občanského zákoníku?

KÚ OL

Snoubenci při sňatečném obřadu prohlásí, že

- a) příjmení jednoho z nich bude jejich příjmením společným,
- b) si oba svá příjmení ponechají, nebo
- c) příjmení jednoho z nich bude jejich příjmením společným, a ten, jehož příjmení nemá být příjmením společným, bude ke společnému příjmení na druhém místě připojovat své dosavadní příjmení.⁴²

Má-li v případě volby podle § 660 písm. c) NOZ snoubenec, jehož příjmení nemá být příjmením společným, připojované příjmení, může jako připojované příjmení zvolit pouze první příjmení.

Volba podle § 660 písm. c) NOZ není možná, má-li již snoubenec, jehož příjmení bude příjmením společným, připojované příjmení.⁴³

Podle názoru Ministerstva spravedlnosti omezení, které NOZ v ustanovení § 662 odst. 2 pro možnost dalšího řetězení připojovaných příjmení stanoví, je vzhledem k důvodu, pro který bylo zavedeno (tedy snaha předejít situaci, kdy bude mít jedna osoba více než dvě příjmení), nutno vztáhnout na veškerá příjmení. Termín „připojované příjmení“ je tak v kontextu NOZ (viz též § 1 odst. 1 věta první NOZ) nutno chápat jako příjmení vzniklé připojením jednoho příjmení k druhému, a to bez ohledu na to, za jakých okolností k tomuto připojení došlo. Odlišný výklad by podle názoru Ministerstva spravedlnosti vedl k absurdním situacím (např. užívání čtyř příjmení), což by bylo zjevně v rozporu s úmyslem zákonodárce. Tomuto výkladu nasvědčuje i důvodová zpráva k NOZ, v níž se k citovaným ustanovením uvádí, že „napříště bylo nezbytně třeba mít za to, že příjmení popřípadě uváděné na druhém místě je příjmení připojované“.

Toto ustanovení nelze vztahovat na případy, bylo-li manželství uzavřeno před nabytím účinnosti NOZ, tj. před 1. 1. 2014.

⁴⁰ § 18 odst. 4 písm. c) zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁴¹ § 4 odst. 3 vyhlášky č. 207/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁴² § 660 zákona č. 89/2012 Sb.

⁴³ § 662 zákona č. 89/2012 Sb.

Na závěr upozorňujeme, že uvedené se netýká tvorby příjmení cizinců, když úprava jména fyzické osoby se řídí právním řádem státu, jehož je občanem. Tato osoba se však může dovolat použití právního řádu státu, na jehož území má obvyklý pobyt.⁴⁴

Dohodnou-li tedy snoubenci při uzavření manželství, že budou užívat jako společné příjmení muže, který užívá 3 příjmení – Alfama Martins Pereira, budou užívat jako společné příjmení všechna tato 3 příjmení.

PŘIPOJOVANÉ PŘÍJMENÍ

I.

Novák Holý - Horáková

	Muž	Žena
<u>Spol. příjmení po muži</u>	Novák Holý	Nováková Holá (volba podle § 660 písm. c) OZ není možná, neboť muž, jehož příjmení bude příjmením společným, již má připojované příjmení) - § 662/2 OZ
<u>Spol. příjmení po ženě</u>	Horák Novák (muž může připojit pouze 1. příjmení, neboť jeho příjmení nemá být příjmením společným a již má připojované příjmení) - § 662/1 OZ	Horáková

⁴⁴ § 29 odst. 3 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění zákona č. 375/2015 Sb.

PŘIPOJOVANÉ PŘÍJMENÍ

II.

Novák - Horáková Novotná

	Muž	Žena
<u>Spol. příjmení po muži</u>	Novák	Nováková Horáková (žena může připojit pouze 1. příjmení, neboť její příjmení nemá být příjmením společným a již má připojované příjmení) - § 662/1 OZ
<u>Spol. příjmení po ženě</u>	Horák Novotný (volba podle § 660 písm. c) OZ není možná, neboť žena, jejíž příjmení bude příjmením společným, již má připojované příjmení) - § 662/2 OZ	Horáková Novotná

PŘIPOJOVANÉ PŘÍJMENÍ

III.

Novák Holý - Horáková Novotná

	Muž	Žena
<u>Spol. příjmení po muži</u>	Novák Holý	Nováková Holá (volba podle § 660 písm. c) OZ není možná, neboť muž, jehož příjmení bude příjmením společným, již má připojované příjmení) - § 662/2 OZ
<u>Spol. příjmení po ženě</u>	Horák Novotný (volba podle § 660 písm. c) OZ není možná, neboť žena, jejíž příjmení bude příjmením společným, již má připojované příjmení) - § 662/2 OZ	Horáková Novotná

15. Snoubenci uzavřeli manželství a muž nyní podstupuje léčbu pro změnu pohlaví. Stále jsou manželé, až se dokončí léčba, zanikne manželství automaticky podle občanského zákona § 29 odst. 2 dnem, kdy byla ukončená léčba nebo je potřeba oznámit soudu aby rozhodl o zániku manželství?

V případě rozhodnutí na neutrální příjmení, změní se příjmení celé rodině?

Bude se pak do OL psát poznámka o změně příjmení?

Návrh řešení: manželství zanikne podle § 29 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, na základě oznámení o změně pohlaví matrika učiní zápis do matriky o zániku manželství, příjmení se změní celé rodině.

KÚ SK

Uvedené upravuje Informace MV č. 13/2014.

Změna pohlaví člověka nastává chirurgickým zákrokem při současném znemožnění reprodukční funkce a přeměně pohlavních orgánů. Má se za to, že dnem změny pohlaví je den uvedený v potvrzení vydaném poskytovatelem zdravotních služeb.

Změna pohlaví nemá vliv na osobní stav člověka, ani na jeho osobní a majetkové poměry; manželství nebo registrované partnerství však zaniká.⁴⁵

Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů, je *lex specialis* k NOZ. Podle zákona o specifických zdravotních službách poskytovatel zdravotních služeb ke změně pohlaví ženatých nebo vdaných transsexuálních osob nepřistoupí, dokud jejich manželství není rozvedeno a poměr k případným dětem uspořádán. NOZ pak v ustanovení § 29 reflektuje situace, kdy změna pohlaví určité osoby nebude provedena v České republice, ale v zahraničí, kde mohlo dojít ke změně pohlaví ženatého (vdané). Podle vyvratitelné právní domněnky v ustanovení § 29 odst. 1 NOZ se za den změny pohlaví považuje den uvedený v potvrzení vydaném poskytovatelem zdravotních služeb.

Dodatečný záznam o změně pohlaví se do knihy narození provede na základě potvrzení vydaného poskytovatelem zdravotních služeb, který je povinen toto potvrzení doručit matričnímu úřadu do 3 pracovních dnů ode dne provedení změny pohlaví. Dnem změny pohlaví je den uvedený v tomto potvrzení. Vzor potvrzení poskytovatele zdravotních služeb o zahájení a ukončení léčby pro změnu pohlaví stanovilo Ministerstvo vnitra prováděcím právním předpisem.⁴⁶

K zániku manželství nebo registrovaného partnerství v případě změny pohlaví osoby, která je v platném manželství nebo registrovaném partnerství, tedy dojde *ex lege* v ten den, který je vyznačen poskytovatelem zdravotních služeb v potvrzení jako den změny pohlaví a tento den je třeba promítnout i do knihy manželství, resp. knihy registrovaného partnerství; následně bude proveden zápis do AISEO.

Osobám, kterým byla provedena změna pohlaví, bude zapsán do matriční knihy manželství či registrovaného partnerství a následně do AISEO rodinný stav

⁴⁵ § 29 zákona č. 89/2012 Sb.

⁴⁶ § 17a zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Příloha č. 5 a 6 vyhlášky č. 207/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

„zaniklé manželství“ či „zaniklé partnerství“. Stejný rodinný stav bude zapsán i manželce/manželovi či partnerce/partnerovi z takto zaniklého svazku.

Doplnění rodinného stavu „zaniklé manželství“ do formulářů CzechPOINT v současné době řeší odbor správních činností Ministerstva vnitra.

V otázce změny jména a příjmení osoby, u níž probíhá či proběhla léčba pro změnu pohlaví, odkazujeme na odpověď k dotazu č. 8.

16. Návrh na zřízení dálkově přístupné elektronické evidence povolených podob jmen. *V souvislosti s vyžadováním znaleckého posudku k prokazování podoby jména v případě pochybností o jeho správné pravopisné podobě ve smyslu § 62 odst. 1 ZOM a existenci dalšího subjektu oprávněného vydávat posudky z odvětví jazykovědy, a to kromě PhDr. Miloslavy Knappové, CSc., soudní znalkyně pro odvětví jazykovědy, specializaci ověřování podob jmen a příjmení, rovněž Ústavu pro jazyk český Akademie věd České republiky (dále jen ČSAV) i vzhledem k judikátu NSS As 155/2014 – 32 – resp. interpretace § 62 odst. 1 ZOM a zmiňované na internetu veřejně dostupné zahraniční databáze jmen včetně oficiálních vedených státem a zejména s ohledem na zefektivnění poskytované veřejné služby navrhuje iniciovat v koordinaci s příslušnými orgány zřízení elektronické evidence povolených jmen dálkově přístupné na internetu. Jedním z vhodných garantů se zcela jistě jeví ČSAV – Ústav pro jazyk český. Neřešili jsme ošetření autorských práv ani formu (e-kniha, rejstřík...), ale domníváme se, že pokud by se našel způsob technické realizace, znásobilo by se v konečném efektu mnohokrát vynaložené úsilí, zejména rychlým přístupem k informacím a to i pro veřejnost, které by se v tomto ohledu rozšířil přehled. Nedocházelo by ke zbytečnému zatěžování žadatelů. Správní orgán by si mohl rychle a efektivně informace sám ověřit a znalecké posudky by byly vyžadovány jen v odůvodněných případech.*

KÚ PK

Uvedená evidence by musela obsahovat všechna existující jména i jejich cizojazyčné podoby. Takový projekt by vyžadoval vybavenost nejen odbornou, ale i technickou a finanční. Vzhledem k uvedenému nelze nyní takový projekt ze strany Ministerstva vnitra realizovat.

II. MANŽELSTVÍ

17. Ust. § 664 odst. 1 NOZ – „O provedení sňatečného obřadu snoubenci požádají orgán veřejné moci a předloží doklady osvědčující jejich totožnost a způsobilost k uzavření manželství“ Lze tedy vyřídit žádost o uzavření manželství prostřednictvím např. „svatební agentury“ a jak? (např. lze vyřídit žádost na základě plné moci? Jaké náležitosti pak musí tato plná moc obsahovat, musí být ověřen podpis a v případě, že je zaslána z ciziny, musí mít náležitosti veřejné listiny)?

KÚ JIH

Snoubenci vyplní před uzavřením manželství dotazník k uzavření manželství, předloží jej matričnímu úřadu, v jehož správním obvodu má být manželství uzavřeno⁴⁷ a připojí k němu doklady stanovené v ustanovení § 33, 34 a 35 zákona o matrikách s tím, že stanovené doklady se nepředkládají, pokud si skutečnosti v nich uvedené může matriční úřad ověřit⁴⁸.

Nelze vyloučit, že jeden snoubenec pověří druhého snoubence, popř. oba snoubenci (i cizinci) pověří

- a) fyzickou osobu (bez omezené svéprávnosti v této oblasti, která prokáže svoji totožnost platným průkazem totožnosti), nebo
- b) právnickou osobu (svatební agenturu),

k zastupování ve věci podání dotazníku k uzavření manželství matričnímu úřadu, v jehož správním obvodu bude manželství uzavřeno, spolu se všemi stanovenými doklady (pokud si skutečnosti v nich uvedené matriční úřad neověří⁴⁹). Zmocněnec nepodepisuje dotazník k uzavření manželství, tento podepíší snoubenci, jakmile se před matriční úřad dostaví, nejpozději však v den uzavření manželství.

Písemná plná moc (která nemusí obsahovat úředně ověřené podpisy snoubenců) bude minimálně obsahovat jméno, popřípadě jména, příjmení, popřípadě rodné příjmení, datum a místo narození, rodná čísla a místa trvalého pobytu obou snoubenců. Dotazník k uzavření manželství bude vyplněn, včetně prohlášení o příjmení snoubenců a jejich společných dětí, v mužském a ženském tvaru, a podepsán oběma snoubenci v den uzavření manželství.

Veškeré podklady k uzavření manželství lze matričnímu úřadu zaslat poštou, popřípadě e-mailem a poté, v dostatečném časovém předstihu přede dnem uzavření manželství, předložit originály těchto dokladů. V případě zaslání podkladů e-mailem musí být snoubenci matrikářem předem poučeni o případných rizicích spojených s předložením dokladů tímto způsobem. Snoubenci musí být především poučeni o tom, že pokud nepředloží originály požadovaných dokladů v dostatečném časovém předstihu, nezbytném k jejich posouzení či k odstranění nedostatků, nemusí k uzavření manželství dojít.

⁴⁷ § 32 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁸ § 81a zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁹ § 81a zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Matrikář je povinen přede dnem uzavření manželství ověřit v příslušném informačním systému veřejné správy platnost dokladů totožnosti. Následně, při samotném uzavření manželství, již oba snoubenci prokáží svoji totožnost platnými doklady a podepíší dotazník k uzavření manželství. Pokud je snoubenec neslyšící, němý nebo nemluví nebo nerozumí česky, je nutná *při prohlášení o uzavření manželství* přítomnost tlumočníka⁵⁰.

18. Ustanovení § 12 zákona o matrikách – „Matriční úřad může povolit na základě žádosti snoubenců uzavření manželství na kterémkoli vhodném místě ve správním obvodu nebo mimo dobu stanovenou radou obce.“ Má být tato skutečnost zapisována do matriční knihy manželství do oddílu „Záznamy a změny před podpisem“? Jak formulovat dodatečný zápis do matriční knihy?

KÚ JIH

Matriční úřad může povolit na základě žádosti snoubenců uzavření manželství na kterémkoli vhodném místě ve svém správním obvodu nebo mimo dobu stanovenou radou obce.⁵¹

V oddíle „Záznamy a opravy před podpisem“ se zejména uvede pravomocné rozhodnutí o povolení krajského úřadu k uzavření manželství zmocněncem, pravomocné rozhodnutí soudu o povolení uzavřít manželství nezletilému staršímu šestnácti let, vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství nebo pravomocné rozhodnutí o jeho prominutí, osvědčení o splnění všech požadavků občanského zákoníku pro uzavření církevního sňatku.⁵²

V citovaném ustanovení vyhlášky č. 207/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, je uveden pouze demonstrativní výčet dokladů, které byly předloženy k uzavření manželství a které budou uvedeny v knize manželství.

Z tohoto důvodu, po společné diskusi, účastníci porady dospěli k závěru, že zápis do knihy manželství o uzavření manželství na jiném vhodném místě nebude prováděn.

Snoubenci písemně požádají matriční úřad, v jehož správním obvodu bude manželství uzavřeno, o uzavření manželství na jiném vhodném místě. Bude-li žádosti vyhověno, matrikář sdělí snoubencům, že jejich žádosti bylo vyhověno, vyznačí tuto skutečnost na žádosti a tuto následně založí do sbírky listin. Tuto skutečnost nelze vyznačovat do dotazníku k uzavření manželství.

Pokud matriční úřad žádosti snoubenců nevyhoví, vydá zamítavé správní rozhodnutí⁵³, proti kterému se mohou snoubenci odvolat, popř. podat správní žalobu k soudu.

Doplňující dotaz:

- ***Za vydání povolení uzavřít manželství mimo stanovenou dobu nebo mimo úředně určenou místnost uhradí snoubenci správní poplatek ve výši 1.000,-Kč. V matriční praxi jsme se setkali s případem, kdy snoubenci požádali příslušný matriční úřad o povolení uzavřít manželství na jiném vhodném místě – na***

⁵⁰ § 39 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁵¹ § 12 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁵² § 21 odst. 2 vyhlášky č. 207/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁵³ § 87 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

zahradě jejich rodinného domu („suchá varianta“) a zároveň na jiném vhodném místě – v zámecké kapli („mokrá varianta“). Vzhledem k nepříznivému počasí bylo manželství uzavřeno v zámecké kapli. Příslušný matriční úřad vydal před uzavřením manželství dvě povolení, snoubenci tedy uhradili dva správní poplatky, celkem ve výši 2.000,- Kč. Po uzavření manželství se snoubenci obrátili na matriční úřad s žádostí o vrácení jednoho správního poplatku.

Podle právního názoru Ministerstva financí, které je gestorem zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, správní poplatek podle položky 12 písmeno c) sazebníku zákona o správních poplatcích je stanoven za vydání povolení.

Žádný právní předpis nevylučuje, že by žádost o povolení uzavření manželství na jiném vhodném místě nemohla obsahovat varianty pro případ příznivého a nepříznivého počasí. V případě, že snoubenci takovou žádost podají, matriční úřad vydá jedno povolení a vybere jeden správní poplatek.

Matriční úřad uvedený v dotazu vydal dvě povolení k uzavření manželství na jiném vhodném místě namísto vydání jednoho povolení se dvěma variantami konání sňatku (občanský sňatek týchž snoubenců lze uzavřít pouze jednou) a zároveň vybral dva správní poplatky.

V případě, že matriční úřad vydal dvě povolení namísto jednoho a vybral dva správní poplatky, jeden správní poplatek vrátí s odkazem na ustanovení § 7 odst. 1 písm. a) zákona o správních poplatcích, neboť „nebyl proveden požadovaný úkon“ - manželství již bylo platně uzavřeno na základě jednoho z vydaných povolení.

19. Vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství.

Doporučení:

- a) Změnit stávající tiskopisy uvedené ve vyhlášce č. 207/2001 Sb. vzor č. 13 a 14 (vysvědčení o právní způsobilosti) - v záhlaví uvádět kromě názvu okresu i název a sídlo správního úřadu.***
- b) Stanovit právním předpisem, které údaje musí obsahovat cizinci předkládané doklady/vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství.***

KÚ KV

Ad a)

Vyhláškou č. 417/2011 Sb., kterou se měnila vyhláška č. 207/2001 Sb., která nabyla účinnosti dnem 1. 1. 2012, se v příloze č. 2, vzoru 13 (Vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství) v prvním odstavci zrušovala slova „Obecní úřad v (Municipal office at, Das Gemeindeamt in, Муниципалитет в)“.

Je tak umožněno každému příslušnému matričnímu úřadu, aby přímo do tiskopisu uvedl název svého matričního úřadu – např. Úřad městské části Praha 1, Obecní úřad Lhota, Městský úřad Benešov, Úřad Městyse Sloup, atd. Vzhledem k uvedenému Ministerstvo vnitra o změně tiskopisu neuvažuje.

Ad b)

Ustanovení § 35 zákona o matrikách stanoví výčet dokladů, které předkládá snoubenec nebo osoba, která chce vstoupit do registrovaného partnerství a který/á je

cizincem, k uzavření manželství/ke vstupu do registrovaného partnerství na území České republiky.

Vzhledem k rozdílné právní úpravě cizích států, nelze jednoznačně stanovit, jaké údaje musí obsahovat cizincem předkládané doklady.

Vzhledem k tomu, že na základě předložených dokladů se provádí zápis do matriční knihy, měly by tyto obsahovat údaje, které se do matriční knihy zapisují. Chybějící údaje je třeba doplnit na základě čestného prohlášení.

Pokud jde o obsah dokladu o právní způsobilosti k uzavření manželství/ke vstupu do registrovaného partnerství, mělo by v tomto dokladu (obdobně jako ve vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství/ke vstupu do registrovaného partnerství vydávaném orgány České republiky) být výslovně uvedeno, že *cizinec je z hlediska právního řádu svého domovského státu způsobilý k uzavření manželství/ke vstupu do registrovaného partnerství.*

Není-li uvedená skutečnost ve vydaném dokladu uvedena (cizí stát vydá např. pouze potvrzení o osobním stavu) a cizinec doloží potvrzení příslušného cizího státu o tom, že daný stát nevydává doklad o právní způsobilosti k uzavření manželství/ke vstupu do registrovaného partnerství, snoubenec/osoba, která chce vstoupit do registrovaného partnerství, který/á je cizincem, může požádat matriční úřad o prominutí předložení dokladu o právní způsobilosti k uzavření manželství/ke vstupu do registrovaného partnerství.

V minulosti bylo Ministerstvem vnitra ověřeno, že některé státy doklad o právní způsobilosti k uzavření manželství/ke vstupu do registrovaného partnerství nevydávají a v informacích Ministerstva vnitra je stanoven postup matričního úřadu v těchto případech (např. Velká Británie, Slovensko, Kanada). Matriční úřady již v těchto případech nevyžadují od snoubence/osoby, která chce vstoupit do partnerství, předložení potvrzení příslušného cizího státu o tom, že daný stát doklad o právní způsobilosti k uzavření manželství/ke vstupu do partnerství nevydává.

20. Vyhláška č. 424/2013 Sb., kterou byla novelizována vyhláška č. 201/2007 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a která nabyla účinnosti dne 1. 1. 2014, v čl. II. stanoví, že matriční tiskopisy vydané podle dosavadních právních předpisů, mohou být ode dne nabytí její účinnosti používány nejdéle do 31. 12. 2015 za předpokladu, že v nich budou vyznačeny změny uvedené v čl. I bodech 26 až 30 a v bodu 31. Jedná se o osvědčení o splnění požadavků občanského zákoníku pro uzavření církevního sňatku (tiskopis je již součástí vyhlášky), dotazník k uzavření manželství a protokol o uzavření manželství. V návaznosti na tyto změny doporučujeme matričním úřadům upravit také "dohodu o příjmení snoubenců" v obou tiskopisech tak, aby znění dohody bylo v souladu s ustanovením § 660 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Text dohody o příjmení snoubenců uvedený v Dotazníku a Protokolu o uzavření manželství neodpovídá znění § 660 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2014. Vzhledem k tomu, že vyplněním Dotazníku snoubenci deklarují svou předběžnou dohodu o užívání příjmení, podle které se následně připravuje samotný protokol o uzavření manželství, který je podkladem pro zápis manželství do matriční knihy, máme za to, že oba tiskopisy by měly být v

souladu s platnou právní úpravou – občanským zákoníkem, který má navíc aplikační přednost před vyhláškou.

KÚ MSK

Podle ustanovení § 8 zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o rodině“), platného do 31. 12. 2013, byli snoubenci povinni při uzavírání manželství před matričním úřadem nebo oprávněným orgánem církve souhlasně prohlásit,

- a) zda příjmení jednoho z nich bude jejich příjmením společným, či
- b) zda si ponechají svá dosavadní příjmení nebo
- c) zda spolu s příjmením společným bude jeden z nich užívat a na druhém místě uvádět příjmení předchozí; bylo-li předchozí příjmení složeno ze dvou příjmení, může být na druhém místě užíváno a uváděno jen jedno z nich.

Ponechají-li si svá dosavadní příjmení, prohlásí, které z jejich příjmení bude příjmením společných dětí.

Podle ustanovení § 660 a 661 NOZ snoubenci při sňatečném obřadu prohlásí, že

- a) příjmení jednoho z nich bude jejich příjmením společným,
- b) si oba svá příjmení ponechají, nebo
- c) příjmení jednoho z nich bude jejich příjmením společným, a ten, jehož příjmení nemá být příjmením společným, bude ke společnému příjmení na druhém místě připojovat své dosavadní příjmení.

Ponechají-li si snoubenci svá dosavadní příjmení, prohlásí při sňatečném obřadu také, které z jejich příjmení bude příjmením jejich společných dětí.

Jak vyplývá z důvodové zprávy k NOZ, platný právní stav (§ 8 odst. 1 zákona o rodině) doznal drobnou změnu pouze v přesnějším řešení otázky připojovaného příjmení.

Vzor tiskopisu dotazníku k uzavření manželství a protokolu o uzavření manželství je uveden v příloze č. 2 vyhlášky č. 207/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Souhlasíme s názorem KÚ MSK, že text dohody o příjmení snoubenců uvedený v dotazníku k uzavření manželství a protokolu o uzavření manželství formálně neodpovídá znění § 660 NOZ. Obsahově se však nezměnil a je pro snoubence srozumitelný.

V návaznosti na shora uvedené však Ministerstvo vnitra předpokládá úpravu stávajících tiskopisů dotazníku k uzavření manželství a protokolu o uzavření manželství v nejbližší novele vyhlášky č. 207/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Po nabytí účinnosti novely bude možné stávající tiskopisy dotazníku k uzavření manželství a protokolu o uzavření manželství používat s vyznačenými změnami po přechodné období.

Na závěr upozorňujeme, že text dohody o příjmení v dotazníku k uzavření manželství a v protokolu o uzavření manželství není možné přelepovat ani přepisovat.

21. Podle § 677 zákona č. 89/ 2012 Sb. manželství nevznikne, pokud nebyly splněny takové náležitosti, na jejichž splnění je k uzavření manželství nutno bezvýhradně trvat, názory na tyto náležitosti jsou různé. Je možné je specifikovat?

KÚ SK

Manželství nevznikne, pokud alespoň u jedné z osob, které hodlaly uzavřít manželství, nebyly v projevu vůle o vstupu do manželství nebo ve sňatečném obřadu nebo v souvislosti s ním splněny takové náležitosti, na jejichž splnění je k tomu, aby manželství vzniklo, nutno bezvýhradně trvat.

V případě církevního sňatku náleží k těmto náležitostem i skutečnost uzavření sňatku před orgánem oprávněné církve. Neprovádí-li se sňatečný obřad v případě přímého ohrožení života snoubence, jsou těmito skutečnostmi i osvědčení matričního úřadu, že snoubenci splnili všechny požadavky zákona pro uzavření manželství, jakož i že mezi vydáním tohoto osvědčení a uzavřením sňatku uplynula doba nejvýše šest měsíců.⁵⁴

V této souvislosti je pro konkretizaci obecných pojmů možno využít Komentář k Občanskému zákoníku II, Rodinné právo (Hrušáková/Králíčková/Westphalová a kol., Nakladatelství C. H. Beck, 2014); lze tak dovodit, že:

ad a) manželství nevznikne v případě, že *bude chybět souhlasné prohlášení* alespoň u jednoho ze snoubenců o vstupu do manželství, resp. *souhlasný projev vůle* obecně (§ 656 odst. 1 NOZ),

ad b) jde-li o *sňatečný obřad*, za zákonné náležitosti, na kterých je třeba bezvýhradně trvat a v důsledku nenaplnění kterých by manželství nevzniklo, je možné považovat v souladu s důvodovou zprávou právě „*flagrantní porušení zákonných ustanovení o formálních náležitostech sňatku*“, např. *nepříslušný orgán*, apod.; naopak zdánlivé manželství nezpůsobí fakt, že sňatečný obřad nebyl dostatečně slavnostní anebo svědek nebyl plně svéprávný či chyběl vůbec,

ad c) manželství nevznikne, pokud v souvislosti se sňatečným obřadem nebyly splněny takové náležitosti, na kterých je nutno bezvýhradně trvat, např.

d) se může jednat o případ, kdy by alespoň jeden ze snoubenců trpěl takovou duševní poruchou, která by mu bránila vytvořit si vlastní vůli a vůle k uzavření manželství zcela chyběla,

e) dále může jít o situaci, kdy by při uzavírání manželství zmocněncem nebyl dodržen zákon (§ 669 NOZ), zejména plná moc nebyla písemná a podpis na ní nebyl úředně ověřen, neobsahovala klíčové údaje požadované zákonem, byla odvolána dříve, než došlo k učinění sňatečného projevu vůle.

Jako další případy zdánlivého manželství lze uvést následující:

a) z povahy věci ve vazbě na legální definici manželství (viz § 655 NOZ – „*Manželství je trvalý svazek muže a ženy...*“) vyplývá, že manželství nevznikne mezi *osobami stejného pohlaví*;

b) z obdobných důvodů je třeba uzavřít, že *manželství nevznikne, nedovrší-li snoubenec věku šestnácti let*, byť to zákon výslovně nestanoví, na rozdíl od předchozí právní úpravy (srov. § 17a odst. 2 zákona o rodině).

⁵⁴ § 677 zákona č. 89/2012 Sb.

Na rozdíl od předchozí právní úpravy (§ 17a odst. 1 zákona o rodině) není výslovně uveden důvod pro zdánlivost manželství fyzické násilí. Ostatně k uzavření manželství dochází veřejně, v přítomnosti oddávajícího, dvou svědků a v případě občanského sňatku i matrikáře. Pokud by takováto věc nastala, bylo by třeba vycházet z obecného ustanovení § 656 odst. 1 NOZ, podle něhož manželství vzniká svobodným a úplným souhlasným projevem vůle muže a ženy, kteří hodlají vstoupit do manželství, že spolu vstupují do manželství.

V případě církevního sňatku patří k těmto náležitostem i skutečnost uzavření sňatku před orgánem oprávněné církve:

- a) manželství nevznikne, jestliže sňatečný projev vůle nebyl učiněn před osobou pověřenou orgánem oprávněné církve, resp. oprávněnou církví vůbec (viz § 658 odst. 2 NOZ);
- b) neprovádí-li se sňatečný obřad v případě přímého ohrožení života snoubence (viz § 667 NOZ), jsou těmito skutečnostmi i osvědčení matričního úřadu, že snoubenci splnili všechny požadavky zákona pro uzavření manželství, jakož i že mezi vydáním tohoto osvědčení a uzavřením sňatku uplynula doba nejvýše šest měsíců (§ 666 NOZ).

22. Matrikářky mají sdělit farářům, aby stříhali při sňatku rohy OP – matrikářka neví, kdo sňatek provede (snoubenci jsou pouze upozorněni, že musí jít o státem registrovanou církev). Faráři matriky běžně nekontaktují, nepožadují potvrzení o změně údajů zapisovaných do OP. Myslíme si, že když jsou církve oprávněny provádět svatební obřady, měly by již být poučeny, co to všechno obnáší.

KÚ SK

Problematiku oddělování vyznačené části občanského průkazu v souvislosti s uzavřením manželství upravuje Informace MV č. 4/2016.

V případě, že u státního občana České republiky nastane změna skutečností, které se týkají údajů zapsaných do občanského průkazu, *oddělí vyznačenou část*⁵⁵ občanského průkazu (část B):

- a) úřad nebo orgán církve, oprávněný k uzavírání manželství, v případě změny rodinného stavu sňatkem,
- b) matriční úřad příslušný k přijetí prohlášení o vstupu do registrovaného partnerství, v případě změny osobního stavu vznikem registrovaného partnerství,
- c) obecní úřad obce s rozšířenou působností nebo matriční úřad v případě
 - 1. změny jména, popřípadě jmen, nebo příjmení,
 - 2. zániku manželství v důsledku rozhodnutí soudu o prohlášení manželství za neplatné, rozhodnutí soudu o neexistenci manželství, smrti jednoho z manželů nebo rozhodnutí soudu o prohlášení jednoho z manželů za mrtvého anebo rozhodnutí soudu o rozvodu manželství,
 - 3. zániku registrovaného partnerství v důsledku rozhodnutí soudu o prohlášení registrovaného partnerství za neplatné nebo rozhodnutí soudu o tom, že registrované partnerství nevzniklo, smrti jednoho z partnerů nebo rozhodnutí

⁵⁵ § 4 odst. 3) vyhlášky č. 400/2011 Sb., kterou se provádí zákon o občanských průkazech a zákon o cestovních dokladech.

soudu o prohlášení jednoho z partnerů za mrtvého anebo rozhodnutí soudu o zrušení registrovaného partnerství,
4. změny rodného čísla.

Zároveň s oddělením vyznačené části občanského průkazu obecní úřad obce s rozšířenou působností, příslušný matriční úřad nebo orgán církve vydají občanovi potvrzení o změně údajů zapisovaných do občanského průkazu.⁵⁶

Šetřením u matričních úřadů bylo zjištěno, že ve většině případů orgán církve po uzavření manželství oddělí vyznačenou část občanského průkazu manželů a vydá potvrzení o změně údajů (orgán církve obdrží tiskopis od příslušného matričního úřadu).

V případě, že orgán církve neoddělil při uzavření manželství vyznačenou část občanského průkazu, matriční úřad tuto skutečnost zjistí při prokazování totožnosti při osobním převzetí oddacího listu. V takovém případě oddělí vyznačenou část občanského průkazu matrikář a vydá potvrzení o změně údajů.

Pokud bude oddací list zasílán prostřednictvím pošty, nelze oddělení vyznačené části občanského průkazu v těchto případech zajistit.

Ministerstvo vnitra v této věci opětovně informovalo Ministerstvo kultury, jakožto ústřední orgán státní správy pro věci církví a náboženských společností.

23. Žádost o zápis uzavření manželství do zvláštní matriky v Brně – když přijde žadatel, občan ČR, na matriku vyplnit žádost, má matrikářka povinnost ustříhnout OP a vystavit potvrzení o změně?

KÚ SK

Jak vyplývá z ustanovení § 12 písm. a) zákona č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o občanských průkazech“), v případě, že u státního občana České republiky nastane změna skutečností, které se týkají údajů zapsaných do občanského průkazu, oddělí vyznačenou část občanského průkazu, *úřad nebo orgán církve, oprávněný k uzavírání manželství*, v případě změny rodinného stavu sňatkem.

Žádost o zápis manželství, uzavřeného v cizině, do zvláštní matriky se podává u zastupitelského úřadu České republiky, u kteréhokoli matričního úřadu nebo u krajského úřadu, před nímž státní občan České republiky složil státoobčanský slib nebo učinil prohlášení o nabytí státního občanství České republiky, popř. se podává přímo u zvláštní matriky.⁵⁷

Pokud bylo manželství uzavřeno v cizině, není zde český „úřad nebo orgán církve, oprávněný k uzavírání manželství“ ve smyslu ustanovení § 12 písm. a) zákona o občanských průkazech, který by *oddělil vyznačenou část občanského průkazu*. Úřad příslušný k přijetí žádosti o zápis do zvláštní matriky mnohdy vůbec není s žadatelem v osobním kontaktu a navíc žadatel může

⁵⁶ § 12 zákona č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů (stav k 1. 1. 2016, po novele, provedené zákonem č. 318/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

⁵⁷ § 42 odst. 1 a 3 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

prokazovat svoji totožnost cestovním dokladem České republiky, nikoliv občanským průkazem.

Z uvedeného lze dovodit, že v případě, že je manželství uzavřeno v cizině, nedochází k oddělení vyznačené části občanského průkazu a ani není vydáváno potvrzení o změně údajů zapisovaných do občanského průkazu.

24. Jak postupovat v případě, že snoubenci cizinci si nepřejí soudního tlumočníka, ale svého přítele? Musí být doložena žádost snoubenců o to, aby u sňatku nebyl přítomen soudní tlumočník, ale tlumočník, který skládá slib? Návrh řešení: do SL přikládat žádost snoubenců o to, aby u sňatku tlumočila osoba, která není soudním tlumočníkem.

KÚ SK

Pokud je snoubenec nebo osoba, která chce vstoupit do registrovaného partnerství, neslyšící, němý nebo nemluví nebo nerozumí česky, je nutná při prohlášení o uzavření manželství nebo vstupu do registrovaného partnerství přítomnost tlumočníka⁵⁸. Účast tlumočníka zajišťuje jeden ze snoubenců nebo osob, které chtějí vstoupit do registrovaného partnerství, na vlastní náklady, nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak. Bez přítomnosti tlumočníka nelze prohlášení o uzavření manželství nebo o vstupu do registrovaného partnerství v těchto případech učinit. Nejde-li o tlumočníka jmenovaného ministrem spravedlnosti nebo předsedou krajského soudu, musí tlumočník složit slib do rukou matrikáře, a to ve znění slibu podle zákona o znalcích a tlumočnících.⁵⁸

Tlumočníkem může být ten, kdo je jako tlumočník jmenován ministrem spravedlnosti nebo předsedou krajského soudu podle zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o znalcích a tlumočnících“). Pouze ve výjimečných případech mohou nastat situace, kdy se tlumočník ke svatebnímu obřadu nedostaví, popř. není nikdo, kdo by byl schopen z daného jazyka tlumočit a byl jako tlumočník jmenován ministrem spravedlnosti nebo předsedou krajského soudu. V tomto případě, zcela výjimečně, může *matrikář po posouzení dané věci dojít k závěru*, že jako tlumočník může při obřadu působit fyzická osoba, která sice není jmenována tlumočníkem, ale je schopna a ochotna překládat vše podstatné z obřadu uzavření manželství tak, aby mohlo dojít k řádnému uzavření manželství podle NOZ i zákona o matrikách. Taková osoba musí složit slib stanovený zákonem o znalcích a tlumočnících do rukou matrikáře. Za tímto účelem není třeba předkládat speciální žádost snoubenců o přítomnosti jiného tlumočníka, než který byl jmenován ministrem spravedlnosti nebo předsedou krajského soudu.

Snoubenci musí vyslovit souhlas s účastí takové osoby, která není jmenována tlumočníkem, při svatebním obřadu, tato osoba musí vyslovit souhlas, že tlumočnický úkon provede a zároveň musí prokázat, že má potřebnou kvalifikaci pro tento úkon (k prokázání této skutečnosti bude dostačovat čestné prohlášení této osoby o tom, že zná/ovládá cizí jazyk, ukončila vysokoškolské vzdělávání, vykonává profesi učitele, lékaře, advokáta, atd.). Složený slib bude součástí záznamu o uvedených skutečnostech.

⁵⁸ § 39 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Záleží na posouzení matričního úřadu, před kterým bude manželství uzavíráno, zda připustí účast tlumočníka, který není jmenován ministrem spravedlnosti nebo předsedou krajského soudu. Musí však jít o zcela mimořádné a výjimečné situace. Přijetí slibu je možno považovat za úkon veřejnoprávní. Pokud matriční úřad žádosti o složení slibu nevyhoví, domníváme se, že je zde na místě postup podle části sedmé správního řádu, tj. že dotčená osoba má právo obracet se na správní orgány se stížnostmi proti postupu správního orgánu⁵⁹.

Doplňující dotaz:

▪ ***dvojjazyčné svatební obřady***

Pokud si snoubenci přejí uskutečnit svatební obřad ve dvou jazycích (např. čeština, polština), je třeba nejdříve provést svatební obřad v českém jazyce, poté mohou následovat projevy v jiném než českém jazyce, např. v polštině (oficiální obřad a vše, co má být při obřadu řečeno pro vznik manželství podle NOZ a zákona o matrikách, bylo již řečeno v českém jazyce).

⁵⁹ § 175 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

III. ÚMRTÍ

25. Určení data úmrtí fyzické osoby. Průzkumem na brněnských matričních úřadech jsme zjistili, že pokud dojde k úmrtí ve zdravotnickém zařízení, je ve většině případů vyplněno řádně datum úmrtí. Pokud však došlo k úmrtí mimo tato zařízení je asi z 85% k údaji o datu úmrtí, a to i v případech kdy je uvedena vedle data konkrétní hodina, zaškrtnuto, že došlo k určení na základě odhadu, popř. není zaškrtnut žádný údaj. Při tak vysokém počtu jsou pro matriční úřady jen s velkými obtížemi aplikovatelné informace MV ČR č. 16/20014 a 19/2014. Zde se přikláníme k postupu, který jsme již dříve konzultovali s ostatními krajskými úřady a který nebude mít takový dopad pro matriční úřady. Nebude-li v Listě o prohlídce zemřelého uvedeno konkrétní datum (bude uvedeno asi, pravděpodobně nebo interval), pak bude matriční úřad postupovat podle ustanovení § 22 odst. 3 zákona o matrikách, kdy nelze-li ani po následném dalším šetření zjistit datum úmrtí fyzické osoby, matriční úřad o tom učiní oznámení soudu a datum určí soud. Dle našeho názoru byla-li provedena pitva, která je u takového úmrtí prováděna vždy, není třeba, aby matriční úřad prováděl další následné šetření (neboť to bylo naplněno provedením pitvy, při které bylo mj. zjišťováno i datum úmrtí) a učiní oznámení soudu. Pokud matriční úřad obdrží List o prohlídce zemřelého, ve kterém je uvedeno konkrétní datum a současně bude zaškrtnuto, že se jedná o pravděpodobné datum určené na základě odhadu a nebyla prováděna pitva, pak matriční úřad запиše konkrétní datum podle Listu o prohlídce zemřelého, bez ohledu na to, že lékař vyplnil, že se jedná o datum určené na základě odhadu nebo nevyplnil žádnou z uvedených možností (1. Ano 2. Ne) nebude pak postupováno podle ustanovení § 22 odst. 3 zákona o matrikách a soudu nebude tato skutečnost oznamována.

MMB

V souladu s informací MV ČR č. 19/2015 v případě, že je na listu o prohlídce zemřelého uvedeno, že se jedná o pravděpodobné datum úmrtí na základě odhadu, činí matriční úřad oznámení soudu, aby určil přesné datum úmrtí. Matriční úřad učinil oznámení soudu a následně byl soudem matriční úřad vyzván k předložení výsledků následného šetření dle § 22 odst. 3 zákona o matrikách a sdělení, z jakých skutečností matriční úřad dovodil, že datum úmrtí bylo stanoveno odhadem, když z předloženého listu o prohlídce zemřelého je zřejmé, že údaje o datu i hodině úmrtí jsou uvedeny. Ze sdělení okresního soudu vyplývá, že v případech, kdy k ohledání mrtvého došlo do 24 hodin po jeho úmrtí a matriční úřad provede další následné šetření k objasnění souvisejících skutečností /vyžádání pitevního protokolu či vyžádání objasnění od zasahujícího lékaře, jaký údaj byl odhadem stanoven/, není třeba vyvolávat zahájení soudního řízení a je možné zapsat datum úmrtí dle výsledků šetření matričního úřadu. Má v takovém případě matriční úřad činit oznámení soudu, když je na listu o prohlídce zemřelého uvedeno datum i hodina úmrtí a přesto je vyznačeno, že se jedná o pravděpodobné datum určené na základě odhadu, příp. jaká konkrétní šetření má matriční úřad provádět a zda je matriční úřad oprávněn vyžádat si pitevní protokol?

KÚ OL

V poslední době se často vyskytují případy, kdy lékař vyplní přesné datum úmrtí např. 25.3.2015, ale zaškrtně možnost, že se jedná o pravděpodobné datum podle odhadu - ano. Matrikářka provede šetření, vystaví ÚL s datem úmrtí „nezjištěno“ a následně oznámí soudu. Rozhodnutí soudu trvá různě od 6

měsíců do 1 roku. V roce 2015 bylo učiněno cca 42 oznámení soudu. Vyskytly se případy, kdy bylo provedeno šetření např. dotazem na Vojenský ústav soudního lékařství a odpověď lékaře zní. „Nic nesvědčí proti datu úmrtí stanovenému prohlížejícím lékařem.“ Nebo je na Listu o prohlídce zemřelého uvedeno ve sl. Č. 13b - Sdělení pitvajícího lékaře: „Provedenou pitvou nebylo možné datum smrti blíže určit, než jak je uvedeno v listu o prohlídce zemřelého na den 5.4.2015.“ Matrikářky mají pochybnosti, zda je možné takové sdělení považovat za upřesnění data úmrtí nebo je třeba žádat soud o určení data úmrtí? Návrh řešení: podle názoru KÚSK je toto možné považovat za upřesnění data a soud již dále nežádat o určení. List o prohlídce zemřelého je nepřehledný a nevyhovuje ani lékařům ani matrikářkám.

KÚ SK

Matriční úřady řeší problémy s vyplňováním údajů v Listech o prohlídce zemřelého, ve kterých prohlížejí lékař vyznačil, že datum úmrtí je stanoveno na základě odhadu, přitom ve většině případů současně uvede konkrétní hodinu úmrtí. Od 1. 1. 2013 jsou podle vyhlášky č. 297/2012 Sb., o náležitostech Listu o prohlídce zemřelého, způsobu jeho vyplňování a předávání místům určení (vyhláška o Listu o prohlídce zemřelého) vydávány nové tiskopisy Listu o prohlídce zemřelého s novou grafickou úpravou, která vyžaduje nový způsob vyplňování prohlížejícím lékařem. V bodě číslo 5 – Datum úmrtí (den, měsíc, rok), prohlížejí lékař vedle data úmrtí současně vyznačí, zda se jedná o pravděpodobné datum určené na základě odhadu a to zakroužkováním možnosti "ano" či "ne". Podle pokynů ke způsobu vyplnění Listu o prohlídce zemřelého, které jsou součástí přílohy k vyhlášce o Listu o prohlídce zemřelého, uvede prohlížejí lékař v bodě č. 5 "Datum úmrtí" datum a čas, kdy došlo k úmrtí. Pokud není přesné datum úmrtí známo, uvede alespoň odhadovaný den úmrtí a zároveň vyznačí v příslušné kolonce, že jde o odhad. Vyznačení možnosti "ano" prohlížejícím lékařem znamená, že se jedná o pravděpodobné datum úmrtí. Jde o alternativu, kdy lékař v předchozím Listu o prohlídce mrtvého (vydáváném do 31. prosince 2012) vyznačil pravděpodobné datum úmrtí slovně, např. "asi 21. října 2012" nebo "pravděpodobně 21. října 2012", ovšem pouze v případech, kdy tělo zemřelé osoby bylo v pokročilém stadiu rozkladu; v ostatních případech uvedl konkrétní datum úmrtí a matriční úřad nic dále nešetřil. Podle ustanovení § 22 odst. 3 zákona o matrikách nelze-li ani po následném šetření zjistit datum úmrtí fyzické osoby, matriční úřad o tom učiní oznámení soudu a datum úmrtí určí soud. Z citace pokynů ke způsobu vyplnění Listu o prohlídce zemřelého je zřejmé, že pokud je v Listu o prohlídce zemřelého zaškrtnuta kolonka „jedná se o pravděpodobné datum určené na základě odhadu“ je to pravděpodobné datum úmrtí a matriční úřad by měl postupovat v souladu s ust. § 22 zákona o matrikách. V praxi však vznikají problémy, kdy prohlížejí lékař vydá stanovisko, že pokud nebyl úmrtí přímo přítomen, nemůže určit, že jde o přesné datum úmrtí, ač současně zapíše i konkrétní hodinu úmrtí. Z informace Ministerstva vnitra č. 19/2014 vyplývá, že matriční úřad učiní oznámení soudu vždy, ... je-li na listu o prohlídce zemřelého u osob, které zemřely po 1. 1. 2014 (2013), vyplněno, že se jedná o datum určené na základě odhadu, případně datum úmrtí není uvedeno a datum jejich úmrtí nebylo dosud soudem určeno. Doporučujeme iniciovat vytvoření instrukce pro prohlížejí lékaře, aby při vypisování údajů v Listu o prohlídce zemřelého bylo datum úmrtí uvedeno jako pravděpodobné, stanovené na základě odhadu, pouze v případech, kdy bude z ohledání lidských ostatků zřejmé, že nelze jednoznačně určit datum úmrtí a bude nutné nechat tuto otázku na řešení obecnému soudu. Podle našeho názoru není možné přenášet odpovědnost za určení data úmrtí na matriční úřady a vést je k postupu, který je v rozporu se zákonem o matrikách.

Postup matričního úřadu při aplikaci ust. § 22 odst. 3 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů (zápis data úmrtí do knihy úmrtí a na ÚL – informace č. 16 a 19/2014). V bodu 2. Informace č. 19/2014 je uvedeno, že matriční úřad učiní oznámení soudu vždy: 2. je-li na listu o prohlídce zemřelého u osob, které zemřely po 1. lednu 2014, vyplněno, že se jedná o datum určené na základě odhadu, případně datum úmrtí není uvedeno a datum jejich úmrtí nebylo dosud soudem určeno. Rádi bychom ujasnili, co je myšleno souslovím „datum určené na základě odhadu“. Zřejmě je to případ, kdy v LPZ je v kolonce č. 5 označeno, zaškrtnuto • ano. V praxi (zejména ze začátku v roce 2013 a během r. 2014) lékaři v našem kraji vyplňovali u každého úmrtí na LPZ v kolonce č. 5 (• ano) pravděpodobné datum úmrtí. Postupem doby se praxe změnila, někteří lékaři takto postupují dosud, většina však změnila způsob vyplňování LPZ a v případech, kdy nejde o nález zemřelého (který je zemřelý již delší dobu a datum úmrtí nelze jednoznačně určit) vyplňují (zaškrťávají), že se o pravděpodobné datum úmrtí nejedná (• ne). Někdy však i dnes vyplňují LPZ tak, že v kolonce č. 5 zaškrťávají (označují), že se jedná o pravděpodobné datum úmrtí (• ano), a to i v případě, že pitva nařízena není a datum i hodina úmrtí jsou v LPZ uvedeny, vyplněny. K vyplňování data úmrtí (a případnému následnému postupu matričního úřadu podle § 22 odst. 3 zákona o matrikách) na „Listech o prohlídce zemřelého“ (dále jen „LPZ“) část „A“, kolonka č. 5 odkazujeme na část sdělení Ministerstva zdravotnictví z 21. 3. 2013, čj: OZD/1: K uvedení bodů 1. „ano“ a 2. „ne“ za nově vloženou poznámkou v kolonce č. 5 s textem „Jedná se o pravděpodobné datum na základě odhadu“ je v Pokynech ke způsobu vyplnění Listu o prohlídce zemřelého (dále jen List) uvedeno, že „pokud není přesné datum známo, uvede se alespoň odhadovaný den úmrtí“, ale stále se předpokládá stejně jako dříve, že jde o případy, kdy dojde k nálezů těla zemřelého již v takovém jeho stavu, který určení přesného data úmrtí neumožňuje a uvede se alespoň přibližné datum např. třeba i pouze zjištěné od přítomných osob u nálezů těla apod., se zaškrtnutím bodu 1. V takových případech se ovšem v souladu se zákonem č. 372/2011 Sb. o zdravotních službách, v drtivé většině určí provedení zdravotní nebo soudní pitvy, tudíž podle § 2 odst. 2 vyhlášky č. 297/2011 Sb. obdrží matriční úřad část A Listu až po pitvě, při níž je možné datum upřesnit. Další možností je postup podle § 5 vyhlášky č. 297/2012 Sb., kdy se na příslušné části Listu oznamuje matričnímu úřadu dodatečně zjištěné datum úmrtí (např. šetřením orgánů činných v trestním řízení). Podle našeho názoru tedy není třeba vždy (jak je uvedeno v informaci č. 19/2014, bod 2.), je-li na LPZ vyplněno, že se jedná o pravděpodobné datum úmrtí (datum určené na základě odhadu) činit oznámení soudu. Je třeba rozlišovat případy, kdy takový postup na místě je a kdy nikoliv, k tomu viz dále. Takto jsme informovali naše matriční úřady: Pokud bude v LPZ (a bude-li LPZ část „A“ nad rámec povinného oznámení zaslán matričnímu úřadu ještě před provedením pitvy) v kolonce č. 5 vyplněno konkrétní datum (včetně hodiny), ale bude zaškrtnuto nebo zvýrazněno • ano, že se jedná o pravděpodobné datum určené na základě odhadu a byla nařízena pitva (kolonka 13a) – počká matrikář na LPZ po provedení pitvy (neboť je-li prováděna pitva, zasílá lékař LPZ až po provedení pitvy) a datum úmrtí matrikář zapíše (bude-li změněno či opraveno) podle údajů v LPZ po provedené pitvě. 2) Bude-li LPZ matričnímu úřadu zaslán až po provedení pitvy, bude jako datum úmrtí uvedeno uvedené a vyplněné datum podle LPZ, i v případě, že bude zaškrtnuto nebo zvýrazněno • ano, že se jedná o pravděpodobné datum určené na základě odhadu. Pokud nebude matričnímu úřadu/matrikáři z dalších okolností známo, že se jednalo o zemřelého (který byl zemřelý delší dobu a datum úmrtí nebylo možno jednoznačně určit), a to např. z obsahu LPZ, informací policie, příp.

jinak. Byla-li provedena pitva a při pitvě nebylo přesné datum úmrtí určeno, není třeba, aby matriční úřad prováděl další následné šetření (neboť to bylo naplněno provedením pitvy, při které byl mj. zjišťován i datum úmrtí) a učiní oznámení soudu. 3) Nebude-li v LPZ uvedeno konkrétní datum (bude uvedeno např.: prosinec 2014; asi v dubnu 2015; od 1.4.2015 do 30.4.2015), pak MUSÍ matriční úřad, matrikář postupovat podle ust. § 22 odst. 3 zákona o matrikách, bez ohledu na vyplnění kolonky č. 5 v LPZ ano/ne. OZNAMUJE SE SOUDU. 4) LPZ, ve kterém je uvedeno datum, někdy i hodina (jedná se o „čerstvé, běžné“ úmrtí, bez jakéhokoliv šetření policie, avšak je zaškrtnuto • ano, jedná se o pravděpodobné datum úmrtí) a ani nebude/nebyla nařízena a prováděna pitva (kolonka 13a), pak píšeme konkrétní datum podle LPZ, bez ohledu na to, že lékař vyplnil „pravděpodobně“... v duchu sdělení MZ (viz výše) a nepostupujeme podle § 22/3 ZOM – SOUDU SE NEOZNAMUJE. 5) LPZ, ve kterém je uvedeno datum i hodina (jedná se o „čerstvé, běžné“ úmrtí, bez jakéhokoliv šetření policie, je zaškrtnuto • ne) a bude/byla nařízena a prováděna pitva (kolonka 13a), pak píšeme konkrétní datum podle LPZ. SOUDU SE NEOZNAMUJE. 6) LPZ, ve kterém je uvedeno datum i hodina (jedná se o „čerstvé, běžné“ úmrtí, bez jakéhokoliv šetření policie, je zaškrtnuto • ne) a nebude/nebyla nařízena a prováděna pitva (kolonka 13a), pak píšeme konkrétní datum podle LPZ. SOUDU SE NEOZNAMUJE. Shrnutí: Jakmile se jedná o úmrtí, při kterém je prováděno šetření policie, nařízena pitva a např. vyhotovena zpráva pro policii o výsledku pitvy, či znalecký posudek, musí matriční úřad sledovat okolnosti takového případu a podle výsledku pak postupovat podle § 22 odst. 3 zákona o matrikách. Otázka na závěr: Bylo-li Policií ČR matričnímu úřadu oznámeno např. ztotožnění/identifikace osoby na základě znaleckého posudku; určení data úmrtí po pitvě (nebylo zapsáno/opraveno do LPZ) zprávou pro policii o výsledku pitvy; Musí být ve sbírce listin uložen znalecký posudek, anebo stačí založit pouze oznámení policie, která matrice sdělila sice písemně, ale informace jsou „přeneseny“ z posudku? V našem kraji jsme dosud od PČR vyžadovali přímo znalecký posudek.

KÚ LB

Postup matričního úřadu při aplikaci ustanovení § 22 odst. 3 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů (zápis data úmrtí do knihy narození a na úmrtí list – Informace MV č. 16 a č. 19/2014. Vycházíme rovněž z vyjádření Ministerstva zdravotnictví pro KÚ Plzeňského kraje (viz. příloha) a navrhuje následující postup: Pokud bude na listu o prohlídce zemřelého, dále jen „LPZ“ (a bude-li část „A“ nad rámec povinného oznámení zaslána matričnímu úřadu ještě před provedením pitvy) v kolonce č. 5 vyplněno konkrétní datum (včetně hodiny), ale bude zaškrtnuto nebo zvýrazněno • ano, jedná se o pravděpodobné datum určené na základě odhadu – počká paní matrikářka na „LPZ“ po provedení pitvy (neboť je-li prováděna pitva, zasílá lékař „LPZ“ až po provedení pitvy) a datum úmrtí zapíše podle údajů na „LPZ“ po provedené pitvě. Bude-li „LPZ“ zaslán po provedení pitvy, bude datum úmrtí uvedené v „LPZ“ a to i v případě, že bude zaškrtnuto nebo zvýrazněno • ano, jedná se o pravděpodobné datum určené na základě odhadu. Nebude-li v „LPZ“ uvedeno konkrétní datum (bude uvedeno např.: červen 2014, „asi“ nebo interval), pak bude paní matrikářka postupovat podle ust. § 22 odst. 3 zákona o matrikách (nelze-li ani po následném dalším šetření zjistit datum úmrtí fyzické osoby, matriční úřad o tom učiní oznámení soudu a datum úmrtí určí soud) a v souladu s info MV č. 16/2014 a 19/2014. V případě, že se jedná o „LPZ“, ve kterém je uveden datum a třeba i hodina úmrtí (a zaškrtnuto • ano, jedná se o pravděpodobné datum úmrtí) a nebude/nebyla prováděna pitva, pak píšeme konkrétní datum podle „LPZ“ bez ohledu na to, že lékař

vyplnil „pravděpodobně“... v duchu sdělení Ministerstva zdravotnictví (viz. příloha). Nepostupujeme podle § 22 odst. 3 zákona o matrikách.

KÚ UK

Postupy matričních úřadů při aplikaci ustanovení § 22 odst. 3 ZOM – zápis data úmrtí do knihy úmrtí a na úmrtní list – informace MVČR č. 16/2014 a Informace MVČR č. 19/2014. Podle citované informace má matriční úřad učinit oznámení soudu vždy, když je na listu o prohlídce mrtvého (dále jen „LPM“) do 01.07.2008 vyplněno datum slovem „asi“ nebo intervalem a na listu o prohlídce zemřelého (dále jen „LPZ“) u osob, které zemřely po 01.01.2014 vyplněno, že se jedná o datum určené na základě odhadu. Výklad nepřipouští, že mělo být ve smyslu § 22 odst. 2 ZOM provedeno následné šetření a pokud se tak stalo a ze strany matričního úřadu bylo v souladu s § 22 odst. 2 ZOM došetřeno datum úmrtí před uzavřením matričního zápisu o úmrtí, byl vydán úmrtní list, nebude z matričního zápisu zřejmé, že se jedná o případy, kdy bylo na LPM nebo LPZ uvedeno nejisté datum úmrtí. Znamená to, že podle znění výkladu i v případech, kdy bylo provedeno následné šetření ve smyslu § 22 odst. 2 ZOM, ALE na LPM nebo LPZ bude uvedeno nejisté datum úmrtí, se má činit oznámení soudu? V případě, že ano, byla by tak nastolena situace, která je technicky neproveditelná a v rozporu s platnou legislativou („výlety do archivů = nereálné“). Odůvodnění: Vzhledem k tomu, že sbírka listin za kalendářní rok se odevzdává do konce února následujícího roku příslušnému matričnímu úřadu obce s rozšířenou působností nebo krajskému úřadu a tyto podklady by ve většině případů byly nezbytné pro zjišťování případů nejistých dat úmrtí ve výše popsaných případech, což by vyžadovalo zpětné šetření v archivech, kde jsou sbírky listin uloženy, nelze na matričních úřadech spravedlivě požadovat zpětné zjišťování, o které případy nejistých dat úmrtí se jedná, pokud datum úmrtí samy došetřily a tedy ani realizaci oznamování těchto případů soudům. Aby mohlo být díky ustanovení po 01.08.2008 učiněno zadost, bylo by žádoucí, aby Odbor správních činností poskytl sestavy osob, které mají v AISEO uvedeno nejisté datum úmrtí. V souvislosti se zněním informace vyvstává otázka, jak postupovat v případě, kdy po 1.1.2014, kdy v LPZ bude vyplněno, že se jedná o datum určené na základě odhadu, zda rovnou ve smyslu zmiňovaných informací učinit oznámení soudu, tedy bez šetření v rozporu se zněním § 22 odst. 2 ZOM? Z uvedeného vyplývá, že současný výklad, který je obsahem Informace MVČR č. 16/2014 a Informace MVČR č. 19/2014, nekoresponduje s platnou legislativou. Odůvodnění: V souvislosti s výše uvedeným KÚPK zaujímá následující stanovisko: Vždy je podle názoru KÚPK nezbytné dodržet dikci ustanovení § 22 odst. 2 ZOM, kdy oznámení soudu musí předcházet následné šetření ze strany matričního úřadu a teprve nebude-li následně došetřeno přesné datum úmrtí, je nezbytné učinit oznámení soudu. Pokud jde o postup podle § 5 vyhlášky č. 297/2012 Sb., o náležitostech Listu o prohlídce zemřelého, způsobu jeho vyplňování a předávání místům určení, a o náležitostech hlášení ukončení těhotenství porodem mrtvého dítěte, o úmrtí dítěte a hlášení o úmrtí matky (vyhláška o Listu o prohlídce zemřelého), v platném znění (dále jen „vyhl. č. 297/2012 Sb.“), kdy se na příslušné části LPZ oznamuje matričnímu úřadu dodatečně zjištěné datum úmrtí (např. šetřením orgánů činných v trestním řízení), je zpravidla datum určeno dnem, měsícem a rokem. Podle zák. č. 372/2011 Sb. o zdravotních službách a jejich poskytování, ve znění pozdějších předpisů, v případech, kdy se ukládá provedení zdravotní nebo soudní pitvy, tudíž podle § 2 odst. 2 vyhlášky č. 297/2012 Sb. obdrží matriční úřad část A LPZ až po pitvě, kdy by se předpokládalo, že došlo také k upřesnění data úmrtí. Avšak dle sdělení Ústavu soudní lékařství v Plzni, Karlovarská 48, ze dne 19.05.2014, primáře MUDr. Pavla MANDYSE, který odpověděl na požadavek matričního úřadu o upřesnění data úmrtí, „že v

konkrétním případě byla provedena pitva s časovým odstupem od nálezu těla a během této doby byl zemřelý vystaven celé řadě zpětně stěžejících postihových zevních vlivů, které mohly a vesměs mají často i zásadní dopad na další rozvoj časných, případně i pozdních posmrtných změn, proto vyhodnocení posmrtných změn na pitevním stole je často v podstatě orientační, neboť zpětně nelze plně postihnout změnu podmínek, kterým je tělo mrtvého vystaveno“ – viz příloha č. 1: Sdělení Ústavu soudního lékařství Fakultní nemocnice v Plzni, ze dne 19.05.2014. Z uvedeného vyplývá, že i v případě, kdy bude-li LPZ zaslán po provedení pitvy, není možné vycházet z toho, že bylo určeno nebo upřesněno datum úmrtí. Současně zasíláme sdělení Ministerstva zdravotnictví, vyžádané Odborem zdravotnictví KÚPK, ze dne 21.03.2013 – viz příloha č. 2, podle kterého se oproti dřívějším postupům nic nemění a že je v Pokynech ke způsobu vyplňování LPZ uvedeno, že „pokud není přesné datum známo, uvede se alespoň odhadovaný den úmrtí“, ale stále se přepokládá stejně jako dříve, že jde o případy, kdy dojde k nálezu těla zemřelého již v takovém jeho stavu, který určení přesného data úmrtí neumožňuje“. Z praxe však víme, že lékaři zaškrťávají políčko pravděpodobné datum úmrtí i v případech, kdy není zřejmé, zda osoba zemřela před půlnocí nebo po půlnoci. V praxi dochází i k případům, kdy je u místa úmrtí v LPZ vyplněno číslo a není zaškrtnuto, zda se jedná o číslo popisné či evidenční. Orientační číslo se v LPZ vůbec neuvádí. Vzhledem k tomu, že se ukazuje, že předpoklad či hypotéza, kterou si matriční úřad není kompetentní ani potvrdit ani vyvrátit, nepostačuje, navrhuje KÚPK iniciovat v koordinaci s Ministerstvem zdravotnictví, aby byly upřesněny „Pokyny ke způsobu vyplňování LPZ“, aby se eliminovaly zbytečné nejasnosti a nepřesnosti a s tím související dodatečné transakční náklady.

KÚ PK

Pokud je označeno datum úmrtí „odhadem“, ale je stanovena i přesná doba úmrtí, je nutné zasílat na soud k určení data úmrtí? „Odhadem“ je uvedeno pouze z důvodu, že lékař nebyl přítomen přímo u úmrtí, jiná pochybnost o datu tam není. Dle našeho názoru není v těchto případech nutné zasílat oznámení soudu.

KÚ HK

Z uvedeného vyplývají následující dotazy:

- 1. Novela vyhlášky o náležitostech Listu o prohlídce zemřelého**
- 2. Zápis data úmrtí do knihy úmrtí a do úmrtního listu**
- 3. Zápis úmrtí osoby nezjištěné totožnosti (nalezená mrtvola)**

Ad 1) Novela vyhlášky o náležitostech Listu o prohlídce zemřelého

Dnem 1. 1. 2016 nabyla účinnosti vyhláška č. 364/2015 Sb., kterou se mění vyhláška č. 297/2012 Sb., o náležitostech Listu o prohlídce zemřelého, způsobu jeho vyplňování a předávání místům určení, a o náležitostech hlášení ukončení těhotenství porodem mrtvého dítěte, o úmrtí dítěte a hlášení o úmrtí matky (vyhláška o Listu o prohlídce zemřelého), a vyhláška č. 98/2012 Sb., o zdravotnické dokumentaci, ve znění vyhlášky č. 236/2013 Sb.

Součástí přílohy vyhlášky č. 364/2015 Sb., jsou *Pokyny ke způsobu vyplňování Listu o prohlídce zemřelého* (dále jen „LPZ“). V bodu 5. - Datum úmrtí se uvádí, že „se uvede datum a čas, kdy došlo k úmrtí. Pokud není přesné datum úmrtí známo, a to především v případech, kdy bude z ohledání lidských ostatků zřejmé, že nelze jednoznačně určit datum úmrtí, uvede se alespoň odhadovaný den úmrtí

a zároveň se vyznačí v příslušné položce, že jde o odhad. V případě mrtvě narozeného dítěte se položka nevyplňuje.“

Současně příloha uvedené vyhlášky obsahuje nový tiskopis LPZ pro matriční úřady (část B1), který neobsahuje jméno a příjmení pitvajícího lékaře v případě, že je požadována pitva. V tiskopise Českého statistického úřadu (dále jen „ČSÚ“) *Hlášení o úmrtí OBYV 3-12* je však vyplnění jména a příjmení pitvajícího lékaře požadováno. Jelikož matričnímu úřadu tento údaj není z LPZ znám, nebude do Hlášení o úmrtí vyplňován.

Ad 2) Zápis data úmrtí do knihy úmrtí a do úmrtního listu

Při provádění zápisů úmrtí bude matriční úřad postupovat následujícím způsobem:

1. v případě, že v LPZ je datum úmrtí uvedeno a zároveň je zaškrtnuto, že se nejedná o odhad → matrikář zapíše datum úmrtí dle LPZ;
2. v případě, že v LPZ je datum úmrtí uvedeno, ale zároveň je zaškrtnuto, že se jedná o odhad → matrikář nejprve požádá lékaře o potvrzení data úmrtí uvedeného v LPZ. V případě, že lékař datum úmrtí nepotvrdí, matrikář zapíše namísto data úmrtí slovo „nezjištěno“ a učiní oznámení soudu, který určí datum úmrtí. Matrikář zapíše datum úmrtí až po obdržení rozhodnutí soudu. Matrikář před učiněním oznámení soudu využil veškeré dostupné prostředky ke zjištění data úmrtí;
3. v případě, že v LPZ není datum úmrtí uvedeno → matrikář zapíše namísto data úmrtí slovo „nezjištěno“ a učiní oznámení soudu, který určí datum úmrtí. Matrikář zapíše datum úmrtí až po obdržení rozhodnutí soudu.

V souvislosti se zápisem data úmrtí upozorňujeme na vysoký počet osob v AISEO, u kterých není uvedeno datum úmrtí, případně je uvedeno slovem „asi“ nebo intervalem. Ministerstvo vnitra proto rozešle všem krajským úřadům seznamy těchto osob vygenerované z AISEO, a to za účelem zjednáání nápravy v souladu s informacemi MV č. 16/2014 a č. 19/2014.

Ad 3) Zápis úmrtí osoby nezjištěné totožnosti (nalezená mrtvola)

U nalezené mrtvoly se ztotožnění provede na základě šetření provedeného Policií České republiky; (není třeba vyžadovat znalecký posudek, na jehož základě bylo potvrzení Policie České republiky vydáno). Není-li předložen výsledek šetření, jedná se o úmrtí osoby nezjištěné totožnosti a matrikář postupuje podle příslušných ustanovení zákona o matrikách (§ 22) a vyhlášky č. 207/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů (§ 23).

26. Oznamovací povinnost. Některé matriky ještě kontaktují vojenskou správu při úmrtí mladého muže, některé již ne, to samé je s oznamovací povinností České správy sociálního zabezpečení při sňatku ženy starší než narozené v roce 1968, která si mění příjmení. Je stále potřeba toto oznamovat?

KÚ SK

Matriční úřad plní oznamovací povinnost o údajích zapsaných v matričních knihách, nebo o rozhodnutích týkajících se jména, nebo příjmení v případech a způsoby, které stanoví zvláštní zákon.⁶⁰

- a) Podle ustanovení § 37 odst. 1 zákona č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon), ve znění pozdějších předpisů, správní úřady podle své působnosti a orgány územní samosprávy v přenesené působnosti spolupracují s krajskými vojenskými velitelstvími při vedení vojenské evidence. Na vyžádání Ministerstva obrany nebo krajského vojenského velitelství oznamují, který státní občan České republiky vedený v evidenci krajského vojenského velitelství jako voják v záloze změnil místo trvalého pobytu, nabyt nebo pozbyl státní občanství České republiky, získal řidičské oprávnění anebo mu toto oprávnění bylo odňato, nebo zemřel anebo byl prohlášen za mrtvého. Písemně je takové vyžádání u orgánů územních samospráv možné jen tehdy, pokud Ministerstvo obrany nebo krajská vojenská velitelství nemohou potřebnou informaci o vojácích v záloze získat z příslušných centrálních informačních systémů. Branný zákon zde odkazuje na ustanovení § 3 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů.
- b) Podle ustanovení § 11 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, příslušné úřady pověřené vedením matrik jsou povinny písemně sdělovat České správě sociálního zabezpečení v Praze údaje o úmrtí občanů starších 15 let a to do dvou týdnů ode dne zápisu do příslušné matriky. Povinnost podle věty první plní tyto úřady zasláním opisu úmrtního listu.⁶¹

Oznamovací povinnost plní matriční úřady zasláním kopie úmrtního listu do dvou týdnů ode dne zápisu do příslušného svazku matriční knihy. Ze zákona č. 582/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nevyplývá povinnost pro matriční úřady oznamovat ČSSZ změnu příjmení ženy, narozené před rokem 1968, která změnila příjmení v souvislosti s uzavřením manželství.

V průběhu měsíce dubna bude Ministerstvem vnitra odeslána informace ve věci plnění oznamovací povinnosti matričními úřady.

⁶⁰ § 82 písm. a) zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁶¹ § 11 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.

IV. OSVOJENÍ

27. V případě, že soudy zašlou matričnímu úřadu pouze oznámení o osvojení, není z něj vždy zřejmé, o jaký typ osvojení se jedná. Do rozsudku o osvojení nezletilého i zletilého ve většině případů soudy uvádějí, o jaký typ osvojení se jedná. Současná právní úprava je založena na principu, kdy vždy v prvním řízení musí být rozhodnuto o osvojení zrušitelném, a to ze zákona, a následně buď se osvojení změní uplynutím doby tří let, nebo osvojitelé využijí možnosti a požádají o změnu osvojení zrušitelného na nezrušitelné ještě před uplynutím uvedené tříleté lhůty. Můžou soudy rozhodnout o nezrušitelném osvojení bez předchozího rozsudku o osvojení zrušitelném? Pokud ano, žádáme o spolupráci při zajištění plnění oznamovací povinnosti soudů tak, aby bylo vždy patrné, jestli soud rozhodl o zrušitelném nebo nezrušitelném osvojení. Informaci o druhu osvojení potřebuje matrika k zapsání osvojení do matriční knihy a zápisu do informačního systému evidence obyvatel.

KÚ OL

Soudy, správní úřady, obce a matriční úřady jsou povinny zasílat příslušnému matričnímu úřadu oznámení o vydaných rozhodnutích, nebo učiněných dohodách, nebo souhlasných prohlášeních, které mají vliv na matriční události a matriční skutečnosti zapisované do matričních knih. Tyto doklady, které jsou podkladem pro zápis, nebo dodatečný zápis do matriční knihy, popřípadě dodatečný záznam do matriční knihy, zašlou uvedené orgány příslušnému matričnímu úřadu do 30 dnů od právní moci rozsudku nebo do 30 dnů od uzavření dohody, nebo souhlasného prohlášení.⁶²

O osvojení nezletilého rozhodne soud na návrh osoby, která chce dítě osvojit. K návrhu na osvojení dítěte z ciziny nebo do ciziny připojí navrhovatel rozhodnutí příslušného orgánu veřejné moci o souhlasu s osvojením.⁶³

Je-li to v souladu se zájmy dítěte, může soud na návrh osvojitele rozhodnout i před uplynutím doby tří let od rozhodnutí o osvojení, že je osvojení nezrušitelné.⁶⁴

V matriční praxi se často setkáváme s případy, kdy soudy zasílají matričním úřadům pouze oznámení o osvojení, ze kterých není vždy zřejmé, o jaký typ osvojení se jedná. Do rozsudku o osvojení nezletilého i zletilého však soudy ve většině případů uvádějí, o jaký typ osvojení se jedná.

Je třeba mít za to, že na rozdíl od právní úpravy zákona o rodině, platného do 31. 12. 2013, poskytuje NOZ ustanovením § 840 ve spojení s ustanovením § 844 soudu možnost rozhodnout o osvojení dítěte pouze jedním způsobem, a to jako o osvojení zrušitelném. Soud by neměl o osvojení rozhodnout jako o nezrušitelném ihned, ale měl by tak případně učinit pouze dodatečně, za podmínek § 844 NOZ.

Z výše uvedeného vyplývá, že soudy podle názoru Ministerstva spravedlnosti v současné době nemusí v oznámení o osvojení zasílaném matričnímu úřadu uvádět informaci, o jaký typ osvojení se jedná, neboť osvojení, o kterém rozhoduje, musí

⁶² § 83 odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁶³ § 796 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb.

⁶⁴ § 844 zákona č. 89/2012 Sb.

být vždy zrušitelné. Dříve, než dojde k přeměně zrušitelného osvojení na nezrušitelné během času dle ustanovení § 840 odst. 2 NOZ, může soud přeměnit osvojení na nezrušitelné pouze rozhodnutím, o kterém by měl matriční úřad rovněž vyrozumět. V tomto případě by již mělo být uvedeno, že se jedná o osvojení nezrušitelné.

28. Osvojení zletilého je pro nás úplně nový úkon, prosíme o vypracování podrobného postupu (co a jak zapsat do systému, do matriční knihy, jak má vypadat matriční doklad, komu se oznamuje): Osvojení zletilého, které je obdobou osvojení nezletilého a osvojení zletilého, které není obdobou osvojení nezletilého.

KÚ SK

NOZ s účinností od 1. 1. 2014 upravuje

- a) osvojení, které je obdobou osvojení nezletilého (§ 847), kdy příslušný matriční úřad provede na základě pravomocného rozhodnutí soudu dodatečný záznam do knihy narození, osvojenci **nebude** změněno rodné číslo a *osvojitel/lé budou zapsáni namísto rodičů* a uvedeni na novém rodném listu osvojence. Následně provede matrikář zápis osvojení do AISEO;
- b) osvojení, které není obdobou osvojení nezletilého (§ 848), kdy se rodič/e osvojence nemění, tj. v matriční knize narození a na rodném listu zůstávají i nadále uvedeni jeho rodiče/rodič, kteří jsou jako rodiče uvedeni před osvojením. Zletilému osvojenci **nebude** změněno rodné číslo a údaj o osvojení se promítne pouze v poznámce nově vydaného rodného listu. Zápis osvojení se do AISEO v tomto případě neprovede. Pouze pokud došlo v souvislosti s osvojením ke změně příjmení, zajistí matrikář zapsání této změny do AISEO.
V matriční praxi jsme se setkali s případy, kdy soud rozhodl, že osvojitel se zapíše v knize narození jako rodič osvojence místo jeho biologického rodiče a v odůvodnění přitom odkazuje na ustanovení § 848 odst. 1 NOZ, které upravuje osvojení, které *není obdobou osvojení nezletilého*.
Výrok pravomocného rozsudku soudu, kterým bylo rozhodnuto o osobním stavu, je závazný pro každého. Na základě pravomocného rozhodnutí soudu proto příslušný matriční úřad provede dodatečný záznam do knihy narození a vystaví zletilému osvojenci nový rodný list, na němž bude místo jeho biologického rodiče uveden osvojitel/ka. Tím však v praxi mohou vznikat problémy, neboť např. jako matka bude uvedena žena, která však nebude mít žádná majetková práva vůči dítěti uvedenému na rodném listě, což však z rodného listu nebude nijak patrné. Proto je třeba do poznámky rodného listu uvést, na základě kterého ustanovení NOZ bylo o osvojení zletilého rozhodnuto.
- c) osvojení nezletilého, kterému byla přiznána svéprávnost (§ 854), kdy příslušný matriční úřad provede na základě pravomocného rozhodnutí soudu dodatečný záznam do knihy narození, osvojenci **nebude** změněno rodné číslo¹ a *osvojitel/lé budou zapsáni namísto rodičů* a uvedeni na novém rodném listu osvojence. Následně provede matrikář zápis osvojení do AISEO.

K rodným číslům osvojencům sdělujeme, že dnem 1. 1. 2016 nabyl účinnosti zákon č. 318/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. S účinností od 1. 1. 2016 se

- změna rodného čísla provede v případě, kdy došlo k osvojení *nezletilé* fyzické osoby (§ 17 odst. 2 písm. c) zákona o evidenci obyvatel);
- změna rodného čísla neprovede u osvojení zletilé fyzické osoby a u osvojení nezletilé fyzické osoby, jestliže se u téhož osvojence a týchž osvojitelů mění stupeň osvojení (§ 17 odst. 3 zákona o evidenci obyvatel).

29. Jestliže se osvojení stává automaticky po třech letech nezrušitelným, nevidíme logiku v tom, měnit po třech letech osvojení rodné číslo. Kde budeme po uplynutí lhůty hledat rodiče, když v podstatě k žádné změně nedošlo. Co budeme zapisovat do MK, když nemáme žádnou listinu jako podklad k zápisu? Pouhým uplynutím lhůty je přece jasné, že jde již o osvojení nezrušitelné. Domníváme se, že soud může už napoprvé vyslovit osvojení jako nezrušitelné.

KÚ SK

K názoru KÚ SK, že soud může už napoprvé vyslovit osvojení jako nezrušitelné, odkazujeme na odpověď k dotazu č. 27.

Podle názoru Ministerstva spravedlnosti v současné době nemusí v oznámení o osvojení zasílaném matričnímu úřadu uvádět informaci, o jaký typ osvojení se jedná, neboť **osvojení, o kterém rozhoduje, musí být vždy zrušitelné**. Dříve, než dojde k přeměně zrušitelného osvojení na nezrušitelné během času dle ustanovení § 840 odst. 2 NOZ, může soud přeměnit osvojení na nezrušitelné pouze rozhodnutím, o kterém by měl matriční úřad rovněž vyrozumět. V tomto případě by již mělo být uvedeno, že se jedná o osvojení nezrušitelné.

Pokud jde o rodná čísla osvojenců, odkazujeme na odpověď k dotazu č. 28.

V. MATRIKA

30. Zálohování evidenčních listů pomocí výpočetní techniky - Matriční tiskopisy – čl. 3 odst. 5 směrnice č. MV-151468/VS-2014, Státoobčanské tiskopisy – čl. 5 odst. 5 směrnice č. MV-151468/VS-2014

Jakým způsobem evidenční listy zálohovat? (pomocí CD, externí disk, flashdisk, jiné externí úložiště...). Jakým způsobem zálohované evidenční listy uchovávat? (např. CD nemá trvanlivost 10 let – matriční tiskopisy, u státoobčanských tiskopisů je požadováno 20 let).

KÚ JIH

Ve směrnici č. MV-151468/VS-2014 se vyskytly nepřesnosti. Budou opraveny novelou této směrnice.

V souvislosti se zálohováním evidenčních listů se každý krajský úřad a matriční úřad musí dohodnout se svými IT specialisty na konkrétním řešení, neboť softwarové vybavení není na všech krajských úřadech a matričních úřadech stejné.

31. Narození nebo úmrtí v dopravním prostředku.

Podle ustanovení § 10 odst. 3 zákona o matrikách narodí-li se nebo zemře-li fyzická osoba v dopravním prostředku příslušný k zápisu do matriční knihy je matriční úřad, v jehož správním obvodu došlo k vyložení fyzické osoby z dopravního prostředku. Na údaj o místě narození nebo úmrtí však nemá tato skutečnost vliv. Tak se bohužel stává, že na úmrtním listu, který vydal matriční úřad Olomouc, je uvedeno místo úmrtí např. Paseka, která patří do správního obvodu obce s rozšířenou působností Uničov a je současně matričním úřadem. Příklad: fyzická osoba s trvalým pobytem Vícov č. 59 zemře v sanitním voze při převozu do nemocnice. Úmrtí nastane ještě v obci Paseka, ale k vyložení osoby dojde až v Olomouci. Dle zákona o matrikách je tedy místně příslušný matriční úřad v Olomouci, kde došlo k vyložení těla. Takový údaj ale nemůže matriční úřad v Olomouci zadat do informačního systému evidence obyvatel, neboť k matriční události došlo v obci Paseka, která nenáleží do správního obvodu matričního úřadu Olomouc a obce s rozšířenou působností Olomouc. Údaj o úmrtí fyzické osoby zadává do evidence obyvatel obecní úřad s rozšířenou působností, do jehož správního obvodu spadá obec, na jejímž území došlo k matriční události (Uničov). Dle našeho názoru je takový zápis v budoucnu těžce dohledatelný. Pozůstalí se logicky obrátí na matriku v Pasece, kde zápis nebude možné najít. Může paradoxně dojít až na dodatečný zápis podle § 14 prováděcí vyhlášky. Aby se zamezilo těmto nesrovnalostem, mělo by dojít ke změně místní příslušnosti k provedení zápisu do agendového informačního systému evidence obyvatel.

KÚ OL

Jak je uvedeno v dotazu, zákon o matrikách stanoví příslušnost matričního úřadu k zápisu matriční události, prováděcí vyhláška č. 207/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, potom upravuje uvádění místa matriční události.

Narodí-li se nebo zemře-li fyzická osoba v dopravním prostředku příslušný k zápisu do matriční knihy je matriční úřad, v jehož správním obvodu došlo k vyložení fyzické osoby z dopravního prostředku.⁶⁵ Uvedení místa matriční události je upraveno v ustanovení § 9 vyhlášky č. 207/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁵ § 10 odst. 3 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Obecně lze říci, že mohou nastat následující případy úmrtí v dopravním prostředku:

- I. úmrtí v dopravním prostředku v souvislosti s havárií (srážka aut, vlaků, pád letadla apod.); místo úmrtí lze určit, tj. lékař uvede v LPZ název obce, kde osoba při havárii zemřela; příslušný k provedení zápisu úmrtí bude matriční úřad, v jehož správním obvodu k úmrtí došlo; matrikář uvede do knihy úmrtí toto místo na základě LPZ;
- II. ostatní úmrtí v dopravním prostředku – při přepravě (úmrtí v sanitním voze, ve vrtulníku letecké záchranné služby, apod.)
 - a. lékař vyznačí v LPZ přesné místo úmrtí; příslušný k provedení zápisu úmrtí bude matriční úřad podle místa vyložení zemřelého; matrikář uvede do knihy úmrtí místo úmrtí na základě LPZ;. Matričním úřadům se doporučuje informovat v tomto případě matriční úřad, do jehož správního obvodu je zařazena obec, kde k úmrtí došlo, pro případnou orientaci do doby, než bude uvedená otázka vyřešena v AISEO;
 - b. lékař nevyznačí v LPZ přesné místo úmrtí; příslušný k provedení zápisu úmrtí bude matriční úřad podle místa vyložení zemřelého; matrikář uvede jako místo úmrtí místo, kde bylo tělo vyloženo nebo přeloženo z dopravního prostředku (např. do jiného dopravního prostředku).

Příklad.

Fyzická osoba zemřela v sanitním voze v obci Paseka na cestě do nemocnice v Olomouci; tělo bylo vyloženo v Olomouci. Lékař uvedl v LPZ jako místo úmrtí obec Paseka. Matriční úřad, příslušný k provedení zápisu úmrtí, je MM Olomouce (podle místa vyložení) a místem úmrtí je obec Paseka.

Pokud fyzická osoba zemře na cestě a nelze určit, kde přesně k úmrtí došlo, a osoba byla vyložena v Olomouci, matriční úřad, příslušný k provedení zápisu úmrtí, je MM Olomouce (podle místa vyložení) a místem úmrtí je Olomouc, tj. místo vyložení zemřelého z dopravního prostředku.

Zápis do knihy narození matrikář provede na základě Hlášení o narození⁶⁶, včetně místa narození dítěte. Pokud rodič/e rozporuje/jí místo narození dítěte, uvedeného v Hlášení o narození, vyřizuje/jí si rodič/e opravy sám/i s lékařem či poskytovatelem zdravotních služeb. Matriční úřad nebude provádět šetření, popř. řešit stížnosti rodiče/čů.

Bude-li poskytovatelem zdravotních služeb provedena oprava údaje o místě narození dítěte na Hlášení o narození, matrikář provede na základě opraveného Hlášení dodatečný záznam do knihy a vydá dítěti nový rodný list, resp. postoupí podklady k zápisu narození tohoto dítěte jinému matričnímu úřadu, v jehož správním obvodu se dítě narodilo a zápis narození provedený v matriční knize narození, kterou vede, s odůvodněním zruší.

⁶⁶ §14 odst. 3 písm. a) zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

32. Změna právního předpisu – zasílání druhopisu matričního dokladu. V § 24 odst. 1 zákona o matrikách je uvedeno, že matriční doklad obsahuje údaje zapsané v matriční knize a je opatřen zvláštními zajišťovacími prvky proti jeho padělání a pozměnění. Neuvažuje se do budoucna o změně právního předpisu týkajícího se vydávání a zasílání matričního dokladu orgánům veřejné moci, vzhledem k finanční náročnosti?

KÚ OL

Podle § 24 odst. 1 zákona o matrikách matriční doklad obsahuje údaje zapsané v matriční knize a je opatřen zvláštními zajišťovacími prvky proti jeho padělání a pozměnění. Navrhujeme do budoucna změnu zákona o matrikách a prováděcích předpisů tím způsobem, aby matriční doklady vydávané pro úřední potřebu neunesly zajišťovací prvky (nebyly přísně zúčtovatelné) a bylo možné je zasílat v elektronické podobě prostřednictvím datových schránek. Pro komunikaci mezi orgány veřejné správy jsou nejčastěji využívány datové schránky jako způsob rychlý a finančně nenáročný. V případě, že vyžadováno vydání matričního dokladu pro úřední potřebu, nepřipouští zákon o matrikách jinou možnost než vydat matriční doklad se všemi zabezpečovacími prvky. Uvedený způsob se jeví, podle našeho názoru, jako nelogický. Zabezpečení matričních dokladů zvláštními zajišťovacími prvky proti jeho padělání a pozměnění by mělo primárně sloužit tam, kde jejich držitelé je předkládají orgánům veřejné moci a existuje tak možné riziko, že předložené doklady by mohly být padělky.

KÚ MSK

Zasílání duplikátů MD vydaných na přísně zúčtovatelných tiskopisech pro úřední potřebu státních orgánů nebo výkon přenesené působnosti orgánů územních samosprávných celků - § 25 odst. 1 písm. b) - téma k širší diskusi za účelem sjednocení postupu. V případě, že nedojde k osobnímu převzetí, vydává a zasílá se MD ve fyzické podobě žadateli, do spisu se zpravidla zakládají kopie dokladu. Jde o přísně zúčtovatelné tiskopisy se zajišťovacími prvky proti jejich padělání a pozměnění. Pokud by se MD pro úřední potřebu zasílaly datovou schránkou, připadaly by podle matričního úřadu v úvahu následující postupy: a) U vydaného MD provést autorizovanou konverzi a zaslat prostřednictvím datové schránky žadateli, fyzický doklad (tj. prvopis) založit do spisu, nebo b) u vydaného MD provést autorizovanou konverzi a zaslat prostřednictvím datové schránky žadateli. Následně zaslat žadateli rovněž fyzický doklad a do spisu založit pouze fotokopii. Pozn. MÚ: Protože častým žadatelem o vydání dokladů je orgán sociálně právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“), byl vznesen vůči němu dotaz, jak jsou jim od ostatních úřadů doručovány MD. Bylo sděleno, že tyto doklady od všech matričních úřadů obdrží ve fyzické podobě a dosud žádný neobdrželi prostřednictvím datové schránky. Návrh KÚPK a odůvodnění: Vzhledem k tomu, že se jedná o přísně zúčtovatelné tiskopisy se zajišťovacími prvky, vylučuje to zasílání zkonvertovaných MD datovou schránkou. OSPOD rovněž tyto MD může předkládat například při soudních řízeních. Vzhledem k uvedeným skutečnostem se KÚPK přiklání k zasílání MD ve fyzické podobě a do spisu zakládat fotokopie dokladu pořízené před orazítkováním a podpisem matrikáře z příslušného originálu MD a poté tuto fotokopii, rovněž tak jako originál, opatřit razítkem a podpisem matrikáře a založit do spisu. Pokud by se MD pro úřední potřebu (kde relativně není, případně je zcela minimalizován předpoklad zneužití MD), měly zasílat převedené do elektronické podoby, která je narušena postavena podobě fyzické (§ 22 odst. 3 zák. č. 300(2008 Sb.), o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů), bylo by třeba novelizovat ZOM v tom smyslu, že tyto MD

nebudou vydávány na přísně zúčtovatelných tiskopisech s ochrannými prvky. Jedná se však o téma k meziresortní diskusi.

KÚ PK

Z uvedeného vyplývá následující dotaz:

Zasílání druhopisů matričních dokladů pro úřední potřebu státních orgánů nebo výkon přenesené působnosti orgánů územních samosprávných celků

Matriční úřady plní oznamovací povinnost např. vůči VZP zasláním matričního dokladu do datové schránky, kam matriční doklad naskenují. Plnění oznamovací povinnosti se dnes provádí již z 90% prostřednictvím datové schránky a matriční úřady tak nejsou finančně zatěžovány.

V případě, že některý úřad potřebuje pro úřední potřebu vystavit matriční doklad, matriční úřad mu odešle originál tohoto dokladu prostřednictvím České pošty.

V případě, kdy by existovaly dva typy matričních tiskopisů, z nichž jeden typ by byl určen pro fyzické osoby a druhý pro úřední potřebu, resp. plnění oznamovací povinnosti, mohlo by dojít k záměně tiskopisů při vydávání matričních dokladů a uvedená změna by byla pro matriční úřady rovněž finančně náročná.

Všichni účastníci porady se shodli na tom, že bude i nadále používán jeden druh tiskopisu matričního dokladu.

33. Zápis narození dítěte narozeného mimo zdravotnické zařízení. Doporučení: Taxativně stanovit výčet dokladů potřebných k prokázání skutečnosti, že matkou dítěte je žena, která je porodila. (§ 16 odst. 4 ZM).

KÚ KV

I. Výčet všech dokladů, které předkládá jeden z rodičů, resp. matka dítěte, k zápisu jeho narození do knihy narození je uveden v ustanovení § 16 odst. 1, 2 a 3 zákona o matrikách.

K zápisu do knihy narození *dítěte narozeného za trvání manželství* předloží jeden z rodičů

- a) oddací list,
- b) občanský průkaz, nebo cestovní doklad, nebo průkaz povolení k pobytu cizince, byl-li mu vydán,
- c) souhlasné prohlášení rodičů o jménu, popřípadě jménech dítěte,
- d) souhlasné prohlášení rodičů o příjmení dítěte, pokud údaj o příjmení dítěte není patrný z oddacího listu rodičů dítěte,
- e) případně další doklady potřebné k zjištění, nebo ověření správnosti údajů, zapisovaných do knihy narození.⁶⁷

K zápisu do knihy narození *dítěte narozeného mimo manželství, jehož otec není znám*, předloží matka

- a) prohlášení o jménu, popřípadě jménech dítěte,
- b) rodný list,
- c) pravomocný rozsudek o rozvodu manželství, je-li matka dítěte rozvedená, nebo úmrtní list manžela, je-li matka dítěte ovdovělá,
- d) občanský průkaz, nebo cestovní doklad, nebo průkaz povolení k pobytu cizince, byl-li jí vydán,

⁶⁷ § 16 odst. 1 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

- e) případně další doklady potřebné k zjištění, nebo ověření správnosti údajů, zapisovaných do knihy narození.⁶⁸

K zápisu do knihy narození *dítěte narozeného mimo manželství, k němuž bylo určeno otcovství nebo jehož otcem je muž, který dal k umělému oplodnění souhlas*, předloží jeden z rodičů

- a) souhlasné prohlášení rodičů o jménu, popřípadě jménech dítěte,
- b) souhlasné prohlášení rodičů o určení otcovství nebo písemný souhlas muže, který dal k umělému oplodnění, potvrzený poskytovatelem zdravotních služeb, popřípadě rozhodnutí soudu o určení otcovství k dítěti,
- c) rodný list matky a otce dítěte,
- d) pravomocný rozsudek o rozvodu manželství, je-li matka dítěte rozvedená, nebo úmrtní list manžela, je-li matka dítěte ovdovělá,
- e) občanský průkaz, nebo cestovní doklad, nebo průkaz povolení k pobytu cizince, byl-li mu vydán,
- f) případně další doklady potřebné k zjištění, nebo ověření správnosti údajů, zapisovaných do knihy narození.⁶⁹

II. Do 31. 12. 2013 nebyl v zákoně o matrikách upraven rozsah dokladů, které se v těchto případech předkládají k zápisu do knihy narození, jde-li o zápis narození dítěte narozeného mimo zdravotnické zařízení a jehož matce nebyly ani následně poskytnuty zdravotní služby. Proto odbor všeobecné správy Ministerstva vnitra rozeslal Informaci č. 6/2012 pro matriční úřady v této věci.

S účinností od 1. 1. 2014 byl do ustanovení § 16 zákona o matrikách vložen nový odstavec 4, který stanoví, že k zápisu do knihy narození dítěte narozeného mimo zdravotnické zařízení, jehož matce nebyly ani následně poskytnuty zdravotní služby, předloží jeden z rodičů kromě dokladů uvedených v odstavcích 1, 2 nebo 3 další doklady potřebné k prokázání skutečnosti, že matkou dítěte je žena, která je porodila. Kromě dokladů uvedených v odstavci 1, 2 a 3 předloží jeden z rodičů dále doklady potřebné **k prokázání skutečnosti, že matkou dítěte je žena, která o sobě tvrdí, že dítě porodila**, a to zejména Hlášení o narození, vyplněné např. pediatrem, potvrzení pediatra o pohlaví dítěte a potvrzení gynekologa o porodu. Dále lze jako podklad k již uvedeným doložit ještě např. těhotenský průkaz, zprávu porodní asistentky o porodu, zprávu porodní asistentky o novorozenci, prohlášení duly o porodu (byly-li u porodu přítomny), svědecké výpovědi, atd.

III. V ustanovení § 16 odst. 4 zákona o matrikách je tak s účinností od 1. 1. 2014 stanoveno, že musí být předloženy doklady, kterými bude jednoznačně prokázáno, že matkou dítěte je žena, která o sobě tvrdí, že dítě porodila. Ustanovení § 3 správního řádu stanoví, že správní orgán (matriční úřad) postupuje tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro soulad jeho úkonu s požadavky uvedenými v ustanovení § 2 správního řádu. Z provedeného dokazování (listiny, svědecké výpovědi, místní šetření) musí být jednoznačně patrné, že matkou dítěte je žena, která je porodila.

⁶⁸ § 16 odst. 2 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁹ § 16 odst. 3 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Z uvedeného vyplývá, že pokud matriční úřad nemá k dispozici Hlášení o narození vyplněné pediatrem, rodič/rodiče musí doložit zejména potvrzení pediatra o pohlaví dítěte a potvrzení gynekologa o tom, že žena, která o sobě tvrdí, že je matkou dítěte, porodila. V případě, že uvedené doklady nebudou předloženy, nelze to považovat za dostatečné zjištění stavu věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, resp. že matkou dítěte je žena, která je porodila.

Pokud nebude ve správním řízení jednoznačně prokázáno, že matkou dítěte je žena, která tvrdí, že dítě porodila, matriční úřad provedení zápisu narození ve správním řízení zamítne⁷⁰. Proti zamítavému rozhodnutí mohou rodiče/rodič podat odvolání, popř. správní žalobu k soudu.

Zákon o matrikách upravuje uvedené otázky obecně, v případném zamítavém rozhodnutí je třeba v odůvodnění odkázat na ustanovení § 2 a 3 správního řádu, nikoliv na metodiku Ministerstva vnitra.

V příloze č. 2 k tomuto zápisu připojujeme rozsudek soudu ve věci určení mateřství k dítěti, který jsme obdrželi od KÚ Pardubického kraje.

34. Uvádění poznámky na matričním dokladu. Doporučení: Doplnit ust. § 24 ZM:
„(1) Matriční doklad obsahuje údaje zapsané v matriční knize a je opatřen zvláštními zajišťovacími prvky proti jeho padělání a pozměnění. (2) Doslovný výpis z matriční knihy obsahuje všechny údaje zapsané v matriční knize v původním i pozměněném znění. (3) Potvrzení o údajích zapsaných v matriční knize obsahuje údaje potřebné pro uplatnění nároku fyzické osoby v cizině; v jiných případech se takové potvrzení vydá, jen stanoví-li tak zvláštní zákon. (4) Matriční knihy, sbírky listin, matriční doklady, potvrzení o údajích zapsaných v matričních knihách, doslovné výpisy z nich a potvrzení vydaná matričním úřadem, úřadem s rozšířenou působností nebo krajským úřadem ze sbírky listin jsou veřejnými listinami.“ o text: „Na žádost osoby, již se zápis týká, lze do poznámky matričního dokladu uvést případné změny nastalých matričních skutečností.“

KÚ KV

- viz odpověď k dotazu č. 35

35. Matričním dokladem je prokazován konkrétní druh matriční události. Došlo-li ke změnám, pak jsou zapsány do matriční knihy, AIS a promítnuty do ZR. Doloženy mohou být vždy konkrétní veřejnou listinou. Domníváme se, že v poznámce MD by mělo být co možná nejméně textu (české MD nejsou svou podstatou rodinnou knihou), neboť to, co je zapsáno ve formě dodatečného záznamu, nemusí být uvedeno v poznámce, právě podle definice § 24a ZOM.

KÚ LB

Zapisování poznámek do matričních dokladů lze rozdělit do dvou skupin.

- I. obligatorní údaje, kdy zákon o matrikách stanovuje povinnost doplnění údajů do poznámky matričního dokladu v níže uvedených ustanoveních
 - § 26 odst. 4 (Do poznámky matričního dokladu cizince se uvede tvar jeho jména, popřípadě jmen, a příjmení uvedený latinkou v jeho cestovním dokladu.);

⁷⁰ § 5 a § 87 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

- § 69a odst. 4 (Do poznámky matričního dokladu matriční úřad nebo registrující matriční úřad vyznačí, odkdy užívá žena nebo dítě ženského pohlaví své příjmení v mužském tvaru.);
- § 70 odst. 4 (Ponechají-li si manželé po uzavření manželství svá dosavadní příjmení, mohou i později učinit prohlášení před kterýmkoli matričním úřadem, že se dohodli na společném příjmení jednoho z nich. Prohlášení se vztahuje i na společné nezletilé děti manželů. V poznámce oddacího listu matriční úřad vyznačí, odkdy manželé užívají společné příjmení.);
- § 82 odst. 2 (Matriční úřad zašle soudu příslušnému k projednání dědictví úmrtní list; pokud je mu znám vypravitel pohřbu, uvede tuto skutečnost do poznámky úmrtního listu.).

II. fakultativní údaje, kdy záleží na okolnostech daného případu, zda bude poznámka v matričním dokladu vyplněna, či nikoliv. Zákon o matrikách nezakazuje zapisovat do poznámky na matričním dokladu i další údaje, a to např.

- údaj o rozvodu manželství,
- údaj o navrácení se k dřívějšímu příjmení po rozvodu manželství,
- údaj o změně příjmení,
- údaj o rodném příjmení svobodné osoby, byla-li jí povolena změna příjmení po 1. 1. 2014 ve správním řízení, atd.

Z výše uvedeného vyplývá, že není nezbytné provádět novelu zákona o matrikách za účelem vymezení matričních skutečností zapisovaných do oddílu „Poznámka“ na matričním dokladu.

36. Vzhledem k dosavadní nejednotné praxi matričních úřadů v celé republice ve věci zapisování změn údajů o rodičích dítěte v knize narození dítěte (nejčastěji změna příjmení matky po sňatku rodičů), považujeme za potřebné sjednotit také postup matričních úřadů v takových případech a ujasnit oprávněnost matričního úřadu provést změnu z úřední povinnosti (viz níže). „Matriční úřad provede opravu chybně zapsaného údaje (jméno, příjmení, rodné příjmení, datum narození, uzavření manželství, rodné číslo) v zápise provedeném v matriční knize u fyzické osoby, které se zápis týká, a u jejich nezletilých dětí. U zletilých dětí této fyzické osoby matriční úřad provede opravu chybně zapsaného údaje pouze na jejich žádost.“ Opravou zápisu v matriční knize se přitom rozumí opravení chybných či nesprávných údajů v zápisu, dodatečném zápisu, nebo dodatečném záznamu v této knize (viz § 50 zákona o matrikách). Jedná se o údaje, které byly chybně nebo nesprávně zapsány již v době provedení zápisu. Opravu zápisu je nutné odlišit od provedení dodatečných záznamů později nastalých změn – matričních skutečností (§ 5 zákona o matrikách). Do matriční knihy narození dítěte se tak z úřední povinnosti nezapisují změny údajů (matriční skutečnosti) rodičů, protože tyto údaje plní pouze pomocnou identifikační funkci vůči údajům o dítěti, ale z úřední povinnosti se zapisují pouze změny – matriční skutečnosti, týkající se dítěte. Chybně zapsaným údajem tak není příjmení matky dítěte, u které došlo později ke změně příjmení v souvislosti s uzavřením manželství; opravu jejího příjmení tak nelze provést z úřední povinnosti s odkazem na ust. § 58 odst. 4 zákona o matrikách, ale nyní pouze na základě její žádosti. Navrhujeme, aby změna jména či příjmení rodičů v matričním zápisu dítěte byla možná pouze na základě žádosti jednoho z rodičů dítěte do dovršení jeho zletilosti. Po dosažení zletilosti

bude o změnu žádat pouze osoba, o jejíž zápis narození se jedná.

KÚ MSK

Matrika slouží k evidování matričních událostí. K evidování údajů o osobě, včetně údajů historických pak v rámci veřejné správy slouží evidence obyvatel. Je tedy nutno uvědomit si rozdíl mezi matrikou a evidencí obyvatel, vedenou v AISEO. Matričním dokladem např. RL se podle § 24a ZOM prokazuje narození. V případě narození bylo zapsáno a zaevidováno narození, matriční událost narození a došlo-li následně ke změnám, které se týkaly osobního stavu rodiče (konkrétně např. změna rodinného stavu), jsou tyto změny evidovány u osoby rodiče. Není žádoucí, aby, pokud dojde ke změně statusu rodiče (např. další sňatek, sňatky matky), aby se tyto následné změny, které nemají vliv na podstatu zápisu o události narození, aby tyto změny byly do MK dopisovány, a to ani na žádost! Údaje o dalších sňatcích a změnách svého příjmení může např. matka doložit svými MD, příp. veřejnými listinami, podle kterých je provedeno zapsání, zaznamenání změn do zejména AISEO a promítnuto do ZR ROB. V případě události manželství musí matrikář ověřit údaje o rodičích snoubenců (jejich aktuální příjmení) ze ZR ROB. Výjimkou z této zásady bude osvojení a připustili bychom ji dále u sňatku rodičů (nikoliv rodiče). Pokud bude vydáván výpis z MK, pak bude vždy, kromě výše uvedených dvou výjimek, uváděno, bez ohledu na dodatečné záznamy (dříve provedené), co se týká údajů o rodičích to, co bylo zapsáno k okamžiku narození. V případě, že rodiče dítěte uzavřeli následně (po narození) manželství, pak bychom uvedli u obou rodičů (u dítěte se změna příjmení promítne v záhlaví RL) v kolonce rodiče jejich nová příjmení (v tomto případě pak včetně rodného příjmení u příslušného rodiče).

KÚ LB

Je nutné při změně příjmení matky nezletilého dítěte při uzavření manželství, případně prohlášením nebo ve správním řízení oznamovat automaticky do matriky narození nezletilého dítěte a vydávat nový rodný list?

KÚ JIH

Ve kterých případech se opravují matriční zápisy v souladu s § 58/4 z úřední povinnosti. (změna příjmení matky po sňatku, změna příjmení ve správním řízení – opravuje se u dětí z předchozích vztahů) vždy z úřední povinnosti nebo na žádost. Co se rozumí pod pojmem chybně zapsaný údaj?

KÚ HK

Z uvedeného vyplývají následující dotazy:

- 1. Oprava zápisu v matriční knize*
- 2. Pojem „chybně zapsaný údaj“*
- 3. Zapisování změn údajů o rodičích do knihy narození dítěte*

Ad 1) Oprava zápisu v matriční knize

Opravou zápisu v matriční knize se rozumí opravení chybných či nesprávných údajů v zápisu, dodatečném zápisu, nebo dodatečném záznamu v této knize.⁷¹

⁷¹ § 50 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Matriční úřad provede opravu chybně zapsaného údaje (o jménu, popřípadě jménech, příjmení, popřípadě rodném příjmení, datu narození, uzavření manželství, vzniku registrovaného partnerství, úmrtí, nebo o rodném čísle) v zápise provedeném v matriční knize u fyzické osoby, které se zápis týká, a u jejích nezletilých dětí. U zletilých dětí této fyzické osoby matriční úřad provede opravu chybně zapsaného údaje pouze na jejich žádost.⁷²

Ad 2) Pojem „chybně zapsaný údaj“

Chybně zapsaným údajem se rozumí údaj chybně uvedený v matriční knize v době provedení zápisu (např. jméno Josef - Jozef, atd.).

Z výše uvedeného vyplývá, že za chybně zapsaný údaj nelze považovat údaj o příjmení matky, který byl zapsán do knihy narození jejího dítěte v době jeho narození.

Ad 3) Zapisování změn údajů o rodičích do knihy narození dítěte

Uzavřela-li matka dítěte manželství, nebo byla-li jí povolena změna příjmení ve správním řízení, matriční úřad provede dodatečný záznam o změně příjmení matky v knize narození jejího dítěte jen na žádost. Aktuální údaj o příjmení matky dítěte matrikář ověří v AISEO.

V případě, že matka dítěte uzavřela manželství a v důsledku toho u ní došlo ke změně příjmení, která se vztahuje i na nezletilé dítě, oprava příjmení se v zápise narození dítěte provede u dítěte i u matky z úřední povinnosti.

37. K nahlížení do matričních knih a vydávání matričních dokladů z matričních knih, kdy od dotčeného zápisu uplynula lhůta 100, 75, resp. 30 let – podle ust. § 25b odst. 1 zákona o matrikách. Matriční úřad vydá od 1. 1. 2014 (jakékoli) fyzické osobě matriční doklad nebo povolí nahlédnout do matriční knihy a činit výpisy z ní v přítomnosti matrikáře, uplynula-li od provedení dotčeného zápisu v matriční knize lhůta 100 let u knihy narození, 75 let u knihy manželství nebo knihy partnerství a 30 let u knihy úmrtí. Nově navrhuje doplnit: Matriční úřad vydá fyzické osobě matriční doklad nebo doslovný výpis, který lze pořídit i kopií matričního zápisu, anebo povolí nahlédnout do matriční knihy a činit výpisy z ní v přítomnosti matrikáře, uplynula-li od provedení dotčeného zápisu v matriční knize lhůta 100 let u knihy narození, 75 let u knihy manželství nebo knihy partnerství a 30 let u knihy úmrtí. Nová úprava dává možnost jakékoli fyzické osobě získat matriční doklad, uplynula-li od provedení dotčeného zápisu v matriční knize lhůta 100 let u knihy narození, 75 let u knihy manželství nebo knihy partnerství a 30 let u knihy úmrtí. Vzhledem k tomu, že ve většině případů je důvodem vydání matričního dokladu sestavení rodokmenu a doslovný výpis z matriční knihy obsahuje veškeré údaje zapsané v matriční knize, a to v původním i pozměněném znění, a může mít i podobu fotokopie matričního zápisu, bylo by pro matriční úřady efektivnější a rychlejší pořídit doslovný výpis namísto vydání matričního

⁷² § 58 odst. 4 zákona č. 301/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

dokladu. I s ohledem na skutečnost, že se žadatel k dotčeným údajům zapsaných v matriční knize dostane samotným nahlédnutím do matriční knihy.

KÚ LB

V současné době je možné pouze vydat matriční doklad nebo nahlédnout do matriční knihy a činit z ní výpisy, uplynula-li od provedení dodatečného zápisu v matriční knize lhůta 100 let u knihy narození, 75 let u knihy manželství nebo knihy partnerství a 30 let u knihy úmrtí. V této souvislosti upozorňujeme, že není v rozporu s platnou právní úpravou, když si žadatel v rámci nahlédnutí do matriční knihy vyhotoví kopii zápisu vlastním fotoaparátem, mobilním telefonem či přenosným ručním scannerem. Matrikář vybere správný poplatek za nahlédnutí do matriční knihy.

Doplňující dotaz

- **Může si žadatel opatřit „výpisy“ ze sbírky listin (druhopisu matriční knihy) mobilním telefonem nebo fotoaparátem?**

Okruh osob, kterým je povoleno nahlédnout do matriční knihy a činit výpisy z nich v přítomnosti matrikáře (§ 25 odst. 1 zákona o matrikách) a okruh osob, kterým je povoleno nahlédnout do sbírky listin nebo druhopisu matriční knihy vedené do 31. prosince 1958 a činit výpisy z nich v přítomnosti matrikáře (§ 8a odst. 1 zákona o matrikách) je shodný. Je-li umožněno žadateli požít si výpisy z matriční knihy mobilním telefonem nebo fotoaparátem, musí toto být umožněno oprávněné osobě i v případě činění výpisů ze sbírky listin (druhopisu matriční knihy).

38. K vydávání matričních dokladů advokátním kancelářím – podle Informace Ministerstva vnitra č. 5/2014, č. j.: MV-15488-3/VS-2014, ze dne 12. 6. 2014 Ad A. Vydávání matričních dokladů advokátním kancelářím 1. Oprávněnost k vydání matričních dokladů - První odstavec Informace MV č. 5/2014 uvádí „...v návaznosti na metodický pokyn Ministerstva vnitra č. j.: VS/2-60/193/2000 ze dne 26. ledna 2001 v této věci, sdělujeme následující.“ V dotyčném metodickém pokynu je dle našeho názoru správně uvedeno „...že jsou matriční doklady požadovány pro úřední řízení, které probíhá před cizími orgány, tj. před notářem. Účel vydání těchto dokladů lze hodnotit jako vydání matričního dokladu pro úřední potřebu v souladu s ... a od 1. 7. 2001 v souladu s § 25 odst. 1 písm. b) zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů.“ Informace MV č. 5/2014 naopak říká: „V případech, kdy je zjištěno, že rodina zůstavitele z území dnešní České republiky, příslušné zahraniční subjekty se obracejí na české advokáty se žádostí o spolupráci při úředním šetření, které pro tento účel provádějí. Vzhledem k širokému okruhu dědiců je k tomuto účelu často nutno vyhledat a doložit desítky, až stovky matričních událostí, a to formou jejich zjištění pátráním v matričních knihách, vyhotovením doslovných výpisů z matričních knih nebo vystavením matričních dokladů, které jsou v těchto případech vyžadovány a vydávány v právním zájmu dotčených osob (příbuzní zůstavitele), které prokazují své dědické právo. Účel vydání těchto dokladů lze tedy hodnotit jako vydání matričního dokladu fyzické osobě, která prokáže, že je to nezbytné pro uplatnění jejích práv před orgány státu nebo před orgány územních samosprávných celků.“ Prvotně dle našeho názoru není možné žádosti advokátních kancelářích o vydání matričních dokladů posuzovat jako žádosti podle ust. § 25 odst. 1 písm. d) zákona o matrikách, neboť prvotním žadatelem o vydání matričních dokladů je v těchto případech cizí státní orgán (soud, popřípadě notář). Dále pokud bychom vydávali matriční doklady advokátním kancelářím podle ust. § 25 odst. 1 písm. d) zákona o matrikách, tak na základě

ustanovení jakého paragrafu by potom advokátní kanceláře dosáhly na vydání doslovného výpisu z matriční knihy? Ust. § 25 odst. 6 zákona o matrikách jasně vymezuje, že doslovný výpis z matriční knihy se vydává pouze fyzické osobě uvedené v odst. 1 písm. a) a pro úřední potřebu státních orgánů nebo výkon přenesené působnosti orgánů ÚSC. Kromě toho by podle našeho mínění měly být tyto úkony osvobozeny od vyměření a vybrání správních poplatků, a to ve smyslu § 8 odst. 1 písm. a) zákona č. 634/2004 Sb. o správních poplatcích ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o správních poplatcích“), neboť jsou určeny pro orgány státu, tj. cizí soud. V souladu s ust. § 8 odst. 3 zákona o správních poplatcích by měl být na těchto úkonech vyznačen účel, k němuž byly provedeny. Shrnutí KÚ Libereckého kraje: V případech, kdy bude žadatelem zplnomocněná advokátní kancelář nebo fyzická osoba, která prokáže, že jsou doklady požadovány pro úřední řízení, které probíhá před cizími orgány, tj. před notářem, soudem, apod., vydání těchto dokladů bychom vyhodnotili jako vydání: 1) matričního dokladu podle ust. § 25 odst. 1 písm. b) pro úřední potřebu státních orgánů nebo výkon přenesené působnosti orgánů územních samosprávných celků, 2) doslovného výpisu z matriční knihy podle ust. § 25 odst. 6 písm. b) pro úřední potřebu státních orgánů nebo výkon přenesené působnosti orgánů územních samosprávných celků. Vydání matričního dokladu nebo doslovného výpisu by bylo osvobozeno od vyměření a vybrání správního poplatku s vyznačením účelu, pro který byl vydán. 2. Doložení oprávněnosti k vydání matričních dokladů Informace MV č. 5/2014 stanovuje, že: „I. 1) Advokátní kancelář v České republice k žádosti předloží: a) zmocnění, úředně přeložené do českého jazyka. Zmocnění se předkládá v prosté kopii, advokát odpovídá za to, že kopie byla pořízena z originálu ve spise. Vyšší ověření zmocnění se nevyžaduje. Originál zmocnění si ponechá advokátní kancelář ve svém spise; b) písemné prohlášení o tom, že provádí šetření za účelem objasnění a doložení okruhu dědiců a jejich nároků, že získané údaje nebudou použity k jiným účelům, že se na ně vztahuje povinnost mlčenlivosti, a s uvedením konkrétní věci, ve které šetření probíhá (celé jméno zůstavitele, datum narození nebo úmrtí). Odpovědnost za pravdivost předloženého zmocnění, písemného prohlášení a jeho příloh nese příslušný advokát podle advokátních předpisů a matriční úřad jeho pravdivost dále nepřezkoumává.“ a dále: „II. V matriční praxi se setkáváme i s případy, kdy cizozemský soud pověří vyhledáváním dědiců advokátní kancelář a tato advokátní kancelář pověří touto činností specializovanou zahraniční společnost (advokátní kancelář v cizině), která následně zplnomocní k výkonu této činnosti fyzickou osobu v České republice. Jak již bylo uvedeno výše, účel vydání těchto dokladů lze hodnotit jako vydání matričního dokladu fyzické osobě, která prokáže, že je to nezbytné pro uplatnění jejích práv před orgány státu nebo před orgány územních samosprávných celků. U zmocnění, předkládaného advokátní kanceláří v České republice, advokát odpovídá za to, že kopie byla pořízena z originálu ve spise a originál zmocnění si ponechá ve svém spise; ani vyšší ověření se nevyžaduje (viz bod I.). V případech uvedených v bodu II. však doporučujeme, aby veškerá zmocnění konkrétní fyzické osoby v České republice byla předkládána v originále nebo úředně ověřené kopii, opatřená náležitým ověřením, neukládá-li jinak mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána, a úředním překladem do českého jazyka.“ V dnešní době globalizace a existence Evropské Unie není dle našeho názoru možné vymezovat jiné podmínky a postupy pro české advokátní kanceláře, advokátní kanceláře v cizině a fyzické osoby. Vzhledem k tomu, že advokátní kanceláře v cizině zplnomocňují k vyřízení příslušných dědických agend, respektive k získání potřebných dokladů v České republice nejen české advokátní kanceláře ale i fyzické osoby navrhujeme postupovat jednotně, a to podle ust. § 12 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém opatřit listiny vydané

soudem, notářem nebo úřadem v cizině, předepsaným ověřením a předložit je současně s úředním překladem do českého jazyka, tj. v souladu s ust. 16 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád v originálním znění nebo úředně ověřené kopii. Shrnutí KÚ Libereckého kraje: Navrhujeme zavedení stejných podmínek pro vydávání matričních dokladů nebo doslovných výpisů z matričních knih do ciziny a to podle zákona o mezinárodním právu soukromém a dle správního řádu – originály nebo úředně ověřené kopie veškerých zmocnění s náležitým ověřením a překladem do českého jazyka. Případně úvahu, zda by bylo pro všechny jednodušší novelizovat zákon o matrikách – doplnit možnost, resp. jednoduchý postup při vydávání matričních dokladů pro orgány, resp. soudy cizích států, zejména pro dědická řízení. Bylo by třeba sjednotit např. směrnici nebo metodikou postup pro matrikářky – uvést jednotlivé případy s jednoznačným návodem jak postupovat, jak má vypadat zápis v matriční knize a jak má vypadat matriční doklad, jaká následuje oznamovací povinnost. Sjednotil by se tím postup práce všech matričních úřadů.

KÚ LK

Postup při vydávání MD a doslovných výpisů z matričních knih advokátním kancelářím pro účely dědických řízení v cizině – Informace MVČR č. 5/2014. Navrhujeme novelizaci § 25 ZOM. Doplnit do § 25 ZOM odst. 1 písm. e) Matriční úřad vydá matriční doklad, nebo povolí nahlédnout do matriční knihy a činit výpisy z nich v přítomnosti matrikáře e) Fyzické nebo právnické osobě, která prokáže, že je to nezbytné pro dědické řízení v cizině. Doplnit do § 25 ZOM odst. 6 písm. c) Doslovný výpis z matriční knihy se vydává b) pro úřední potřebu státních orgánů nebo výkon přenesené působnosti orgánů územních samosprávných celků, ~~a lze jej pořídit i kopií matričního zápisu~~ c) Fyzické nebo právnické osobě, která prokáže, že je to nezbytné pro dědické řízení v cizině a lze jej pořídit i kopií matričního zápisu. Odůvodnění: Uvedený výklad v Informaci MVČR č. 5/2014 zcela nekoresponduje s platnou právní úpravou a lze konstatovat, že může diskriminovat advokátní kanceláře zastupující žadatele o matriční doklad, pokud by nevyřizovaly dědictví nebo v případech, kdy by nebyla k vyřízení pověřena advokátní kancelář, ale jiná právnická nebo i fyzická osoba. Právě s ohledem na to, že v různých státech je okruh dědiců různě široký, stejně tak v některých státech se vyžaduje v určitých případech doložení MD již k předběžnému posouzení okruhu dědiců a teprve poté je příslušným orgánem pověřen vykonavatel pro dědické řízení, nebo dokonce např. údajně ve Francii jsou subjekty pro vyřizování dědictví zmocněny implicitně zákonem, takže může být obstarání pověření nebo jiných dokladů prokazujících právní důvod pro vydání příslušného MD spojeno s těžko překonatelnou překážkou a v konečném důsledku může dojít k zacyklení problému. Proto navrhujeme v rámci zásady rychlosti řízení, místo narovnání právní úpravy výkladem, řešit situaci legislativní změnou, a to kodifikovat dotčené subjekty jako oprávněné osoby pro vydání MD i doslovného výpisu (v různých státech je k dědickým řízením nezbytné prokázat různě široký okruh osobních údajů), přímo v § 25 ZOM jak je výše uvedeno. Do té doby se domníváme, že je žádoucí postupovat pokud možno v rámci platné legislativy. Příklad z praxe: Před rozesláním Informace MVČR č. 5/2014 bylo vydávání dokladů osobě zmocněné advokátní kanceláří, která byla předtím pověřena cizozemským soudem, hodnoceno jako vydání MD pro úřední potřebu státních orgánů, takže bylo možné vydat MD i doslovný výpis. Podle Informace MVČR č. 5/2014 je ale třeba hodnotit osobu zmocněnou AK jako FO, která prokáže, že je to nezbytné pro uplatnění jejích práv před orgány státu nebo před orgány územních samosprávných celků, takže žadateli lze vydat jen MD, nikoli už doslovný výpis, o který je ve většině případů žádáno. Vystává tak otázka, zda v případě, že bude o doslovný výpis

žádat osoba zmocněná advokátní kanceláří, která byla předtím pověřena cizozemským soudem, lze na základě této informace žádosti nevyhovět, i když jsme ho například tomu samému žadateli v minulosti vydali, neboť jsme tenkrát jeho vydání hodnotili jako vydání pro úřední potřebu státních orgánů?

KÚ PK

Z uvedeného vyplývá následující dotaz:

Vydávání matričních dokladů z matričních knih advokátním kancelářím pro účely dědických řízení v cizině

Ministerstvo vnitra zpracovává novou informaci o vydávání matričních dokladů advokátním kancelářím, která bude rozeslána cestou krajských úřadů všem matričním úřadům.

39. Při číslování matriční knihy bylo označeno 302 matričních listů. Ve vyhlášce je uvedeno, že svazek matriční knihy obsahuje maximálně 300 matričních listů. Mají se tyto listy přeškrtnout nebo vynechat? Psát matriční zápisy jen do stránky č. 300? Návrh řešení: matriční strany nad 300 se přeškrtnou a číslem se neoznačí.

KÚ SK

Svazek matriční knihy obsahuje maximálně 300 matričních listů.⁷³

Z uvedeného vyplývá, že matrikář provede poslední zápis matriční události na matričním listu str. 300, dva listy „navíc“ přeškrtně čarou napříč. Současně se doporučuje tyto listy označit doložkou „chybný tiskopis“. K doložce připojí matrikář datum a svůj podpis. Obdobným způsobem matrikář postupuje při vynechání matričního listu⁷⁴.

V případě, že již byly na listy „navíc“ provedeny matriční zápisy, tyto se rušit nebudou.

40. Jak postupovat v případě žádosti o vydání RL osoby bez dokladu totožnosti? Postup u úřadů je různý. Některé požadují 2 svědky, u některých úřadů požadují příbuzné osoby, jinde si vyžadují ztotožnění s kartou na OP.

KÚ SK

Dle ustanovení § 10 odst. 1 zákona o matrikách je k zápisu narození do matriční knihy a vydání rodného listu příslušný matriční úřad, v jehož správním obvodu se fyzická osoba narodila.

V případě, že o vydání rodného listu požádá osoba, která nedisponuje žádným dokladem totožnosti (občanský průkaz, cestovní doklad), je nezbytné, aby matriční úřad postupoval tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti⁷⁵.

Zjištění stavu, o němž nejsou důvodné pochybnosti lze dosáhnout zejména tak, že žadatel požádá příslušný matriční úřad o vydání rodného listu za účasti dvou svědků, kteří mohou prokázat svoji totožnost platným občanským průkazem nebo cestovním dokladem a kteří totožnost žadatele potvrdí. Účast jednoho svědka lze

⁷³ § 3 odst. 2 vyhlášky č. 207/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁴ § 6 vyhlášky č. 207/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁵ § 3 zákona č. 500/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

připustit v případě, že se jedná o sociálního pracovníka nebo kurátora, který se prokáže služebním průkazem a rovněž platným občanským průkazem nebo cestovním dokladem.

Žadatel v obou případech zároveň prokáže znalost skutečností, které jsou v zápise jeho narození uvedeny (jména, příjmení, data a místa narození rodičů, apod.).

Matrikář předem poučí žadatele a svědky o případném postihu dle § 21 odst. 1 písm. c) a g) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

O této věci sepíše matrikář protokol a rodný list po uhrazení správního poplatku předá osobně žadateli. Podpurným podkladem pro prokázání totožnosti může být doklad obsahující fotografii osoby, např. řidičský průkaz, apod., když podle ustanovení § 103 odst. 1 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu), ve znění pozdějších předpisů, je řidičský průkaz veřejná listina, která osvědčuje řidičské oprávnění držitele a jeho rozsah a kterou *držitel prokazuje své jméno, příjmení a podobu*, jakož i další údaje v ní zapsané podle zákona o silničním provozu.

Po vydání nového rodného listu může následně žadatel požádat o nový doklad totožnosti, resp. občanský průkaz, kde bude příslušným pracovištěm ověřena jeho totožnost.

Na závěr upozorňujeme, že výše uvedený postup nelze aplikovat, žádá-li o vydání rodného listu cizinec bez dokladu totožnosti, resp. cestovního dokladu. V případě, že žadatel/cizinec nevlastní platný cestovní doklad, měl by se nejprve obrátit s žádostí o vydání cestovního dokladu na příslušné orgány svého domovského státu. Následně, s platným cestovním dokladem, požádá matriční úřad o vydání rodného listu. K uvedenému dále sdělujeme, že dle ustanovení § 103 písm. n) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, je cizinec povinen pobývat na území České republiky pouze s platným cestovním dokladem a vízem, jinak se dopouští porušení příslušných ustanovení tohoto zákona.

41. Jak postupovat v případě, když snoubenka z Kazachstánu předloží rodný list na příjmení „Žulman“ přeložený konzulem Velvyslanectví Kazachstánu a příjmení je „přeloženo“ ve tvaru, jaký má cizinec v cestovním dokladu „Zhulman“. Snoubenci uvádí, že neexistuje soudní tlumočnick z kazaštiny. Matrikářka odmítla přijmout tento překlad, protože je chybný a s Kazachstánem nemáme konzulární úmluvu.

KÚ SK

V současné době není na území České republiky tlumočnick/překladatel pro kazašský jazyk jmenovaný ministrem spravedlnosti nebo předsedou krajského soudu. Nezbyvá proto než akceptovat překlady matričních dokladů provedené konzulárním úředníkem Velvyslanectví Kazachstánu v Praze, neboť tento dle ustanovení čl. 5 písm. f) vyhl. č. 32/1969 Sb., o Vídeňské úmluvě o konzulárních stycích, plní funkci civilního matrikáře.

42. Matriční tiskopisy Listu matriční knihy úmrtí vydané podle dosavadních právních předpisů mohou být ode dne nabytí účinnosti této vyhlášky používány nejdéle do 31. prosince 2025 za předpokladu, že v nich budou vyznačeny změny uvedené v čl. I bodu 5. Poté budou muset být matriční knihy nahrazeny novými – uvědomil si někdo množství, že např. v případě Slaného jde o 40 ks matričních knih pro spádové obce, které jsou téměř prázdné, ale zabírají celkem dost místa. Již tu ukládáme poloprázdné knihy obcí z období let 1950 – 2001, téměř prázdné knihy obcí od roku 2001 a kam budeme ukládat opět nové knihy? Přitom důvodem výměny je pouze použití úplného synonyma, čímž nedochází k žádné změně, nejasnosti. Dle mého názoru je celá akce naprosto zbytečná.

KÚ SK

Souhlasíme s názorem, že se může jednat o zvýšené náklady matričních úřadů, avšak uvedené opatření je nezbytné pro výkon státní správy na tomto úseku, a to zejména z důvodu případné změny příslušnosti matričního úřadu, atd.

43. Uvádění okresu v případě Prahy – nesouhlasíme s doporučením proškrtnout v matriční knize okres v případě Prahy, neboť podle našeho názoru nejde o neexistující údaj (je veden v ISEO, v OP).

KÚ SK

Podle ustanovení § 10 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 207/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů, se místo narození, nejde-li o zápis místa matriční události, uvede v zápise názvem obce nebo vojenského újezdu a okresu, jde-li o narození v České republice.

Podle ustanovení § 1 zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu, ve znění pozdějších předpisů, se území České republiky dělí na kraje, kraje se dělí na okresy a okresy se dělí na obce a vojenské újezdy s tím, že podle ustanovení § 2 tohoto zákona, území hlavního města Prahy tvoří samostatnou územní jednotku. I název prováděcí vyhlášky č. 564/2002 Sb., o stanovení území okresů České republiky a území obvodů hlavního města Prahy napovídá, že Praha netvoří okres.

Z uvedeného vyplývá, že *okres Praha není platným právním předpisem definován*, proto se bude uvádět místo narození, nejde-li o zápis matriční události, v matričním zápisu a v matričním dokladu „Praha“ a *údaj o okrese se proškrtne*.

Doplňující dotaz

- **uvádění názvů zemí do matričních knih a matričních dokladů**

V souladu s metodickým doporučením Ministerstva vnitra matriční úřady zapisují název státu do matričních knih a do výpisů z nich (rodný, oddací a úmrtní list a doklad o registrovaném partnerství) zkráceným názvem podle Číselníku zemí (sdělení Českého statistického úřadu č. 489/2003 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Platné znění Číselníku zemí je k dispozici na nosiči v elektronické podobě v odboru informačních služeb ČSÚ, Na padesátém 81, 100 82 Praha 10 a na internetových stránkách ČSÚ na adrese www.czso.cz.

Z číselníku států vyplývá, že při zápisu matričních událostí a skutečností lze používat plný i zkrácený název země – např. Spojené státy americké nebo Spojené státy. Uvedení plného názvu země do matriční knihy a na matriční doklad proto nelze

považovat za chybu. V případě České republiky však doporučujeme uvádět plný název země „Česká republika“, nikoliv zkrácený název „Česko“.

VI. VIDIMACE A LEGALIZACE

44. Lze stranu předložené listiny, na které je vyznačeno:

- a) *provázání a svázání provázkem, opatřené přelepky a otisky razítka překladatele (notáře,...),*
- b) *sešití a přelepení přelepku (úřadu, notáře,...), přes kterou je oražen otisk úředního razítka, považovat za další stranu takové předložené listiny (zda ji počítat do celkového počtu stran takové předložené listiny)? Dle našeho názoru – a za předpokladu, že tato strana neobsahuje žádný text - to možné není, neboť se jedná o technický způsob spojení listin a tudíž ji nelze počítat jako další – pokračující stranu předložené listiny.*

KÚ LB

Poslední stranu svazku, která je opatřena přelepku a otiskem úředního razítka, nelze považovat pouze za technické spojení svazku, ale za stranu, která obsahuje text, a která je nedílnou součástí předloženého svazku listin.

Pokud žadatel předloží k vidimaci takový svazek listin (např. 4 strany textu a na 5., poslední straně, je v horní části přlepka a otisk úředního razítka), uhradí žadatel správní poplatek dle položky 4 písm. a) sazebníku uvedeného v příloze zákona o správních poplatcích, za 5 stran, tj. i za 5. stranu, požaduje-li úplnou vidimaci kopie svazku listin.

Pokud žadatel nepožaduje vidimaci strany, která je opatřena přelepku a otiskem úředního razítka, uvede se v ověřovací doložce, že se jedná o vidimaci částečnou.

Všichni účastníci porady vyslovili s uvedeným postupem souhlas. Ověřující osoba bude vždy informovat žadatele o případných problémech s uznáním částečné vidimace listiny jinými úřady.

45. Lze provést vidimaci strany papíru formátu A4, na které jsou nalepené tři různé jízdenky? Dle našeho názoru toto není možné z těchto důvodů:

- a) *jedná se o tři různé listiny, které spolu nesouvisejí a bylo by je třeba, za předpokladu, že by to zákon o ověřování umožňoval, ověřovat každou zvlášť;*
- b) *není zřejmé, jestli každá jednotlivá jízdenka obsahuje nějaký text z druhé strany;*
- c) *nelze dle našeho názoru jednoznačně určit, zda se jedná o prvopis – takovou pochybnost bychom však neměli u jízdenky na pražské metro, která je opatřena viditelným zajišťovacím prvkem – hologramem.*

KÚ LB

Po diskuzi byl na poradě přijat následující závěr:

Pokud bude na listině nalepeno více jízdenek (ústřížků, složenek atd.) – jedná se o předloženou listinu o 1 straně, vidimaci lze provést (za obsah listiny ověřující osoba neodpovídá) a vybere se správní poplatek ve výši 30,- Kč za 1 stranu (výše správního poplatku byla již v minulosti řešena s Ministerstvem financí).

Při vidimaci listiny, která obsahuje nalepené jízdenky, mohou nastat níže uvedené situace:

- a) V případě, že žádná z nalepených jízdenek (ústrižků, složenek) neobsahuje zajišťovací prvek, do ověřovací knihy a doložky ověřující osoba uvede, že se jedná o kopii o 1 straně dle prvopisu o 1 straně a v ověřovací doložce vyznačí, že listina, z níž je vidimovaná listina pořízena, **neobsahuje** viditelný zajišťovací prvek, jenž je součástí obsahu právního významu této listiny. Další vidimace této již vidimované listiny je možná.
- b) V případě, že alespoň jedna z jízdenek (ústrižků, složenek) obsahuje zajišťovací prvek, ověřující osoba do ověřovací knihy a doložky uvede, že se jedná o kopii o 1 straně dle prvopisu o 1 straně a dále v ověřovací knize a doložce vyznačí, že listina, z níž je vidimovaná listina pořízena, **obsahuje** viditelný zajišťovací prvek, jenž je součástí obsahu právního významu této listiny. Další vidimace této již vidimované listiny není možná⁷⁶

V této věci odkazujeme i na Informaci MV č. 5/2008 bod č. 4.

46. Lze provést vidimaci listiny, která obsahuje obrázek:

- a) *listina obsahuje obrázek, který je součástí loga nějaké instituce, která listinu vydala*
- b) *listina obsahuje samostatný obrázek vložený mezi text.*

Dle našeho názoru bychom v prvním případě vidimaci provedli, protože se zde nejedná o samostatný obrázek, který by byl vložen mezi text listiny, ale jedná se pouze o logo instituce, která listinu vystavila, potvrdila. V druhém případě bychom vidimaci neprovedli, vzhledem k tomu, že se jedná o samostatný obrázek vložený mezi text a v tomto případě bychom nemohli zaručit „doslovnou shodu“, jak říká zákon o ověřování, jelikož tuto shodu chápeme jako shodu písmennou nebo číselnou.

KÚ LB

Pokud listina obsahuje obrázek, který je logem nějaké instituce, která listinu vydala, vidimaci lze provést, neboť se nejedná o jeden z případů uvedených v ustanovení § 9 zákona o ověřování, tj. kdy se vidimace neprovede (viz příloha č. 5 k tomuto zápisu).

Pokud by však listina obsahovala pouze obrázek či fotografii, nebo nějaký technický plán, tak vidimaci provést nelze (s odkazem na ustanovení § 9 písm. a) zákona o ověřování); to ale není případ listiny uvedené v příloze č. 6 k tomuto zápisu, neboť zde se jedná o diplom DDM, který sice obsahuje obrázek v textu, ale tento není součástí právního významu listiny.

Doplňující dotaz:

- ***Lze ověřit nápis a obrázek na průhledných deskách?“ (první strana svázaného projektu je natištěna na průsvitné fólii)***

Vidimaci textu na průsvitné fólii nelze provést, a to s odkazem na ustanovení § 9 písm. h) zákona o ověřování, neboť z předložené listiny, z níž je vidimovaná listina pořízena, není zřejmé, zda se jedná prvopis, již vidimovanou listinu, atd.

47. Navrhujeme následující legislativní změny: Doplnit ustanovení § 9 písm. a) zákona o ověřování o údaj, že vidimace se neprovede, je-li součástí předložené

⁷⁶ § 9 písm. d) zákona č. 21/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

listiny fotografie, náčrt nebo mapa. Odůvodnění: Žadatelé o vidimaci požadují vysvětlení k zamítnutí provedení vidimace, nelze pro to nalézt oporu v zákoně.

KÚ PK

Výčet dokladů, jejichž vidimaci nelze provést, uvedený v ustanovení § 9 písm. a) zákona o ověřování, je pouze demonstrativní.

Záleží na posouzení ověřující osoby, zda vidimaci provede či nikoliv. Pokud shledá, že se jedná o listinu, jejíž jedinečnost nelze vidimovanou listinou nahradit, potom vidimaci neprovede s odkazem na ustanovení § 9 písm. a) zákona o ověřování.

Všichni účastníci porady vyslovili s uvedeným právním názorem souhlas.

48. Jak posuzovat při vidimaci stejnopis vysvědčení?

Návrh řešení: jako prvopis.

KÚ SK

Stejnopis listiny lze považovat za prvopis; (pojem „stejnopis“ užívá např. i zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů).

Všichni účastníci porady vyslovili s uvedeným právním názorem souhlas.

49. Je možno považovat za kopii ze spisu kopii listiny, která je označena razítkem „souhlasí s originálem“, ale originál již ve spisu uložen není. Návrh řešení: ano.

KÚ SK

Podle ustanovení § 8 písm. c) zákona o ověřování se vidimovaná listina doslova shoduje s listinou, z níž byla pořízena, a tato listina může být

1. prvopisem, nebo
2. již ověřenou vidimovanou listinou, nebo
3. listinou, která je výstupem z autorizované konverze dokumentů, nebo
4. opisem nebo kopií pořízenou ze spisu, (zákon o ověřování zde odkazuje na § 38 odst. 4 správního řádu, podle něhož s právem nahlížet do spisu je spojeno právo činit si výpisy a právo na to, aby správní orgán pořídil kopie spisu nebo jeho části), anebo
5. stejnopisem písemného vyhotovení rozhodnutí nebo výroku rozhodnutí vydaného podle zvláštního právního předpisu.

Pokud žadatel předloží k vidimaci kopii listiny ze spisu správního řízení, kterou si úředník ověřil do spisu pro úřední potřebu – vidimace takové listiny se neprovede.

V této souvislosti dále odkazujeme na Informaci Ministerstva vnitra č. 8/2009 ve věci ověření shody kopie listiny, opatřené doložkou soudního exekutora a ověření shody kopie listiny, opatřené doložkou okresního soudu.

Listinu opatřenou doložkou okresního soudu lze vyhodnotit jako opis nebo kopii pořízenou ze spisu.⁷⁷

V Informaci MV č. 8/2009 byl připojen i následující vzor doložky, i když nelze vyloučit jiné formální uspořádání doložek jednotlivými soudy:

⁷⁷ § 8 písm. c) bod 3 zákona č. 21/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Text doložky okresního soudu:

Tato fotokopie doslovně souhlasí s originálem založeným ve spise sp. zn. ...na č. I... OS..... dne.....

Za správnost fotokopie (podpis)..... a otisk úředního razítka se státním znakem.

Listinu opatřenou takovou doložkou lze vidimovat a v ověřovací doložce bude uvedeno, že předloženou listinou byl opis nebo kopie pořízená ze spisu.⁷⁸

Všichni účastníci porady vyslovili s uvedeným právním názorem souhlas.

50. Jak postupovat při osvobození od poplatku za vidimaci a legalizaci pro spolky, které existují namísto sdružení, nicméně nejsou uvedeny v zákoně o správních poplatcích?

KÚ SK

Zákon o správních poplatcích, resp. jeho sazebník v ustanoveních „Osvobození“ bod 2. k položkám 3, 4 a 5, nedoznal v souvislosti s novou úpravou podle NOZ doposud změn.

S ohledem na ustanovení § 3045 odst. 1 NOZ, dle kterého se sdružení podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů, považují za spolky podle NOZ, lze spolkům při splnění podmínek stanovených v položkách 3, 4 a 5 v ustanoveních „Osvobození“ toto osvobození od správních poplatků přiznat. Protože však schází příslušná právní úprava, je zcela na správním uvážení správního úřadu, zda osvobození přizná či nikoliv.

Zrušení dosavadní agendy spojené s registrací občanských sdružení podle názoru Ministerstva spravedlnosti nevyžaduje žádnou úpravu sazebníku. Jde o čistě legislativně technickou úpravu, která je buď v působnosti Ministerstva financí jako gestora zákona nebo v působnosti těch ústředních orgánů státní správy, v jejichž gesci je úprava správních úkonů zpoplatněných podle dotčených položek sazebníku.

Odbor všeobecné správy již vypracoval návrh novely položky 4 a 5 sazebníku zákona o správních poplatcích, který byl předložen odboru legislativy a koordinace předpisů Ministerstva vnitra k dalšímu opatření.

51. Vidimace se nesmí provádět u listin, které obsahují plastické razítko – problém vysokoškolských diplomů. Doporučujeme novelu zákona.

KÚ SK

Vidimace se neprovede, je-li předložená listina, z níž je vidimovaná listina pořízena, opatřena plastickým textem nebo otiskem plastického razítka.⁷⁹

Na rozdíl od zákona o ověřování, zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, na základě kterého notáři provádějí vidimaci a legalizaci, vidimaci listiny, která je opatřena plastickým textem nebo otiskem plastického razítka, nevylučuje. Doporučujeme proto odkázat žadatele, kteří požadují ověření takové listiny, na notáře.

⁷⁸ § 8 písm. c) bod 4 zákona č. 21/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁹ § 9 písm. e) zákona č. 21/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

52. Energetický štítek je nazván průkaz energetické náročnosti a je předkládán v zatavené plastové fólii. Je možné tento průkaz ověřit?

KÚ ZL

Vidimaci Průkazu energetické náročnosti budovy lze provést, když zvláštní právní předpis (§ 7a zákona č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií, ve znění pozdějších předpisů) přímo předpokládá předložení jeho ověřené kopie. Předpokladem k provedení vidimace Průkazu energetické náročnosti budovy je předložení tohoto průkazu, opatřeného razítkem a podpisem příslušného znalce, který posudek provedl.

Obecně lze závěrem říci, že obdobné doklady lze ověřovat zpravidla tehdy, stanoví-li tak zvláštní právní předpis, který ověření takového dokladu výslovně předpokládá.

Z diskuze vyplynulo, že některé úřady provádějí vidimaci zalaminovaných dokladů. Vzhledem k tomu, že se již v minulosti objevily zalaminované listiny, které byly padělkem, doporučujeme vidimaci zalaminovaných dokladů neprovádět, a to s odkazem na ustanovení § 9 písm. h) zákona o ověřování.

53. Ustanovení § 8 a 9 zákona o ověřování – V tomto případě se jedná o problematiku vidimace listiny, která je opatřena viditelným zajišťovacím prvkem. Co všechno je považováno za viditelný zajišťovací prvek na listině, která je vidimovaná (výčet a popis)?

KÚ JIH

Pojem „zajišťovací prvky“ nelze zaměňovat s „bezpečnostními prvky“, který právní řád České republiky užívá ve smyslu technických prostředků (tedy nikoliv ve smyslu prvků zajištění originality a autenticit dokumentu nebo k ochraně autorských práv vůči obsahu listiny).

Ve věci zajišťovacích prvků odkazujeme na Glosář zabezpečených dokladů, zajišťovacích prvků a dalších souvisejících odborných výrazů (http://prado.consilium.europa.eu/cs/glossarypopup.html#_036).

54. K viditelným zajišťovacím prvkům. K novele zákona o ověřování (zákonem č. 167/2012 Sb. s účinností od 1. 7. 2012), kterou byla do zákona o ověřování vložena úprava tzv. „viditelných zajišťovacích prvků“ (dále jen „VZP“), které ověřující osoby posuzují a hodnotí, zda se jedná o VZP, jenž je anebo není součástí obsahu právního významu listiny, jsme pro obce vypracovali tento postup:

Od 1. 7. 2012 MUSÍME jako ověřující osoby věnovat pozornost tomu, zda předložená listina OBSAHUJE nebo NEOBSAHUJE tzv. viditelný zajišťovací prvek. Zajišťovací prvky např. na dokladech totožnosti (zajišťovací prvky dokladů) jsou pořizovány různými technologiemi, např. technikou tisku za užití tzv. giloší (vzorů z jemných a velmi jemných čar), nebo nekonečného textu, vodoznaku, mikrotisku, duhového přechodu barev, opticky proměnlivých barev, hmatatelný laserový záznam, opticky proměnlivé prvky (kinegram), jištění v UV světle atd. Zajišťovacím prvkem (ochranným prvkem podle předpisů ke konverzi dokumentů) může být např.: hologram, plastický text, vodoznak, embossing, reliéfní tisk - suchá pečeť ... Další druhy zajišťovacích prvků: Nekonečný text, podtisk, giloše, ražba přes folii za tepla, hlubotisk– skrytý obrazec, zabezpečovací proužek, opticky proměnlivé barvy, opticky proměnlivý

prvek – kinegram, iridiscentní proužek, mikrotisk, mikročip... Zdroj: <http://prado.consilium.europa.eu>. Postup při vidimaci: Pokud předložená listina **NEOBSAHUJE** (vůbec žádný) viditelný zajišťovací prvek pak ve vidimační doložce (v nově doplněné větě v doložce) škrtneme text „obsahuje“. Text po vyplnění ověřovací doložky: Listina, ze které je vidimovaná listina pořízena, ~~obsahuje~~/neobsahuje viditelný zajišťovací prvek, jenž je součástí obsahu právního významu listiny. Pokud předložená listina **OBSAHUJE** viditelný zajišťovací prvek, pak **VŽDY MUSÍ** ověřující osoba rozlišit - posoudit, zda tento zajišťovací prvek **JE** anebo **NENÍ** součástí obsahu právního významu takové listiny (což je v praxi velmi složité) a podle toho bude vyznačovat text v doložce: 1) Pokud zajišťovací prvek **JE** součástí obsahu právního významu listiny - ve vidimační doložce (v nově doplněné větě v doložce) škrtneme text „neobsahuje“: Listina, ze které je vidimovaná listina pořízena, ~~obsahuje~~/neobsahuje viditelný zajišťovací prvek, jenž je součástí obsahu právního významu listiny. 2) Zajišťovací prvek **NENÍ** součástí obsahu právního významu listiny - ve vidimační doložce (v nově doplněné větě v doložce) škrtneme text „obsahuje“: Listina, ze které je vidimovaná listina pořízena, ~~obsahuje~~/neobsahuje viditelný zajišťovací prvek, jenž je součástí obsahu právního významu listiny. Znamená to, že předložená listina sice obsahuje viditelný zajišťovací prvek, ten ale není součástí obsahu právního významu této předložené listiny a proto v doložce uvádíme, že neobsahuje takový prvek, který je součástí obsahu právního významu listiny. Jak bylo možno předpokládat, praxe ukázala, že posuzování a hodnocení skutečnosti, zda určitý VZP na určité konkrétní listině je anebo není součástí obsahu právního významu takové listiny je leckdy, resp. téměř vždy, složité a u listin, které jsou původem z ciziny, je toto hodnocení a posuzování prakticky nemožné. Proto navrhujeme změnit zákon o ověřování takto: V § 8 písmeno f) se slova „, jenž je součástí obsahu právního významu této listiny“ zrušují: f) údaj o tom, zda listina, ze které je vidimovaná listina pořízena, obsahuje viditelný zajišťovací prvek, ~~jenž je součástí obsahu právního významu této listiny, například hologram,~~“. V § 9 písmeno c) se slova „, jenž je součástí obsahu právního významu této listiny“ zrušují: c) je-li předložená listina, z níž je vidimovaná listina pořízena, opatřena viditelným zajišťovacím prvkem, ~~jenž je součástí obsahu právního významu této listiny, například hologramem;~~ to neplatí, je-li kopie listiny pořízena ověřující osobou na kopírovacím zařízení, a to na náklady žadatele. Prakticky to bude znamenat, že jakmile bude listina obsahovat VZP, bude moci být provedena její vidimace, za předpokladu, že vidimovanou listinu pořídí ověřující osoba (§ 9 písm. c)). Další následná vidimace takovéto již ověřené vidimované listiny nebude možná (§ 9 písm. d)). V návaznosti na výše uvedené navrhujeme upravit text zákona o ověřování tak, aby, pokud v ustanoveních, kde podmínkou pro možné provedení vidimace je pořízení vidimované listiny přímo ověřující osobou (§ 9 písm. b) a písm. c)) nebyly náklady na pořízení hrazeny žadatelem, ale naopak subjektem, v rámci jehož působnosti provádí ověřování ověřující osoba. Navrhujeme změnit zákon o ověřování takto:

V § 9 písmeno b) se slova „, a to na náklady žadatele“ zrušují: b) je-li předložená listina, z níž je vidimovaná listina pořízena, psána v jiném než českém nebo slovenském jazyce a neovládá-li ověřující osoba jazyk, v němž je listina psána a není-li současně předložena v úředně ověřeném překladu do jazyka českého; to neplatí, byla-li kopie listiny pořízena ověřující osobou na kopírovacím zařízení, ~~a to na náklady žadatele.~~

V § 9 písmeno c) se slova „, a to na náklady žadatele“ zrušují: c) je-li předložená listina, z níž je vidimovaná listina pořízena, opatřena viditelným zajišťovacím prvkem, jenž je součástí obsahu právního významu této listiny, například hologramem; to neplatí, je-li kopie listiny pořízena ověřující osobou na

kopírovacím zařízení, a to na náklady žadatele. Upozorňujeme na skutečnost, že v notářském řádu není/nejsou VZP upraveny, proto, požádá-li osoba o provedení vidimace listiny, která fakticky obsahuje VZP (který by byl součástí obsahu právního významu listiny), není toto v doložce notářského úřadu nijak vyznačeno/vyznačováno a následná vidimace takové listiny provedena je, a to i úřadem podle zákona o ověřování. Došlo-li by ke změně zákona (návrh viz výše), pak by bylo na zvážení, zda uzpůsobit notářský řád, resp. postupy při ověřování prováděné notáři, obdobně. Proto v této souvislosti navrhuje změnit zákon o ověřování takto: § 9 písmeno e) se zrušuje: e) je-li předložená listina, z níž je vidimovaná listina pořízena, opatřena plastickým textem nebo otiskem plastického razítka. Dle našeho názoru, jelikož plastické razítko, nebo plastický text lze považovat za VZP, mělo by být umožněno takovou listinu vidimovat za stejných podmínek jako je tomu u ostatních listin, které obsahují VZP, tzn. za předpokladu, že vidimovanou listinu pořídí ověřující osoba (§ 9 písm. c)). Další následná vidimace takovéto již ověřené vidimované listiny nebude možná (§ 9 písm. d)). Dojde tak též ke sjednocení postupu s notářským řádem, který umožňuje provádět vidimaci listin, které obsahují plastické razítko nebo plastický text – v praxi nyní dochází ke zbytečnému zatěžování občanů, kterým nemůže být vyhověno dle zákona o ověřování a bývají tak ověřujícími osobami odkazováni na notáře.

KÚ LB

Z uvedeného vyplývají následující dotazy/podněty:

1. Změna § 8 písm. f) a § 9 písm. c) zákona o ověřování - vyškrtnutí textu „jenž je součástí obsahu právního významu této listiny“
2. Změna § 9 písm. b) a c) zákona o ověřování – vyškrtnutí textu „a to na náklady žadatele“
3. Zrušení § 9 písm. e) zákona o ověřování

Ad 1) Změna § 8 písm. f) a § 9 písm. c) zákona o ověřování - vyškrtnutí textu „jenž je součástí obsahu právního významu této listiny“

Pokud lze viditelný zajišťovací prvek v konkrétním případě považovat pouze za kvalitativní znak použitého papíru, například ozdobného charakteru, nebo za prvek bez obsahové souvislosti se záznamem na tomto listu zachyceném (například jde-li o znak výrobce papíru, apod.), nebrání podle našeho názoru jeho absence na kopii jejímu ověření. Je-li však viditelný zajišťovací prvek součástí určitého typu záznamu, jinými slovy, má-li zajišťovací prvek význam z hlediska obsahu písemnosti, tj. je součástí obsahu právního významu této listiny, vidimaci lze provést pouze za podmínek stanovených v ustanovení § 9 písm. c) a d) zákona o ověřování.

S vyškrtnutím textu „jenž je součástí obsahu právního významu této listiny“ z příslušných ustanovení zákona o ověřování se proto Ministerstvo vnitra neztotožňuje a při příští novele zákona o ověřování nebude tuto změnu iniciovat.

Ad 2) Změna § 9 písm. b) a c) zákona o ověřování – vyškrtnutí textu „a to na náklady žadatele“

Pokud jde o vyškrtnutí textu „a to na náklady žadatele“ z příslušných ustanovení zákona o ověřování, s uvedeným se Ministerstvo vnitra neztotožňuje a při příští novele zákona o ověřování nebude tuto změnu iniciovat.

Ad 3) Zrušení § 9 písm. e) zákona o ověřování

Podle ustanovení § 9 písm. e) zákona o ověřování se vidimace neprovede, je-li předložená listina, z níž je vidimovaná listina pořízena, opatřena plastickým textem nebo otiskem plastického razítka. Ministerstvo vnitra zváží zrušení citovaného ustanovení, když plastický text nebo plastické razítka je možné považovat za zajišťovací prvek a podmínky, za kterých je možné vidimovat listiny opatřené zajišťovacím prvkem, jsou upraveny samostatně v § 9 písm. c) a d) zákona o ověřování.

55. Zákon o ověřování stanoví, že ověřovací doložka obsahuje údaj o tom, zda listina, ze které je vidimovaná listina pořízena, obsahuje viditelný zajišťovací prvek, jenž je součástí obsahu právního významu této listiny. Dle § 1 odst. 2 vyhlášky č. 3/2015 Sb., o některých dokladech o vzdělání, jsou tiskopisy vysvědčení, výučních listů a diplomů pro hodnocení žáků a studentů opatřeny také vodotiskem, který není viditelný.

Je tedy povinností ověřujících úředníků listiny, na kterých nejsou viditelné zajišťovací prvky (ale skryté) zkoumat proti světlu, zda obsahují zajišťovací prvky?

KÚ ZL

Pokud jde o vodotisk, nejedná se o skrytý zajišťovací prvek; úřední osoba jej spatří, pokud se na listinu podívá proti světlu. Ověřující osoba by měla být schopna posoudit, zda listina obsahuje vodotisk či vodoznak.

Všichni účastníci porady vyslovili s uvedeným názorem souhlas.

56. Vidimace souboru listin úředního překladu cizojazyčného dokladu do českého jazyka – v našem případě jsme pro modelový příklad použili cizozemský (vietnamský) rodný list o 1 straně, ke kterému je připojen překlad do českého jazyka také o 1 straně; v příkladu č. 3 se jedná o již ověřenou vidimovanou listinu ukrajinského rodného listu o 1 straně, ke které byl připojen překlad do českého jazyka o 2 stranách. Praxe je různorodá. Může nastat několik variant/kombinací – podob předložených listin, které chce žadatel vidimovat: A) „prvopis + prvopis“ Cizozemská listina je předložena v prvopisu, k němuž je připojen úřední překlad do českého jazyka také v prvopisu – vše je pevně spojeno do svazku (souboru listin) soudním tlumočnickem. V takovém případě ověřující osoba provede ověření tak, že na vidimovanou listinu (kopii), jeli zde místo, případně na zvláštní list papíru, umístí ověřovací doložku a vyplní příslušný počet stran – v našem případě se jedná o kopii obsahující 2 strany, která doslovně souhlasí s předloženou listinou, která je prvopisem a obsahuje také 2 strany – viz příloha č. 1 „prvopis a prvopis“. B) „prvopis + prostá kopie“ Cizozemská listina je předložena pouze v prosté kopii, ke které je připojen úřední překlad do českého jazyka v prvopisu – vše je pevně spojeno do svazku (souboru listin) soudním tlumočnickem. V tomto případě může ověřující osoba provést vidimaci pouze u samotného překladu, protože jen tento překlad je prvopisem – na vidimovanou listinu (kopii) překladu umístí ověřovací doložku a vyplní příslušný počet stran – v našem případě se jedná o kopii obsahující 1 stranu, která doslovně souhlasí s předloženou listinou, která je prvopisem a obsahuje také 1 stranu. Z prosté kopie cizozemského dokladu provede ověřující osoba zase pouze prostou kopii, kterou pevně spojí do svazku s vidimovanou listinou úředního překladu, u které již byla provedena vidimace. U takto provedené vidimace dle našeho názoru zůstane zachována původní forma předložené listiny - viz příloha č. 2 „prvopis a prostá kopie“. C) „ověřená kopie

+ prvopis“ Cizozemská listina je předložena v podobě již ověřené vidimované listiny, ke které je připojen úřední překlad v podobě prvopisu – vše je pevně spojeno do svazku (souboru listin) soudním tlumočnickem. Podle našeho názoru by se vidimace měla provést tak, že bychom spojený soubor listin z hlediska posouzení v rámci „provedeného spojení“ např. soudním tlumočnickem, považovali za celek, avšak při samotném provedení vidimace je nezbytné jej, byť ne fakticky, „rozdělit“, neboť jeho každá část je různým druhem předložené listiny (§ 8 písm. c) zákona) = první je již ověřenou vidimovanou listinou a druhá pak je prvopisem. Proto budeme tento soubor listin opatřovat dvěma doložkami. Počítat strany budeme nikoliv podle celku, ale vždy podle části celku, a to částí, která je jedním z druhů nebo podob listiny předložené podle zákona (a její počet stran uvedeme do doložky i knihy) - viz příloha č. 3 „ověřená kopie a prvopis“. Všechny tři výše popsání možnosti (příklady), tak jak bychom vidimace dle našeho názoru provedli, zasíláme v příloze. Odlišnou možností, jak přistupovat k provádění vidimace výše uvedených listin, je striktně posuzovat tyto úředně ověřené překlady jako jeden celek.

Provádění tlumočnických úkonů je stanoveno ve vyhlášce č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících: § 14 Náležitosti tlumočnického úkonu (1) Písemný překlad podává tlumočnick zapsaný v seznamu tlumočnicků v obdobné úpravě, jaká je stanovena pro písemný posudek znalce (viz § 13 odst. 3 a 4 Náležitosti posudku – „Písemný znalecký posudek musí být sešit, jednotlivé strany očíslovány, sešivací šňůra připevněna k poslední straně posudku a přetištěna znaleckou pečeti. Na poslední straně písemného posudku připojí znalec znaleckou doložku, která obsahuje označení seznamu, v němž je znalec zapsán, označení oboru, v němž je oprávněn podávat posudky, a číslo položky, pod kterou je úkon zapsán ve znaleckém deníku“ – pozn. KÚ LK). Na první straně písemného překladu uvede tlumočnick, z kterého jazyka byl překlad proveden, a na poslední straně připojí tlumočnickou doložku. (2) S písemným překladem musí být sešita přeložená listina. Nelze-li tuto listinu připojit k překladu, spojí se s překladem její ověřený opis (dle tohoto ustanovení by v praxi nemělo docházet k variantě „B“ – viz výše, i když ve skutečnosti k takovým případům dochází – pozn. KÚ LK). (3) Tlumočnická doložka se napíše perem nebo strojem, popřípadě se připojí otiskem razítka. (4) Tlumočnický úkon provedený ústně před státním orgánem uzavře tlumočnick údaji, které při písemném překladu se uvádějí v tlumočnické doložce. V tomto případě bychom takový soubor listin, který by byl předložen ve formě - jak je uvedeno u varianty „B“ a „C“ – nemohli vidimovat, tzn. vidimace takového souboru listin by byla možná pouze v případě, že by předložená listina byla jako celek předložená ve formě prvopisu – cizozemská listina i soudní překlad do českého jazyka ve formě prvopisu (varianta „A“). V praxi je varianta „B“ a „C“ poměrně častá, proto by dle takového výkladu provádění vidimace souboru listin docházelo k poměrně velkému počtu případů, kdy by ověřující osoba musela takovou vidimaci odmítnout provést.

KÚ LB

Ministerstvo vnitra se s uvedeným názorem plně ztotožňuje. Odpovídá materiálu k poradě krajských úřadů se zástupci Ministerstva vnitra dne 14. 12. 2012 (č. j. MV- 122485-2/VS-2012 ze dne 30. 11. 2012). Všichni účastníci porady vyslovili s uvedeným názorem souhlas.

Vidimace souboru listin

1. *Žadatel předložil k vidimaci cizojazyčný rodný list (2 strany), k němuž byla připojena doložka „Apostille“, opatřená otiskem plastického zazítka (1 strana) a následně byl (v ČR) připojen úřední překlad soudního tlumočníka do českého jazyka (2 strany). Soubor těchto tří listin (5 stran) je k vidimaci předložen tak, že je spojen v jeden celek.*

Žadatelem je požadováno provedení vidimace:

- a) pouze části těchto listin, a to RL bez listu, který obsahuje doložku Apostille a bez úředního překladu,
- b) rodného listu bez doložky Apostille, ale s úředním překladem.

Otázkou je, zda takovýto soubor listin, má ověřující osoba považovat za jeden celek nebo, zda může jednotlivé části „rozdělit“.

Podle našeho názoru, je třeba takové listiny považovat za *jeden celek* a při ověřování je třeba postupovat v souladu se zákonem o ověřování.

Požaduje-li žadatel ověřit pouze jednu, popř. dvě či více stran ze svazku, ověřující osoba uvede do ověřovací doložky údaj o tom, že se jedná o částečnou kopii této listiny o počtu jedné, popř. dvou či více stran. V takovém případě se vidimace vyznačí na každém listu vidimované listiny (§ 2 odst. 1 vyhlášky č. 36/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů), tj. na kopii cizozemského rodného listu, nebo na úředním překladu do českého jazyka.

Pokud by žadatel požádal o vidimaci ověřovací doložky Apostille, která je součástí svazku a která je opatřena plastickým razítkem, s odkazem na ustanovení § 9 písm. e) zákona o ověřování, vidimaci nelze provést, což doporučujeme na kopii listiny, která obsahuje ověřovací doložku Apostille, a která je součástí svazku, uvést.

2. *Rodný list je opatřen úředním překladem do českého jazyka (soudním tlumočnickem), který je k němu pevně připojen. Posuzujeme jako jeden celek, byť se skládá ze dvou listin. K vidimaci je předložena listina – soubor listin, jehož jednotlivé části jsou předloženy v různých podobách předložené listiny:*

- a) *originál cizozemského rodného listu (2 strany) + originál překladu (2 strany)*
 - ověřující osoba provede ověření úplné kopie (4 strany);

- b) *prostá kopie rodného listu + originál překladu*
 - ověřující osoba provede pouze ověření kopie částečné, ověřovací doložka bude umístěna na kopii originálu překladu; na kopii prosté kopie rodného listu je možno uvést, že vidimaci nelze provést s odkazem na ustanovení § 9 písm. h) zákona o ověřování;

- c) *rodný list v podobě již ověřené vidimované listiny + originál překladu*
 - ověřující osoba provede ověření tím způsobem, že jedna ověřovací doložka bude umístěna na kopii rodného listu a bude v ní uvedeno, že vidimovaná listina se doslova shoduje s listinou, z níž byla pořízena, a že tato listina je již ověřenou vidimovanou listinou; druhá ověřovací doložka bude umístěna na kopii originálu překladu a bude v ní

uvedeno, že vidimovaná listina se doslova shoduje s listinou, z níž byla pořízena, a že tato listina je prvopisem (půjde o kopie částečné).

Ministerstvo vnitra v této věci upozornilo Ministerstvo spravedlnosti, že překladatelé mnohdy spojují úřední překlad cizozemské listiny s její prostou kopií, tj. postupují v rozporu s ustanovením § 14 odst. 2 vyhlášky č. 37/1967 Sb., k provedení zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů.

57. V souvislosti se zákonem o ověřování bychom chtěli upozornit na nezodpovězený dotaz na poradě ze dne 24. 03. 2014 (z Vaší strany bylo odpovězeno, že náš dotaz bude konzultován s odborem legislativy a koordinace předpisů MV). Tento dotaz zní: listina, která je výstupem z autorizované konverze dokumentů, byla dodatečně opatřena originálem doložky o nabytí právní moci. Lze v tomto případě provést vidimaci této listiny? Pokud ano, tak jak na tuto listinu pohlížíme (v ověřovací doložce uvedeme údaj dle § 8 písm. c) zákona č. 21/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, listinou, která je výstupem z autorizované konverze dokumentů)?

KÚ ÚK

Na úvod je třeba zmínit, že podle ustanovení § 24 odst. 2 vyhlášky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů, upravujícího doložku o právní moci a vykonatelnosti rozhodnutí, se mimo jiné na žádost toho, komu bylo doručeno elektronické rozhodnutí nebo stejnopis rozhodnutí, vyznačí na předloženém listinném stejnopisu nebo na listinném výstupu z autorizované konverze doložku o právní moci, resp. vykonatelnosti rozhodnutí. Výše uvedený postup soudů je tedy v souladu s právními předpisy.

Zákon o ověřování stanoví v ustanovení § 9 případy, kdy vidimaci nelze provést. Mimo jiné se jedná o případy, kdy jsou v předložené listině, z níž je vidimovaná listina pořízena, změny, doplňky, vsuvky nebo škrty, které by mohly zeslabit její věrohodnost. Dále nelze ověření provést, není-li z předložené listiny, z níž je vidimovaná listina pořízena, patrné, zda se jedná o prvopis, již ověřenou vidimovanou listinu, listinu, která je výstupem z autorizované konverze dokumentů, opis anebo kopii pořízenou ze spisu, nebo stejnopis písemného vyhotovení rozhodnutí anebo výroku rozhodnutí vydaného podle zvláštního právního předpisu.

Z dotazu je zřejmé, že nepochybně jde o listinu, která je výstupem z autorizované konverze, na kterou byla doplněna doložka o nabytí právní moci.

Doplnění doložky o právní moci na výstup z autorizované konverze nezeslabuje věrohodnost dokumentu (jedná se dokonce o postup předvídaný právními předpisy), ani nezakládá pochybnosti o povaze listiny.

Bude-li taková listina předložena k vidimaci, lze do ověřovací knihy i do ověřovací doložky uvést, že se jedná o výstup autorizované konverze dokumentu.

V příloze č. 3 připojujeme pro informaci stanovisko odboru legislativy a koordinace předpisů Ministerstva vnitra v uvedené věci.

58. Navrhujeme následující legislativní změny: Sjednotit údaj uváděný při provádění vidimace, tj. stránka s údajem uváděným při autorizované konverzi dokumentů, tj. list a tím by došlo i ke sjednocení s notářským řádem.

Odůvodnění: Sjednocení terminologie související legislativy - neshoda při provádění vidimace listiny, která je výstupem z autorizované konverze dokumentů, v ověřovací doložce pro vidimaci a ověřovací doložce konverze.

KÚ PK

Ministerstvo vnitra nepředpokládá přípravu novely zákona o ověřování v tomto směru.

59. Je možno ověřit biometrický podpis na předkládané smlouvě?

KÚ ZL

a) Vidimaci takové listiny nelze provést, protože z předložené listiny, z níž je vidimovaná listina pořízena, není patrné, zda se jedná o prvopis, již ověřenou vidimovanou listinu, listinu, která je výstupem z autorizované konverze dokumentů, opis anebo kopii pořízenou ze spisu, nebo stejnopis písemného vyhotovení rozhodnutí anebo výroku rozhodnutí vydaného podle zvláštního právního předpisu⁸⁰, neboť listina neobsahuje žádný viditelný podpis.

b) Legalizaci biometrického podpisu nelze provést, neboť listina neobsahuje vlastnoruční podpis žadatele. Dle ustanovení § 10 odst. 1) zákona o ověřování se legalizací ověřuje, že žadatel listinu před ověřující osobou vlastnoručně podepsal nebo podpis na listině uznal za vlastní. I v případě uznání podpisu za vlastní se podpisem rozumí vlastnoruční podpis.

60. Navrhujeme následující legislativní změny: Vyřadit z ustanovení § 11 odst. 2 zákona o ověřování, který zní: „je-li legalizován podpis žadatele na listině, která je nedílnou součástí souboru listin, jednotlivé listy se pevně spojí do svazku, požádá-li o to žadatel, jehož podpis je legalizován“, část textu „požádá-li o to žadatel, jehož podpis je legalizován“. Odůvodnění: Zabránit možnosti zneužití legalizovaných podpisů, např. přiložením strany s ověřenými podpisy k jiné listině.

KÚ PK

Legalizaci lze provést, neboť příslušný úřad neodpovídá za obsah listiny, na které je legalizován podpis.⁸¹

Do poznámky v ověřovací knize doporučujeme uvést, že se jedná např. pouze o 4. stranu souboru listin, na které je legalizován podpis.

V některých případech mohou zvláštní právní předpisy stanovit další podmínky, které, nebudou-li splněny, mohou znamenat, že předložená listina nebude příslušným úřadem akceptována. Například pokud nebudou všechny strany kupní smlouvy o prodeji nemovitosti pevně spojeny do svazku (poslední strana s ověřením podpisů kupující a prodávající strany), katastr nemovitostí takovou smlouvu nebude akceptovat.

61. Legalizace se neprovede, pokud je podpis jinými písmeny než latinkou – po tomto upozornění se žadatel cizinec např. občan Ukrajiny podepisuje zcela jinak než obvykle a to např. hůlkovým písmem. Doporučujeme novelu zákona.

KÚ SK

⁸⁰ § 9 písm. h) zákona č. 21/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁸¹ § 10 odst. 2 zákona č. 21/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Jeden z největších problémů při provádění legalizace v praxi způsobuje ust. § 13 písm. b) zákona o ověřování, citují: „Legalizace se neprovede: „b) je-li podpis vyhotoven jinými písmeny než písmeny latinské abecedy“. Cizinci, kteří žádají o provedení legalizace a kteří jsou občany státu, ve kterém se nepíše latinkou a tudíž ani latinkou neprovádějí svůj vlastnoruční podpis, si na toto ustanovení stěžují s tím, že je diskriminační. Dle našeho názoru jsou tyto stížnosti oprávněné, a proto navrhujeme změnit zákon o ověřování takto: § 13 písmeno b) se zrušuje: ~~b) je-li podpis vyhotoven jinými písmeny než písmeny latinské abecedy, nebo~~. Dalším argumentem pro zrušení tohoto ustanovení je fakt, že v praxi působí velké problémy též ověřujícím osobám, které musí zkoumat to, jestli je podpis, který ověřují, vyhotoven, resp. zobrazen skutečně jinými písmeny než písmeny latinské abecedy, což u řady podpisů (samotný zákon podpis nedefinuje, tudíž může být proveden jakkoli) nelze rozpoznat. V praxi tak nyní dochází, stejně jako je tomu u vidimace listin s plastickým textem, ke zbytečnému zatěžování občanů, kterým nemůže být vyhověno dle zákona o ověřování a bývají tak ověřujícími osobami odkazováni na notáře.

KÚ LB

Navrhujeme následující legislativní změny: Zrušit ustanovení § 13 písm. b) zákona o ověřování - legalizace se neprovede, je-li podpis vyhotoven jinými písmeny než písmeny latinské abecedy. Odůvodnění: Problémy se zjišťováním a dokazováním zda podpis je proveden písmeny latinské abecedy.

KÚ PK

Legalizace se neprovede, je-li podpis vyhotoven jinými písmeny než písmeny latinské abecedy⁸²; musí být zřejmé, že se jedná o podpis. V případě, že podpis na listině bude vyhotoven jinými písmeny, než písmeny latinské abecedy, doporučujeme, aby se žadatel obrátil na notáře, neboť notářský řád provedení legalizace takového podpisu nevylučuje.

62. Legalizace se neprovede na cizojazyčné listině. Z jakého důvodu, když za obsah listiny neodpovídáme. Doporučujeme novelu zákona.

KÚ SK

Ministerstvo vnitra nepředpokládá změnu právní úpravy v této věci. Stávající právní úprava je vyhovující. Stejně i notář, neovládá-li jazyk, v němž je listina pořízena, vyzve žadatele, aby předložil překlad listiny tlumočnickem. Nestane-li se tak, notář úkon odmítne.⁸³

63. Ust. § 18 zákona o ověřování – „Žadatel o legalizaci, popřípadě svědci, jde-li o legalizaci podle § 10 odst. 5 zákona, předloží k prokázání své totožnosti platný průkaz ...“ (ověření platnosti OP v CzechPOINTu). Je ověřující osoba povinna kontrolovat vždy platnost předloženého průkazu totožnosti?

KÚ JIH

Ověřující osoba je vždy povinna provést kontrolu platnosti předloženého dokladu totožnosti v souvislosti s legalizací podpisu⁸⁴, resp. zkontroluje platnost dokladu uvedenou na dokladu samotném, a zároveň může, nikoliv musí, provést

⁸² § 13 písm. b) zákona č. 21/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁸³ § 74 odst. 4 zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁴ § 18 zákona č. 21/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

kontrolu tohoto dokladu v příslušném agendovém informačním systému prostřednictvím formuláře CzechPOINT.

Ověřující osoby mohou v případě pochybností při provádění legalizace využívat údaje v souladu s ustanoveními § 18a až § 18c zákona o ověřování ze základního registru obyvatel, agendového informačního systému evidence obyvatel, agendového informačního systému cizinců, agendového informačního systému evidence občanských průkazů a agendového informačního systému evidence cestovních dokladů prostřednictvím formulářů CzechPOINT. Tuto skutečnost je možno vyznačit v ověřovací knize.

Na závěr upozorňujeme, že v souladu s ustanovením § 3 správního řádu musí ověřující osoba postupovat tak, aby byl zjištěn stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti.

64. Jak postupovat v případě narůstajících žádosti příbuzných o legalizaci podpisu osob umístěných ve zdravotnických zařízeních, např. hospic, Alzheimer centrum apod., a tyto osoby jsou většinou pod vlivem léků a v posledních týdnech života ztrácejí pojem o realitě, ale podepíší se bez cizí pomoci. Většinou na listinách o převodu majetku nebo při manipulaci s větší finanční částkou. Zákon tyto situace nijak neřeší, nicméně ověřující osoba potom musí podávat vysvětlení u soudu. Doporučujeme taxativní vymezení druhu listin, které musí ověřit notář – převod majetku, manipulace s financemi nebo omezení provádět ověřování v LDN, Alzheimer centrum, Hospic a nemocnice. Myslíme si, že z dlouhodobé praxe jsme schopny poznat, zda člověk rozumí úkonu, který činí. Dle instrukce lze odmítnout jen ze zákonných důvodů, kam dezorientace, zmatenost, apod. nepatří, neboť se jedná ze strany správního orgánu o posouzení způsobilosti k právním úkonům. Provést legalizaci v takovém případě, jen proto, že se občan může podepsat, je dle našeho názoru morálně nesprávné. Žádost o ověření podává v takových případech zpravidla osoba blízká, ... za žadatele. Ten v mnoha případech sice je schopen se podepsat, ale obsahu a následkům úkonu, který činí, není schopen pochopit.

KÚ SK

O provedení legalizace musí požádat osoba, jejíž podpis je legalizován. Otázky ověřující osoby musí směřovat k tomu, aby neměla pochybnosti o tom, že osoba, jejíž podpis je legalizován, projevila svoji vůli. Pokud chybí projev vůle dané osoby (např. osoba jen stále pokyvuje hlavou, ale není schopna se nijak slovně ani písemně vyjádřit) – doporučujeme legalizaci neprovést.

V této věci odkazujeme na Informaci MV č. 4/2013.

65. V Informaci MV č. 9/2007, č. j. VS-218/60/2-2007 ze dne 20. září 2007 se v bodě 2. upravuje stanovisko MV k legalizaci na vícejazyčných listinách. Ve stanovisku je uvedeno, citují: „Je-li touto listinou úřední formulář, který obsahuje předtištěné dvojjazyčné, resp. vícejazyčné rubriky pro vyplnění osobních údajů, které jsou pořízeny a současně i vyplněny v českém nebo slovenském jazyce, pak lze legalizaci na takové listině provést.“ Co však můžeme považovat za „úřední formulář“? V praxi je někdy složité posoudit, zda se jedná skutečně o „úřední formulář“. Máme za takový formulář považovat vždy jen listinu, která je opatřena hlavičkou nějakého úřadu, ze které vyplývá, že ji skutečně vydal příslušný úřad? Řada úřadů má na svých internetových stránkách umístěné formuláře, které však neobsahují hlavičku tohoto úřadu – lze takovou listinu považovat za „úřední formulář“, když si ověřující osoba tuto skutečnost na internetu ověří?

KÚ LB

Úředním formulářem je myšlen formulář nebo tiskopis, jehož podoba je stanovena zvláštním právním předpisem, nebo jestliže je takový formulář (potvrzení) třeba pro uplatnění práv fyzické osoby v cizině, např. Vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství, Potvrzení o žití, atd.

Účastníci porady s uvedeným názorem vyslovili souhlas.

- 66. Lze provést legalizaci podpisu na listině, která je předtištěným formulářem v českém jazyce (například plná moc), avšak žadatel odmítá vyplnit bližší údaje – jednotlivé kolonky formuláře zůstanou prázdné a žadatel se na listinu pouze podepíše? Dle ust. § 13 písm. c) zákona o ověřování se legalizace neprovede, jde-li o legalizaci podpisu na listině, která neobsahuje žádný text. Toto ustanovení není dle našeho názoru v této věci dotčeno, listina text obsahuje – obsahuje předtištěné údaje, proto toto ust. není dle našeho názoru na překážku provedení legalizace. Avšak klademe si otázku, co by nastalo v případě, kdyby si poté takový žadatel vyplnil příslušný formulář v cizím jazyce – nebylo by to v rozporu s ust. § 10 odst. 4 zákona o ověřování?**

KÚ LB

V tomto roce přicházejí často lidé ověřit svůj podpis na plné moci v souvislosti s registrací svého vozidla. Ve většině případů žadatel nemá vyplněné (kromě svého jména a příjmení) další podstatné údaje, tj. jméno a příjmení zmocněnce a označení vozidla. Je to vytečkováné. Dotyčný to prý zatím neví, auto teprve obdrží. Žadatel zástupce bazaru předloží např. 4 takové listiny k legalizaci podpisu. Jak identifikovat takovou listinu do ověřovací knihy? Je možné legalizaci provést? Návrh řešení: domníváme se, že ano, protože za obsah listiny úřad neodpovídá.

KÚ SK

Ustanovení § 13 písm. c) zákona o ověřování legalizaci podpisu na nevyplněné plné moci nebrání, protože nejde o listinu, která neobsahuje žádný text.

Pokud jde o způsob zápisu této legalizace do ověřovací knihy, podle ustanovení § 16 odst. 2 písm. e) zákona o ověřování tiskopis ověřovací knihy obsahuje sloupec 9 - „Označení druhu listiny, která je vidimována nebo na které je legalizován podpis“. Jako druh listiny, která je vidimována, může být uvedeno například „nevyplněná plná moc“ a dále lze doplnit, že se jedná o nevyplněnou plnou moc bez označení zmocněnce, zmocněného a důvodu udělení plné moci. Zároveň je možné vyzvat žadatele o provedení legalizace, aby se podepsal nejen do sloupce 6, ale i pod uvedenou poznámku ve sloupci 9. Odmítnutí podepsání žadatele ve sloupci 9 není důvodem pro neprovedení legalizace, ale tuto skutečnost je vhodné uvést do daného sloupce (a to zejména z důvodu bezpečnosti ověřující osoby).

Účastníci porady s uvedeným názorem vyslovili souhlas.

- 67. Jak postupovat v případě, že žadatel předloží k podpisu jen poslední stranu z vícestránkového dokumentu, který sice obsahuje text (např. ale jen jednu větu), ze kterého však není patrné, o jaký druh listiny se jedná – uvádí se do sloupce č. 9 ověřovací knihy.**

KÚ LB

Legalizací se ověřuje, že žadatel listinu před ověřující osobou vlastnoručně podepsal nebo podpis na listině uznal za vlastní.⁸⁵

Předloží-li žadatel k legalizaci pouze poslední stranu dokumentu a nebude z ní zřejmé, o jaký druh listiny se jedná, je vhodné doplnit do sloupce 9 - „Označení druhu listiny, která je vidimována nebo na které je legalizován podpis“⁸⁶ následující poznámku: „Na základě prohlášení žadatele se jedná o...(např. poslední stranu kupní smlouvy)“.

68. Je stanovena či doporučena velikost otisku úředního razítka u vyznačení vidimace a legalizace?

KÚ ZL

Velikost razítka, na němž je vyznačen malý státní znak, stanoví zákon; je kulatého tvaru o průměru 20 mm, 25 mm nebo 36 mm; malý státní znak je vyobrazen uvnitř kruhu, na jehož obvodu je označení oprávněné osoby, popřípadě i označení její organizační součásti a sídla (dále jen „úřední razítko“). Používá-li oprávněná osoba více úředních razítek, musí tato razítka obsahovat i pořadová čísla. Otisk úředního razítka je jednobarevný.

Úřední razítko nesmí obsahovat velký státní znak.⁸⁷

69. V § 8 odst. 3 zákona o správních poplatcích je uvedeno: „Na výsledku úkonu osvobozeného podle odstavce 2 písm. a) až i) vyznačí správní úřad účel, k němuž byl proveden“. Výňatek § 8 odst. 2 písm. a) až i): Od poplatků jsou osvobozeny úkony

- a) související s prováděním zvláštních právních předpisů o sociálním zabezpečení, o důchodovém pojištění, o příplatku k důchodu a o zvláštním příspěvku k důchodu, o veřejném zdravotním pojištění, o státní sociální podpoře, o nemocenském pojištění, o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, o zaměstnanosti, o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, o sociálně-právní ochraně dětí, o sociálních službách, o dávkách pro osoby se zdravotním postižením, pomoci v hmotné nouzi, ve věcech branné povinnosti občanů a ve věcech civilní služby, s výjimkou poplatku za vydání nebo výměnu průkazu osoby se zdravotním postižením a s výjimkou poplatku za přijetí žádosti o akreditaci vzdělávacího programu podle právních předpisů o sociálních službách,**
- b) prováděné v důsledku změny nebo opravy názvu obce, města, kraje, ulice, jiného veřejného prostranství, rodného čísla a úkony, prováděné v důsledku rozhodnutí z moci úřední,**
- c) pro orgány územního samosprávného celku, prováděné úřadem téhož územního samosprávného celku,**
- d) pro účely dědického řízení, prováděného notářem jako soudním komisařem,**
- e) pro účely exekučního řízení, prováděného soudním exekutorem, s výjimkou položky 1 bod 1 písmeno l),**
- f) pro účely využití volebního práva,**
- g) související s poskytováním dočasné ochrany cizincům,**

⁸⁵ § 10 odst. 1 zákona č. 21/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁶ § 16 odst. 2 písm. e) zákona č. 21/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁷ § 6 zákona č. 352/2001 Sb., o užívání státních symbolů České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

- h) stanoví-li tak mezinárodní smlouvy a ujednání, kterými je Česká republika vázána,
- i) prováděné v důsledku živelní pohromy na území České republiky; za živelní pohromu se pro účely tohoto zákona považují nezaviněný požár a výbuch, blesk, vichřice a rychlost větru nad 75 km/h, povodeň, záplava, krupobití, sesouvání půdy, sesuny půdy a skalní zřícení, pokud k nim nedošlo v souvislosti s průmyslovým nebo stavebním provozem, sesouvání nebo zřícení lavín a zemětřesení dosahující alespoň 4. stupně Richterovy mezinárodní stupnice udávající makroseismické účinky zemětřesení.

Otázka je, jak toto ustanovení přenést do praxe v rámci provádění vyznačování osvobození od správního poplatku v agendě vidimace a legalizace na výsledek úkonu. Měla by se tato „formulka“ vyznačovat na provedenou vidimaci či legalizaci? Dle našeho názoru v případě vidimace a legalizace nelze toto vyznačení provést, protože výsledek úkonu zde tvoří „pouze“ ověřovací doložka, kterou ověřující osoba opatří již předloženou listinu (v případě legalizace), nebo vidimovanou listinu (v případě vidimace) a dle zákona o ověřování je taxativně stanoveno, co je obsahem ověřovací doložky a nelze tak do doložky dopisovat jiné údaje. Podpůrně argumentace v rozhodnutí NS 30 Cdo 1966/2013, příp. 25 Cdo 1620/2007: „...vidimovaná listina není ani po vidimaci sama o sobě veřejnou listinou (veřejnou listinou je pouze ověřovací doložka na vidimované listině), ...“. „Kupní smlouva a ověření pravosti podpisu zmocněnce za prodávající stranu na kupní smlouvě jsou dvě rozdílné listiny. Legalizační doložka je listinou odlišnou od smlouvy....“. Podle našeho názoru se tak údaj podle § 8 odst. 3 zákona o spr. poplatcích o osvobození od správního poplatku uvede pouze v ověřovací knize, ve sloupci č. 10.

KÚ LB

Vidimace se na vidimované listině nebo na listu pevně s ní spojeném vyznačí ověřovací doložkou a otiskem úředního razítka.⁸⁸ Legalizace se na listině nebo na listu pevně s ní spojeném vyznačí ověřovací doložkou a otiskem úředního razítka.⁸⁹

V případě provádění ověřování podle zákona o ověřování se tedy výsledkem úkonu rozumí vyznačení ověřovací doložky na listině. Osvobození od správního poplatku se vyznačí ve sloupci 10 v ověřovací knize a po provedení úkonu (vidimace nebo legalizace) se vyznačí u ověřovací doložky na listině. Bude-li prováděna vidimace takové listiny, z uvedené poznámky bude zřejmé, že legalizace, popř. předchozí vidimace listiny, byla osvobozena od úhrady správního poplatku.

70. Uvítali bychom upřesnění výkladu k ust. § 10 odst. 5 zákona o ověřování. V průběhu odborné přípravy uchazečů o vykonání zkoušky odborné způsobilosti dle zákona o ověřování postupujeme při výkladu tohoto paragrafu dle Vaší informace č. 9/2007 č. j. VS-218/60/2-2007. Změnil se od doby vydání této Vaší informace výklad k tomuto paragrafu?

KÚ ÚK

Nemůže-li žadatel číst nebo psát, provede se legalizace za účasti dvou svědků.⁹⁰

⁸⁸ § 7 odst. 1 zákona č. 21/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁹ § 11 odst. 1 zákona č. 21/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁰ § 10 odst. 5 a 6 zákona č. 21/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Účast dvou svědků se k legalizaci nevyžaduje, má-li ten, kdo nemůže číst nebo psát, schopnost seznámit se s obsahem listiny s pomocí přístrojů nebo speciálních pomůcek nebo prostřednictvím jiné osoby, kterou si zvolí, a je schopen vlastnoručně listinu podepsat.⁹¹

- a) V případech, kdy žadatel o legalizaci dotčenou listinu podepsal a až později ztratil schopnost psát nebo číst (např. po mozkové mrtvici), lze v souladu s ustanovením § 10 odst. 5 zákona o ověřování takové žádosti vyhovět a legalizaci za přítomnosti dvou svědků provést. V ověřovací knize v příslušném oddílu se pak vyznačí, že žadatel uznal podpis na listině za vlastní. Varianta „vlastnoručně podepsal“ se škrtně (v ověřovací doložce i v ověřovací knize). Správní poplatek podle položky 5 písm. a) sazebníku uvedeného v příloze zákona o správních poplatcích se vybere ve výši odpovídající částce za 1 podpis žadatele.
- b) Ověřující osoba legalizaci podpisu neprovede v případech, kdy osoby, které jsou trvale neschopny psát nebo číst v důsledku choroby nebo tělesné vady, nebo které jsou dočasně neschopny psát nebo číst v důsledku např. zranění, tak i osoby, které psaní nebo čtení neovládají, a jejich podpis tak není uveden na listině, na které má být provedena legalizace. Zde je na místě doporučit žadateli, aby se obrátil na notáře s žádostí o sepsání notářského zápisu podle ustanovení § 62 až § 71 notářského řádu.

Obdobně je třeba postupovat v případě, kdy žadatel o legalizaci dotčenou listinu sice podepsal a až poté ztratil schopnost číst nebo psát, tj. přišel o zrak a neviděl tak svůj podpis, tj. nemohl by ho uznat za vlastní, a to ani za přítomnosti dvou svědků.

V dané souvislosti je možno zmínit ustanovení § 563 odst. 1 NOZ, které stanoví, že pokud v písemné formě právně jedná ten, kdo nemůže číst a psát, a není-li s to se podepsat, učiní namísto podpisu před alespoň dvěma svědky na listině rukou nebo jinak vlastní znamení, ke kterému jeden ze svědků připiše jméno jednajícího. Zmiňované ustanovení NOZ se vztahuje na právní jednání a je třeba podotknout, že vlastní znamení není totéž co podpis, tudíž vlastním znamením nelze nahradit vlastnoruční podpis ve smyslu zákona o ověřování. Pro úplnost lze doplnit, že podle ustanovení § 13 písm. b) zákona o ověřování se legalizace neprovede, je-li podpis vyhotoven jinými písmeny než písmeny latinské abecedy.

Nelze-li postupovat podle § 563 odst. 1 NOZ, což v konkrétním případě neexistence vlastnoručního podpisu a současné nemožnosti fyzické osoby z důvodu těžkého tělesného postižení vlastnoručně se podepsat nelze, vyžaduje se k jednání osoby, která nemůže číst a psát, *forma veřejné listiny* (§ 563 odst. 3 NOZ). Podle ustanovení § 567 NOZ mj. platí, že veřejná listina je listina vydaná orgánem veřejné moci v mezích jeho pravomoci nebo listina, kterou za veřejnou prohlásí zákon. Podle ustanovení § 6 notářského řádu, platí, že notářský zápis je veřejná listina, pokud splňuje zákonné náležitosti.

* * *

⁹¹ § 10 odst. 5 a 6 zákona č. 21/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Dotazy KÚ Královéhradeckého kraje byly Ministerstvu vnitra doručeny dne 20. 8. 2015 a nebyly tak zařazeny do programu porady. Vzhledem k tomu, že na navržený postup řešení Ministerstvem vnitra není jednotný názor ze strany krajských úřadů, nebyly tyto do zápisu z porady zahrnuty a budou projednány na příští poradě.

Některé z dotazů byly řešeny poradě ke státnímu občanství v únoru 2016 v IVS v Benešově a budou zapracovány do zápisu z této porady.

Zkratky:

KÚ JIH – Krajský úřad Jihočeského kraje
KÚ KV – Krajský úřad Karlovarského kraje
KÚ LB – Krajský úřad Libereckého kraje
KÚ MSK – Krajský úřad Moravskoslezského kraje
KÚ OL – Krajský úřad Olomouckého kraje
KÚ PK – Krajský úřad Plzeňského kraje
KÚ SK – Krajský úřad Středočeského kraje
KÚ ÚK – Krajský úřad Ústeckého kraje
KÚ KV – Krajský úřad Kraje Vysočina
KÚ ZL – Krajský úřad Zlínského kraje
KÚ HK – Krajský úřad Královéhradeckého kraje

VII. SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1

Stanovisko Ministerstva spravedlnosti ze dne 29. července 2015, týkající se některých dílčích otázek z agendy matriky, jmen a příjmení

Příloha č. 2

Rozsudek Okresního soudu v Pardubicích ze dne 28. května 2015 ve věci určení mateřství

Příloha č. 3

Stanovisko odboru legislativy a koordinace předpisů Ministerstva vnitra ze dne 15. dubna 2013 ve věci vidimace výstupu z autorizované konverze dokumentů, který byl dodatečně opatřen doložkou právní moci;

Příloha č. 4

Vyjádření Rady pro německý pravopis ze dne 6. května 2010 ve věci přepisu přehlasovaných samohlásek v němčině (cestou Velvyslanectví České republiky v Berlíně)

Příloha č. 5

Diplom z biologické olympiády (k dotazu č. 46)

Příloha č. 6

Diplom Domu dětí a mládeže Větrník Liberec (k dotazu č. 46)